

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**YABANCI DİL OLARAK ALMANCA ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN DERS
KİTAPLARINDA İMGE ÇÖZÜMLEMESİ**

AYHAN YAVUZ ÖZDEMİR

YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

ALMAN DİLİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

YRD. DOÇ. DR. TALAT FATİH ULUÇ

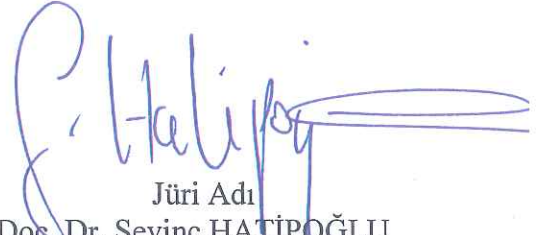
İSTANBUL-2014

2501101390 Öğrenci numaralı Ayhan Yavuz ÖZDEMİR tarafından hazırlanan bu çalışma 06/02/2014 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı Alman Dili Eğitimi programında ~~Doktora~~ / Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi

Danışman Adı (Danışman)
Yrd. Doç. Dr. Talat Fatih ULUÇ
İstanbul Üniversitesi
Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

Jüri Adı
Doç. Dr. Sevinç HATİPOĞLU
İstanbul Üniversitesi
Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

Jüri Adı
Yrd. Doç. Dr. Binnur CANGİL
İstanbul Üniversitesi
Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

Jüri Adı
Yrd. Doç. Dr. Meral ÇAKIR
İstanbul Üniversitesi
Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

Jüri Adı
Doç. Dr. Ersel KAYAOĞLU
İstanbul Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi

ÖNSÖZ

Yabancı dil bilmenin öneminin arttığı günümüzde yabancı dil eğitimi, öğrenenlerin sahip olduğu ya da sahip olacağı imgeleri biçimlendirme işlevi de taşımaktadır. Yabancı dil dersinde biçimlendirilen bu imgeler, yabancı dil eğitiminde hedeflenen öğrencinin eğitsel gelişiminde de yönlendirici olabilmektedir. Yabancı dil öğretiminde kullanılan ve öğrenilen dilin kültürünü aktaran ders kitapları da bu biçimlendirme ve yönlendirmenin etkenlerinden biri olarak kabul edilebilir. Bu çalışmada kültürlerarası bakış açısı kapsamında yabancı dil olarak Almanca ders kitaplarında yer alan imgeler ele alınacaktır. Ayrıca orta öğretim düzeyinde yabancı dil olarak Almanca öğretiminde kullanılan temel düzey ders kitaplarında yer alan Alman, Almanya ve farklı kültürler ile ilgili imgelerin yabancı dil eğitimi için uygun olup olmadığı tartışmaya açılacaktır.

Çalışma sürecinde moral ve desteğini esirgemeyen, bilgi ve tecrübesi ile çalışmamın biçimlenmesini sağlayan danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Talat Fatih ULUÇ'a teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans derslerinde bilgi ve tecrübelerinden yararlanma fırsatı bulduğum hocalarım Sayın Prof. Dr. Nilüfer TAPAN'a, Sayın Doç. Dr. Sevinç HATİPOĞLU'na, Sayın Yrd. Doç. Dr. Binnur CANGİL'e, Sayın Yrd. Doç. Dr. Meral ÇAKIR'a ve Sayın Yrd. Doç. Dr. Birsen SAYINSOY-ÖZÜNAL'a teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen değerli aileme ve Özlem'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayhan Yavuz ÖZDEMİR

ÖZET

YABANCI DİL OLARAK ALMANCA ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN DERS KİTAPLARINDA İMGE ÇÖZÜMLEMESİ

İnsan ilişkilerinde, kişilerarası iletişimde ve uluslararası ilişkilerde imgelerin rolü göz ardı edilemeyecek kadar büyüktür. Yabancı dil eğitimi ve yabancı dilde kurulan iletişim açısından bakıldığında imgeler iletişimi olumlu ya da olumsuz yönde etkilemekte ve zaman zaman yanlış anlaşılmalara, iletişim kopukluklarına, hatta iletişim sürecinin başlamadan bitmesine neden olmaktadır. Yabancı dil öğretiminin temel öğelerinden olan ders kitaplarında ülke bilgisi ve kültür aktarımına yönelik içerik ile öğrencinin sahip olduğu imgeler biçimlendirilebilmektedir. "Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarında İmge Çözümlemesi" başlıklı bu tez çalışmasının amacı, kültürlerarası öğrenme bağlamında ders kitaplarında sunulan Alman toplumu ve Almanya ile ilgili imgelerin, öğrencinin eğitsel gelişimine uygunluğunu araştırarak yabancı dil olarak Almanca öğretimi için kullanılacak ders kitaplarının seçimine katkıda bulunmak, bu yolla yabancı dil eğitiminde kaliteyi arttırmaktır.

ABSTRACT

IMAGE ANALYSIS IN GERMAN AS A FOREIGN LANGUAGE COURSEBOOKS

The role of image is so great in people's relationships, interpersonal communication and international affairs that it cannot be ignored. When considered in terms of Foreign Language Education and communication in a foreign language, images affect the communication in a positive or negative way and sometimes result in misunderstandings, communications gaps and even ending communication process before it begins. In the course books, one of the main components of foreign language teaching, the images which the students have are shaped by means of content about cultural studies and culture transfer. The aim of this thesis, "Image Analysis in German as a Foreign Language Coursebooks" is to contribute to the process of choosing of the course books to be used in the teaching of German as a foreign language within the context of intercultural learning. Also, by inquiring the appropriateness of the images about Germany and the German people for learners' educational development, the aim is to enhance the quality in foreign language education.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
GÖRSELLER LİSTESİ	x
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1.2.Problemler.....	5
1.3.Önem.....	6
1.4.Sayıtlar	7
1.5.Sınırlılıklar	7
1.6.Tanımlar.....	8
BÖLÜM II: KAVRAMSAL ÇERÇEVE/ALANYAZIN VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	9
2.1.İmge.....	9
2.2.İmgebilim	10
2.3.Yabancı Dil Eğitiminde İmgebilim İle İlgili Kavramlar	11
2.4.Yabancı Dil Eğitiminde Eğitsel Bakış Açısı	13
2.5.Kültürlerarası Öğrenme	16
2.5.1.Ötekini Algılama.....	19
2.5.2.Kültür Karşılaştırması	20
2.5.3.Ötekini Anlama (Becerisi)	21
2.6.Kültürötesilik.....	25
2.7.İlgili Araştırmalar	26
BÖLÜM III: YÖNTEM.....	29
3.1.Araştırmanın Modeli.....	29
3.2.Evren ve Örneklem	30
3.3.Verİ Toplama Araçları.....	31
3.3.1. Görsel Öğeler	33
3.3.2. Metinler.....	34
3.3.2.1. Metinlerin Konu Alanı Açısından Çözümlemesi	34
3.3.2.2. Metinlerin Metin Sunuşu Açısından Çözümlemesi.....	36
3.3.2.3. Metinlerde Kültür ve İmge ile İlgili İçerikler	37
3.3.3. Karakterler	37
3.4.Verilerin Çözümlemesi	38
BÖLÜM IV: BULGULAR	40
4.1.Ideen Ders Kitabındaki İmgelerin İncelenmesi.....	40
4.1.1.Görsel Öğeler	40
4.1.2.Metinler.....	48

4.1.2.1.Metinlerin Konu Alanları Açısından Çözümlemesi	48
4.1.2.2.Metinlerin Metin Sunuşu Açısından Çözümlemesi.....	49
4.1.2.3.Metinlerde Kültür ve İmge İle İlgili İçerikler	49
4.1.3.Karakterler	63
4.1.4.Değerlendirme.....	67
4.2.Menschen Ders Kitabındaki İmgelerin İncelenmesi	71
4.2.1.Görsel Öğeler	71
4.2.2.Metinler	74
4.2.2.1.Metinlerin Konu Alanları Açısından Çözümlemesi	74
4.2.2.2.Metinlerin Metin Sunuşu Açısından Çözümlemesi.....	75
4.2.2.3.Metinlerde Kültür ve İmge İle İlgili İçerikler.....	76
4.2.3.Karakterler	80
4.2.4.Değerlendirme.....	82
4.3.Schritte 1 Ders Kitabındaki İmgelerin İncelenmesi	85
4.3.1.Görsel Öğeler	85
4.3.2.Metinler	88
4.3.2.1.Metinlerin Konu Alanları Açısından Çözümlemesi	88
4.3.2.2.Metinlerin Metin Sunuşu Açısından Çözümlemesi.....	89
4.3.2.3.Metinlerde Kültür ve İmge İle İlgili İçerikler.....	90
4.3.3.Karakterler	91
4.3.4.Değerlendirme.....	92
4.4.Daf ist Spitze Ders Kitabındaki İmgelerin İncelenmesi	96
4.4.1.Görsel Öğeler	97
4.4.2.Metinler	99
4.4.2.1.Metinlerin Konu alanı Açısından Çözümlemesi.....	99
4.4.2.2.Metinlerin Metin Sunuşu Açısından Çözümlemesi.....	100
4.4.2.3.Metinlerde Kültür ve İmge İle İlgili İçerikler.....	100
4.4.3.Karakterler	104
4.4.4.Değerlendirme.....	105
4.5.Lagune 1 Ders Kitabındaki İmgelerin İncelenmesi.....	107
4.5.1.Görsel Öğeler	108
4.5.2.Metinler	111
4.5.2.1.Metinlerin Konu Alanı Açısından Çözümlemesi	111
4.5.2.2.Metinlerin Metin Sunuşu Açısından Çözümlemesi.....	112
4.5.2.3.Metinlerde Kültür ve İmge İle İlgili İçerikler.....	112
4.5.3.Karakterler	117
4.5.4.Değerlendirme.....	119
BÖLÜM V: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	123
KAYNAKLAR	135
EKLER.....	143
ÖZGEÇMİŞ.....	145

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3-1: Araştırmada İncelenecek Ders Kitapları.....	30
Tablo 4-1: Ideen Ders Kitabındaki Metinlerin Konu Alanları Açısından Çözümlemesi	48
Tablo 4-2: Ideen Ders Kitabındaki Metinlerin Metin Sunuşu Açısından Çözümlemesi	49
Tablo 4-3: Ideen Ders Kitabında Görsel ve Metin İle İlgili İçeriklerde Alman Kültürü Sunuşu	71
Tablo 4-4: Menschen Ders Kitabındaki Metinlerin Konu Alanları Açısından Çözümlemesi	74
Tablo 4-5: Menschen Ders Kitabındaki Metinlerin Metin Sunuşu Açısından Çözümlemesi	75
Tablo 4-6: Menschen Ders Kitabındaki Görsel ve Metin İle İlgili İçeriklerde Alman Kültürü Sunuşu	84
Tablo 4-7: Schritte 1 Ders Kitabındaki Metinlerin Konu Alanları Açısından Çözümlemesi	88
Tablo 4-8: Schritte 1 Ders Kitabındaki Metinlerin Metin Sunuşu Açısından Çözümlemesi	89
Tablo 4-9: Schritte 1 Ders Kitabında Görsel ve Metin ile İlgili İçeriklerde Alman Kültürü Sunuşu	96
Tablo 4-10: Daf ist Spitze Ders Kitabındaki Metinlerin Konu Alanları Açısından Çözümlemesi	99
Tablo 4-11: Daf ist Spitze Ders Kitabındaki Metinlerin Metin Sunuşu Açısından Çözümlemesi	100
Tablo 4-12: Daf ist Spitze Ders Kitabında Görsel ve Metin ile İlgili İçeriklerde Alman Kültürü Sunuşu	107
Tablo 4-13: Lagune 1 Ders Kitabındaki Metinlerin Konu Alanı Açısından Çözümlemesi	111
Tablo 4-14: Lagune 1 Ders Kitabındaki Metinlerin Metin Sunuşu Açısından Çözümlemesi	112
Tablo 4-15: Lagune 1 Ders Kitabındaki Görsel ve Metin ile İlgili İçeriklerde Alman Kültürü Sunuşu	122

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1-1: Kùltùrlerarası İletişimin Engelleri.....	2
Şekil 5-2: Ben Merkezci Bakış Açısı ile Yapılan Sunuş.....	129

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 4-1.....	40
Görsel 4-2.....	41
Görsel 4-3.....	42
Görsel 4-4.....	42
Görsel 4-5.....	43
Görsel 4-6.....	44
Görsel 4-7.....	44
Görsel 4-8.....	45
Görsel 4-9.....	46
Görsel 4-10.....	47
Görsel 4-11.....	65
Görsel 4-12.....	65
Görsel 4-13.....	66
Görsel 4-14.....	73
Görsel 4-15.....	73
Görsel 4-16.....	74
Görsel 4-17.....	81
Görsel 4-18.....	85
Görsel 4-19.....	86
Görsel 4-20.....	87
Görsel 4-21.....	87
Görsel 4-22.....	97
Görsel 4-23.....	98
Görsel 4-24.....	98
Görsel 4-25.....	108
Görsel 4-26.....	109
Görsel 4-27.....	109
Görsel 4-28.....	110
Görsel 4-29.....	118
Görsel 4-30.....	119

BÖLÜM I: GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Yabancı dil dersi yabancı kültürle karşılaşma alanıdır, bu karşılaşma alanında kültür aktarımı için kullanılan en önemli araçlardan birisi de, yabancı dil öğretimi için hazırlanan ders kitaplarıdır.

"Ders gereçleri içinde ders kitabının özel bir yeri vardır. Yabancı dil öğretiminde kuramsal temellerin, yöntemsel ilkelerin somutlaştığı alan ders kitabıdır. Dil dersinde başarıya ulaşmada yeni yöntemlere uygun düzenlenmiş ders kitaplarının katkısı büyüktür" (Tapan, 1986, s. 29). Sürekli yenilenen ve çağdaş gelişmelere ayak uydurmaya çalışan ders kitaplarının işlevi çok yönlüdür ve dersteki yerinin doldurulması kolay değildir. Ders kitaplarında öğrenme hedefleri ayrı ayrı sunulmaz, hepsi bütünlük şeklinde öğrenciye aktarılır. Bu hedeflerden en önemlilerinden biri de ders kitaplarında yabancı dil ile birlikte bu dilin konuşulduğu toplum ve ülkelerle ilgili ülke bilgisinin ve kültür aktarımının sunulmasıdır. Ülke bilgisi ve kültür aktarımının işlevini Gündoğdu (2007) şu şekilde dile getirir:

“Ülke bilgisi ile sadece öğrencilerin dilsel davranış becerisini geliştirmek ve yabancı kültürü daha iyi anlamalarını sağlamaya çalışmak amaçlanmaz. Öğrencilerin erek dil toplumunun bireylerine karşı tutum alış biçimlerinin değiştirilmesine de çaba gösterilir. Toplumların ve insanların önyargıları, ülke bilgisi dersinin açıklayıcı, aydınlatıcı ve yol gösterici etkisiyle ortadan kaldırılabilir. Almanların yabancıları, yabancıların Almanları nasıl gördüğü konuşturılarak iki kültürün tarihsel gelişimi ile ilgili bilgiler verilir, değişmez görülen önyargılar ve düşünceler böylece yumuşatılabilir. Böylece, öğrenciler hem yabancı kültüre daha önyargısız yaklaşımları hem de kendi kültürlerini yabancı gözüyle yeniden değerlendirmelerine olanak sağlar” (s.70).

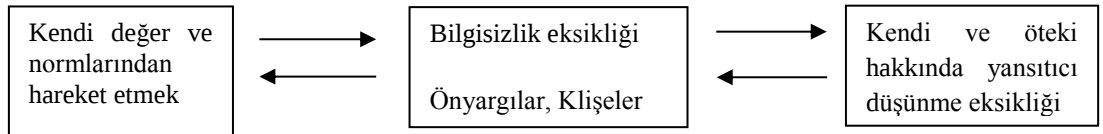
Bir başka deyişle bir yabancı dil öğrenmek bu dili konuşan insanları bu dilin kültürünü, kısaca o ülkeyi tamamen öğrenmek anlamına gelmektedir. Groenewold'a (2005) göre, bir ülkeyi öğrenmek ise öz ve öteki imgelerinin birbirine bağlılığının ve kendi düşünce kalıplarının farkına varma sürecidir (s. 522).

Ülke bilgisi ve kültür aktarımı yabancı dil dersinde sıfır noktasında başlamaz (Neuner, 1999, s. 273), çünkü yabancı dil dersine gelen öğrenci o derse mutlaka hedef dile ait bir bilgiyi, imgeyi ya da önyargıyı beraberinde getirmektedir. Örneğin, herhangi bir yabancı dili duyan biri, söz konusu dilin kültürü ile ilgili imgeleri içeren değerlendirmeler yapar. Bu da hemen akla, Almanya'daki Fransızca ile ilgili imgeleri ya da İngiliz ve Amerikan filmlerindeki Alman aksanı ile ilgili karikatürleri getirir (Bredella ve Diğerleri, 2000, s. 10). Bu açıdan hedef kültürle ilgili imgelerin, öğrenenin bu dil ve kültürle etkileşime girmesini kolaylaştırdığı düşünülebilir.

Cooke'a göre imgeler kişinin iletişim durumlarına beraberinde getirdiği olgulardan birisidir (aktaran Holliday, 2004, s. 99). Kişilerarası iletişim sürecini olumlu ya da olumsuz şekilde etkileyebilecek algı, kültür, duygular, çevre, eğitim, kişilik ve geçmiş deneyimler gibi temel faktörler (Telman ve Ünsal, 2009, s. 50) aynı zamanda imgeyi şekillendiren temel etmenler arasında da yer almaktadır. Bu da imgelerin alıcı ve gönderen arasındaki iletişim sırasında gerçekleşen mesaj alışverişini olumlu ya da olumsuz etkileyebileceğini ve iletişimi biçimlendirebileceğini göstermektedir.

Ayrıca yabancı dil dersinde seçilen konuların ve kültür aktarımı imkânının sınırlı olması nedeni ile öğrenci hedef dille ilgili genellemeler yapar. Bilişsel bağlamda kalıp yargılar ötekini kategorize edip onu anlamaya yardımcı olurken diğer taraftan da bu genellemeler onu anlamayı da zorlaştırır (Wang, 2011, s. 113).

Bu nedenlerden dolayı, kültürlerarası iletişime dayalı yabancı dil dersinin uygulama aşamasında sorunlar yaşanmakta ve engellerle karşılaşmaktadır. Fan bu engelleri şu şekilde tablolastırır:

Şekil 1-1: Kültürlerarası İletişimin Engelleri (aktaran Yuan, 2011, s. 66)

Kültürlerarası iletişim sırasında karşılaşılan bu olumsuz etkenlerle başa çıkabilmek için yabancı dil dersinin önemli bir bileşeni olan ülke bilgisi ve kültür aktarımı göz önünde bulundurulmalıdır.

Yabancı dil eğitimi sırasında kişinin sadece bu dil ve kültür ile ilgili bilgileri değişmez, dil öğretimi ile birlikte kişinin sahip olduğu imgeler de değişir. Dilin kültürü aktardığı kültürün dili taşıdığı gerçeğinin yanında dilin imgeleri de aktardığı, kültürün imgeleri de taşıdığı ve biçimlendirdiği unutulmamalıdır. Bu gerçekler göz önünde tutulduğunda imgenin dil ve kültürle olan bu ilişkisi onu, her gün daha fazla birbirini tanımayan insanın iletişime girdiği dünyamızda bu iletişimi gerçekleştiren yabancı dilin öğretilmesinde önemli bir etken yapmaktadır. Yabancı dil eğitimi bu noktada, “dil öğretiminin kültür öğretiminden ayrı düşünülemeyeceği ve kültür aktarımının önemli bir parçasının imgeler olduğu düşüncesinden” (Aksoy, 2011, s. 2) hareketle öz ve öteki hakkındaki imgeleri ister olumlu, ister olumsuz şekilde değiştirmek ve biçimlendirmek için uygun bir zemin sunmaktadır”

Charles Taylor’ın “politics of recognition” denemesinde belirttiği gibi bugün insanların kendilerine dayatılan onur kırıcı imgelere karşı kendilerini korudukları ve kendi algılarını kabul ettirmeye çabaladıkları bir zamanda yaşıyoruz” (aktaran Bredella ve Diğerleri, 2000, s. 19). Sonuçta her ülke uluslararası arenada özellikle de insan hakları, çevre sorunlarına karşı duyarlılık, savaş karşıtlığı, dünya kültür mirasının korunması gibi evrensel değerlerin öne çıktığı günümüzde olumlu olarak görülmek ister. Goethe Enstitüsü’nün 1992 yılında yayınladığı 25 maddelik kültür politikası ile ilgili tezlerden biri, "belirli bir Almanya imgesi tasarlamak ve bunu yaymak dış kültür politikasının öncelikli amacı değildir. Öncelikli olan daha çok kültürün canlılığını ve medenileşme sürecini korumak ve teşvik etmek ayrıca bunu yurt dışı ile bağlantılı olarak yapmaktır. Almanya'daki şartların olduğundan daha güzel gösterilmesi bu amaca hizmet etmez. Diğer taraftan sürekli eleştiri ihracatı ile kendi ülkemizin problemlerini başkasının sırtına yüklemek yurt dışı kültür politikasının amacı olamaz" (Beirat Deutsch Als Fremdsprache des Goethe Instituts, 1992, s. 34) düşüncesini içermesine karşın, Sarrazin’in (2011) yayınladığı “Almanya Kendini Yok Ediyor” kitabında özellikle göçmenlere yönelik olumsuz söylemlerin destek bulması oluşturulmaya çalışılan imgeyle gerçek yaşam arasındaki tutarsızlıkları yansıtmaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere, ülkelerin kültür

politikaları yabancı dil eğitimi üzerinde de etkili olabilecek ve var olan ya da yaratılan imgelerin korunması, değiştirilmesi ya da gerçekliğin çarpıtılması için kullanılabilecektir.

Ders kitaplarında ülke bilgisi ve kültür aktarımında etkili olan bir diğer nokta ise farklı bilimsel bakış açılarıdır. Örneğin Röttger, kültürlerarası yaklaşıma göre hazırlanan Sprachbrücke 2 ders kitabında sadece Alman kültürüne ağırlık verilmesinin kültürlerarası bakış açısına ters olduğunu söyler ve kültürlerarası yaklaşım çerçevesinde farklı ulusların edebiyatına ve tarihine farklı bakış açılarının hepsinin yan yana olması gerekirken özellikle edebiyat ve tarih alanlarında hemen hemen yalnızca dünya edebiyatı ve dünya tarihinin parçası olan Alman edebiyatının ve tarihinin ele alınmasına dikkat çeker (aktaran Bredella, 2000, s. 157).

Yabancı dil olarak Almanca öğretiminde kullanılan ders kitaplarında Almanca konuşulan ülkelerdeki farklı etnik, dini ve kültürel öğelere yer verilmesi öğrencide hedef kültürün öteki kültürlerle diyaloga açık olduğu düşüncesini oluşturabilir. Bununla birlikte hedef kültüre özgü farklı kültürel öğelere ders kitaplarında yer verilmesi, öğrencinin hedef kültüre duyduğu korkuyu azaltarak öğrencilerin kültürlerarası etkileşime girmesini de teşvik edebilir. Ancak farklı bir bakış açısını savunan Rösler'e (2012) göre ise, ders kitabının yer bakımından kısıtlı olduğu ve zaman bakımından sınırlı ders saatinde kullanıldığı gerçeği göz önünde tutulursa, yabancı dil dersinde homojen kültür düşüncesi vazgeçilmez bir yardımcıdır (s. 209).

Ders kitapları öğrencinin yabancı kültürle etkileşime girdiği ders materyallerinden birisidir. Diğer taraftan hedef kültürle ilgili herkesin ön deneyimleri farklı olduğu için farklı olumlu ya da olumsuz imgelerinin olması da normaldir. Öğrenci yabancı kültürle karşılaşması sırasında farklı tepkiler gösterebilmektedir. "Öteki ülke, ulus halk hakkında yaratılan imgeler, zaman içerisinde kolayca olumlu ya da olumsuz "kalıp yargılara" dönüşebilir ve bu bağlamda etkileri bazen tehlikeli boyutlara ulaşabilir. Kişiler ve toplumlar arası düşmanlık, nefret ve hatta ırkçılığa yol açabilir, ya da mevcut olan olumsuz duyguları körükleyebilir" (Burçoğlu, 2007, s. 78) ve bu kültüre hayranlık duygusu oluşturup kişinin kendi kültürüne yabancılaşmasına neden olabilir. Nünnig (1999) öğrenenlerin uluslara yönelik

imgelerle eleştirel hesaplaşabilme becerisine sahip olması gerektiğini bunun kültürlerarası bildirişim becerisinin eğitimi için şart olduğuna dikkat çeker. Sadece dil uygulamaları ile ilgili becerilerin geliştirilmesi ya da bilişsel bilgi aktarımı bunun için yeterli değildir. Bu konuda belirleyici olan daha ziyade öteki karşısında açık ve hoşgörülü olma ayrıca kendi değer yargılarının birçok farklı görüşten biri olarak görmeye duyuşsal açıdan hazır olmaktır (s. 347). Bu nedenle yabancı dil dersi öğrencinin sahip olduğu imgelerle yüzleşebilmesine, şimdiye kadar sahip olduğu imgelerin doğruluğunu sorgularken bir taraftan öteki dünya ile yüzleşebilmesi, diğer taraftan kendi dünyası, kendi gerçeklerini görebilmesi ve ötekine eleştirel baktığı ölçüde kendine de eleştirel bakabilmesi için fırsatlar sunmalıdır. Bu nedenle de yabancı dil eğitiminde ders düzenlemeleri yapılırken kültürlerarası beceriye yönelik algı becerilerini geliştirme, hedeflerden biri olarak göz önünde tutulmalıdır. Bu amaca yönelik olarak derste kullanılan ders materyalinin öğrencinin kültürlerarası etkileşime geçebilmesi için uygun nitelikte olması gerekmektedir.

Ancak, pazar şartları, ülkenin kültür politikası, yayınevinin ve ders kitabı yazarlarının görüşleri, yabancı dil ders kitaplarında yer alan ülke bilgisi ve kültür aktarımını ve sunulan imgeleri etkilemektedir. Ayrıca her ders kitabının hedef kitlesinin farklı olabileceği ve farklı bilimsel yaklaşımların ders kitaplarında yansımaları bulunduğ gözü önünde tutulduğunda, kullanılacak ders kitabının dikkatli seçilmesi gerekmektedir. Tüm bu etkenler ders kitabında yer alan imgelerin sunuş şekli üzerinde etkili olabilmektedir. Bu nedenle de yabancı dil ders kitaplarında kültür aktarımı yapılırken nasıl bir imge sunuşu yapılması gerektiği sorusunu üzerinde durulması gerekmektedir.

1.2.Problemler

Günümüzde yabancı dil eğitiminde öğrenen merkezli eğitim anlayışı öne çıkmaktadır. Bechtel'e (2009) göre kültürlerarası öğrenmenin odağında hem öğrenen hem de öğrenenin öteki kültürle yaptığı temaslarda kendi deneyimlerinden hareketle neler yaşadığı ve onun ötekini nasıl algıladığı, nasıl ele aldığı, nasıl çözümlediği ve kendisi ile nasıl ilişkilendirdiği yer alır (ss. 141-142). Kültürlerarası öğrenmenin bu yöndeki hedeflerine ulaşabilmek için “kendi dilini, insanını, kültürünü iyi tanıyan; öğrettiği dilin ülke gerçekliğini kavrayabilen; bilgi ve deneyimlerini tarafsız bir

şekilde tüm önyargılardan uzak aktarabilen yabancı dil öğretmenlerine; öğretmenlerin ise, onları bu yönde besleyecek malzemeye gereksinimleri vardır (Genç, 2004, s. 92).

Bir ders kitabının birçok işlevi olduğu göz önünde tutulursa, yabancı dil olarak Almanca eğitimi için hazırlanan ders kitabının, yabancı dil eğitimi ile ilgili gerekli olan tüm bileşenleri aynı ölçüde içermesi beklenemez. Özellikle, başlangıç seviyesinde Almanca öğrenen ve hedef kültürle yeni karşılaşan çocuklar ve gençler için ders kitaplarında sunulan imgeler, öğrenenin eğitsel gelişimi için önemlidir. Çünkü imgeler, erken yaşta daha kolay şekillendirilebilmekte, diğer taraftan sunulan imgeler kendi kültürel kimliği henüz oluşum aşamasında olan öğrencinin kendi kültürüne yabancılaşmasına ya da hedef kültüre hayranlık duymasına neden olabilmektedir. Sonuçta yabancı dil olarak Almanca öğrenenlerin ders kitaplarında nasıl bir Alman imgesi ile karşılaştıkları ve ders kitaplarında sunulan bu imgelerin kişinin eğitsel gelişimine katkıda bulunup bulunmadığı sorunu ortaya çıkmaktadır.

Bu nedenle, yabancı dil olarak Almanca öğretimine yönelik hazırlanan ders kitaplarında sunulan imgelerin öğrencinin eğitsel gelişimi için uygun olup olmadığı, araştırmanın temel sorusunu oluşturmaktadır.

1.3.Önem

Küreselleşen, küreselleştikçe de küçülen ancak anlaşmazlıkların azalmadığı dünyamızda, imgelerin iletişimdeki ve insan ilişkilerindeki rolü de gittikçe artmaktadır. Yabancı dil öğretiminin en önemli unsurlarından biri, öğrenciye hedef dille birlikte o dilin kültürünü de aktarmaktır. Kültürün ve iletişim sürecinin tartışmasız bir unsuru olan imge oluşumunda, yabancı dil eğitiminin etkisi de vazgeçilmezdir. Gerek hedef dilin konuşulduğu ülkelerin imgeleri gerekse hedef kültürün öteki kültürlerle ait imgesi yabancı dil eğitiminde önemli rol oynamaktadır. Bu konuyla ilgili çalışmalar genelde yabancı dil, özelde yabancı dil olarak Almanca öğretiminde kültür aktarımı ve ülke bilgisi kapsamında yapılmaktadır. Ancak yabancı dil olarak Almanca ders kitaplarında kültür konusu çok sık ele alınan konulardan biri olmasına rağmen imge konusu çok fazla araştırılmamaktadır. Yabancı dil olarak Almanca öğretiminde yapılan çalışmalarda genelde öğrencilerin hedef kültüre yönelik imge, kalıp yargı ve önyargıları araştırılmıştır. Ancak Alman

toplumunun kendini sunuşu ve ötekine bakışı ve bunun öğrencinin gelişimi için uygun olup olmadığı gibi konuların da araştırılması gerekmektedir.

Ülkemizde Almanca'nın ikinci yabancı dil olarak okutulduğu, farklı yayınevleri tarafından farklı amaç ve hedef kitlelerine yönelik kitapların piyasaya sürüldüğü dikkate alındığında, ders kitabını belirlemenin önemi de artmaktadır. Okullarda okutulan ders kitaplarında sunulan imgelerin, öğrencilerin kültürlerarası becerilerini geliştirmek için uygun olup olmadığı değerlendirilmeli, bu yönde ders kitaplarının uygunluğunu inceleyen çalışmalar yapılmalıdır.

Araştırmada gelecekte hazırlanacak ders kitapları için veri oluşturmak ve mevcut ders kitaplarını kullanan Almanca öğretmenleri için konu ile ilgili farkındalık yaratmak, kullanılan ders kitaplarının uygunluğunu tespit edip öğretmenlere ders kitabı seçiminde yol gösterici olmak amacı ile yabancı dil olarak Almanca öğretimine yönelik ders kitaplarında yer alan imgelerin kültürlerarası etkileşim için uygunluğu incelenmeye çalışılacaktır.

1.4. Sayıtlar

1.Araştırma sonucunda ulaşılan verilerin ders kitaplarındaki kültür ve imgeler ile ilgili içeriklerin hedef öğrenci grubu için uygun olup olmadığının tespit edilerek ders kitabı seçiminde öğretmenlere yardımcı olunacağı ve,

2.Seçilen örneklemin evreni temsil edeceği varsayılmaktadır.

3.Araştırılan ders kitapları, İstanbul ilindeki Anadolu liselerinin hazırlık ve 9. sınıflarında birinci ve ikinci yabancı dil olarak Almanca dersinde okutulmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırmanın evreni ve örneklemini ile ilgili sınırlılık: İncelenen ders kitapları İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı lisans programı dördüncü sınıf öğrencilerinin uygulama okullarında hazırlık ve dokuzuncu sınıf öğrencilerinin birinci ve ikinci yabancı dil olarak Almanca dersinde kullandıkları ders kitapları ile sınırlı tutulmaktadır.

Araştırmanın kuramsal boyutunda yabancı dil öğretiminde kültürlerarası bakış açısı, kültür aktarımı ve ülke bilgisi bağlamında imgeler ele alınmıştır.

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak doküman çözümleme yöntemi kullanılmıştır.

1.6. Tanımlar

İmge: Ulağlı'ya (2006) göre imge, “bizlerin kalıp yargılarımızın, bilinçaltımızın, inançlarımızın, kültürel değerlerimizin, korku ve sevgilerimizin bizlere kazandırdığı “öteki”ni algılama, tanıma ve sunma şeklidir” (s. 19).

"İmge, temel olarak objelerin veya kavramların ifade edilmesinde kullanılan zihinsel bir soyutlama sürecidir. Bu zihinsel soyutlama sürecinin oluşumunda, bir bilişsel organizasyon yaşanmakta ve algı ile imgenin doğrudan bağlantısı, bu kavramın özünü teşkil etmektedir" (Yıldız, 2006, s.112).

Kültürlerarası Öğrenme: Kültürlerarası öğrenme kendi kültürel bağlamından yabancı kültüre yaklaşma ve bu süreci karşılaştırmalı bir biçimde ele almaktır. Kültürlerarasındaki farkları ve ortak noktaları bulmak, belirsizliklerle ve yanlış anlaşılmalara yaşayabilmek kültürlerarası iletişimi gerçekleştirmenin bir parçasıdır (Maijala, 2010, s. 30).

Öteki (Yabancı) ve Öz (Kendi): ““Öteki” ve ‘öz’e ilişkin yaklaşım ve değerlendirmeler, farklı kültürler arasında gelişip gelişmemesi, yabancıyı daha doğrusu ‘öteki’ni tanıma ve tanımlama biçimini belirleyen etkenlerin başında gelmektedir. Buna göre ‘yabancı’ ya da ‘öteki’ salt başka ulustan, toplumdan ya da kültürden olan değil, aynı zamanda yanlış tanıyıp değerlendirilen ve tanımlananlar da ‘yabancı’ olarak görülmektedir. ‘Öz’ün ‘öteki’ni olumlu ya da olumsuz değerlendirmesi, tanımlaması salt kültürel ürünlere değil, uluslar ve kültürlerarası iletişim ve etkileşim süreçlerine ve biçimine de yansımaktadır” (Uluç, 2003, s. 37).

Özyurt, biz-öteki paradoksunu şu şekilde açıklar: “Bir grup insanın belli bir mekanda tercih edilmiş birlikteliği biz-ötekiler ve içerdeki-dışarıdakiler karşıtlığını doğurur. Tehdit unsuru olan Öteki, dışarıdaki, yabancı ve düşman iç topluluğun üyelerini birbirine yakınlılaştırarak kardeş, dost kılar”(Özyurt, 2012: 182).

BÖLÜM II: KAVRAMSAL ÇERÇEVE/ALANYAZIN VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.İmge

İmge, kişilerarası ilişkilerin olduğu kadar toplumlararası ilişkilerin de seyrini belirlemektedir. Birçok bilimsel terimde olduğu gibi hayatımızın hemen her anında yüz yüze geldiğimiz imge teriminin tanımlanmasında da çeşitlilikler yaşanmaktadır. Latince *imago* sözcüğünden türemiş olan imge kavramı Türk Dil Kurumu sözlüğünde;

- a. Zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenen şey, düş, hayal, rüya
- b. Genel görünüş, izlenim, imaj
- c. (psikoloji) Duyu organlarının dıştan algıladığı bir nesnenin bilince yansıyan benzeri, hayal, imaj.
- d. (psikoloji) Duyularla alınan bir uyaran söz konusu olmaksızın bilinçte beliren nesne ve olaylar, hayal, imaj (Türk Dil Kurumu, 27.12.2013)

olarak tanımlanmaktadır.

İmgeyi oluşturan ve şekillendiren etkenler 1) kişisel deneyimler 2) içinde yaşanılan toplumun başka kültüre ve başkasına bakış açısı 3) güzel sanatlar, edebiyat, eğitim ve kitle iletişim araçları 4) politik ve dini düşünceler 5) sosyo-politik olaylar olarak sınıflandırılabilir (Ulağı, 2002, s. 431).

Uluç'a (2003) göre “ Bir varlığın imgesi kendi kişiliği ile onu değerlendiren kişinin bileşkesidir. Aynı varlık bir toplumda başka, diğer bir toplumda bambaşka türlü tanımlanıp değerlendirilebilir (s. 38). Günlük yaşamda ise imge bir toplumun kendisini bir başka topluma sunuşu olarak görülür. Oysa imge bir sunuş değil, bir algılanış biçimidir. Çünkü hiçbir toplum kendi değerlerini başka toplumlar karşısında olumsuz olarak göstermek istemez (Ulağı, 2006, s. 48). Bu noktada Ulağı (2006) imge ile ilgili araştırma yapan araştırmacılar için şunu söyler:

"O halde imge araştırmacısının bir toplumun kendisini nasıl tanıttığı faktöründen başlamalı ve diğer toplumun bu sunumu nasıl algıladığı sorusuna kadar

araştırmasını götürebilmelidir. Sunum ve algılama formları eşgüdümlü olarak ele alınmalıdır" (s. 48).

İmge bilim alanında yaptığı çalışmalar ile tanınan Akpınar–Dellal (2000) imgelerin oluşumunda şu noktaların altını çizmektedir:

“1. Bir grup insana veya tek bir insana özgü davranış ve düşünüş biçimini genelleştirip tüm topluma mal edebilmektir.

2. Belli bir dönem ve yüzyıla özgü davranış ve düşünüş şekilleri, daha sonraki tüm dönemler için genel geçer kabul edilebilmektedir.

3. Diğer bir durum ise imgelerin bazen gerçekleşmiş gibi görünen, ancak gerçeğin ta kendisi olamayan yanıltıcı sahte olgulardan yola çıkarak oluşturulmalarıdır" (s. 21).

Bu maddelerden imgelerin genellemelere dayandığı, her zaman doğruları yansıtmasa da, kısmi doğruları içerebileceği varlığını uzun süreler devam ettirdiği ortaya çıkmaktadır. Sahip olunan bu imgeler toplumsal yaşamda, özellikle de kişilerarası iletişimde önemli işlevler üstlenmektedir. Spaniel (2004) imgelerin işlevini bilişsel ve duyuşsal olmak üzere iki gruba ayırmaktadır: İmgelerin bilişsel işlevi, bilgilerin alımı ve iletimi, yeni bilgilerin var olan şemaya yerleştirilmesi, varolan bilgilerin dışında sonuç çıkarma ve çatışma durumlarının çözülmesine katkı sağlama olarak vurgulanırken, duyuşsal işlevleri ise algıyı yönlendirme, gerçekliğin karmaşıklığını azaltma (kategorize etme) ve kimlik oluşumunu güçlendirmek olarak belirtilmektedir (öz ve öteki ilişkisi) (s. 168). İmgeler çok işlevli yapısı nedeni ile birçok araştırmaya konu olmakta, yapılan bu araştırmalar ise imge bilimin inceleme alanına girmektedir.

2.2.İmgebilim

İmgebilimin Fransızca karşılığı olan imagoloji kavramı bilimsel anlamda ilk kez 1920 yıllarda Fransa’da Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimin bir alt dalını adlandırmak amacıyla Jean Marrie Carre ve Guyard gibi Karşılaştırmalı Edebiyatçılar tarafından ortaya atılmıştır (Burçoğlu, 1994, s. 5). Almanya’da ise ilk kez Dyserinck tarafından 1967/1968 yıllarında Karşılaştırmalı İmgebilim olarak

Alman dili ile ilgili karşılaştırmalı çalışmalarda kullanılmıştır (Logvinov, 2003, s. 205).

İmgebilim ile ilgili genel bir tanımlama yapmak gerekirse bunun için Burçoğlu'nun (1994) yapmış olduğu imgebilimin tanımı yanında işlevini de açıklayan şu kapsamlı tanımlama kullanılabilir:

“İmgebilim, toplumların birbirleri hakkındaki imgeleri farklı açılardan ele alıp irdelemesi ile onların birbirleri ve kendileri hakkında bilinçlenmelerini sağlayan; toplumların ortak ve farklı yönlerini bulup ortaya çıkartarak kimlik sorunlarına ışık tutan; bu yönleriyle de insanların birbirlerini yok farz etmeleri veya silmeleri yerine, birbirlerinin özelliklerine saygı göstermelerini, birbirlerine hoşgörüyle bakmalarını sağlayan; insanlar ve bilim dalları arasında köprü kuran bir bilim dalıdır” (s. 6).

İmgebilimin bir diğer önemli işlevinin, imge sahibine kendine ilişkin imgeyi, “diğeri”nin gözüyle görme ve yanlışlarını düzeltme olanağı sunduğunu (s. 40) söyleyen Ulağı (2006) “(...) bu görüşü ile imge incelemesini kişinin sadece başka kültürleri değil, bilhassa kendi kültürünü de irdelemesi olarak açıklar” (s. 36). Sadece farklı kişiler, toplumlar ya da gruplar karşısında beslenen önyargıları mümkün olduğunca azaltmak değil aynı zaman da kendi kimliğine ötekinin gözü ile bakıp var olan yanlışları düzeltmek amaçlanmaktadır.

2.3.Yabancı Dil Eğitiminde İmgebilim İle İlgili Kavramlar

Öz ve öteki ile ilgili olarak üzerinde durulması gereken önemli noktalardan birisi de imge-kimlik ilişkisidir. “Kimlik ve imge aynı toplumsal-kültürel varlığın iki yüzü gibi algılanabilir ve göreceli kavramlardır” (Uluç, 2003, s. 38). Güvenç (2010), kişinin kimliği ile dünyadaki imgesinin bir biriyle örtüşmediğini, ancak birbirlerini etkilemiş, zaman zaman desteklemiş, pekiştirmiş olduğunu dile getirerek kimlik ve imge arasındaki farka ve aynı zamanda etkileşime dikkat çeker ve bu farklılık ve etkileşimi şu şekilde dile getirir:

"Toplumsal kişilik (karakter) yapısı, nesnel, gözlemlenebilir bir gerçeklik alanı olarak anlaşılırsa: kimlik, bu gerçekliğin dışa vurması; ülke veya toplumun imajı (imgesi) bu gerçekliğin, dışardan ve yabancılarca algılanmasıdır. İşte bu

bağlamda, kimlik ile imaj özdeş değildir. İmaj varlığın dıştan algılanması, kimlik ise varlığın kendi kendisini tanımlamasıdır. Bu iki kavram biri birini etkilemekle birlikte özdeş değildir; karıştırılmamalıdır. Öyleyse kimlik ve imge aynı toplumsal varlığın iki yüzü gibidir" (s. 293).

Kişinin kendi hakkında sahip olduğu imge, kimliğini oluştururken, başkası tarafından algılanması kişinin imgesini oluşturmaktadır. Bir kişinin kimliği ile imgesi arasındaki uyumsuzluk ne kadar büyük olursa insan, ilişkilerinde de o kadar olumsuz durumla karşılaşabilir. İnsan ilişkilerinde, kişilerarası iletişimde ve ötekinin algılanmasında imgelerin rolü göz ardı edilemeyecek kadar büyüktür. Ama kalıp yargılar ve önyargılar da bu noktada etkili olan imge ile ilgili kavramlardır ve genel olarak gündelik dilde kullanılırken imge kavramı ile eş anlamlı kullanılırlar. Yabancı dil eğitimi ve iletişim açısından bakıldığında ise, bu üç öge de iletişimi etkilemektedir ve özellikle de yanlış anlaşılmalara, iletişim kopukluklarına ve hatta iletişim sürecinin başlamadan bitmesine neden olabilmektedir. Kalıp yargıların ve önyargıların imge açısından en önemli özelliği ise imgelerin oluşmasında rol oynamalarıdır. Kocadoru (1997) bu üç kavramın ayrımını şu şekilde yapar:

“Önyargı, kelimedenden de anlaşılacağı gibi, bir konu hakkında önceden, düşünmeden ve incelenmeden varılan yargı olarak tanımlanmakta. Stereotyp ise önceden hazırlanmış olan ve sürekli vurgulanan kalıplaşmış düşüncenin olduğu gibi alınarak kullanılması şeklinde tanımlanabilir.(...) stereotyp bir bakıma imgenin bir alt süreci, çünkü stereotyp önceden hazırlanmış olan yargıyı olduğu gibi alıyor ve onu kullana kullana imaj haline getiriyor” (ss. 9-10).

Kocadoru'nun açıklamaları birbiri ile iç içe, bağlantılı bu üç kavram önyargıdan imgeye giden oluşuma zemin hazırladığını göstermektedir. Aksoy (2011) bunu şu şekilde dile getirmektedir:

“Başkaları hakkında önceden edindiğimiz yargılar ön yargıları; vurgulanan bu yargıların tekrarı stereotipleri; stereotiplerin zaman içinde kabul görmesi ve tekrarı da imgeleri oluşturur. Başka bir deyişle ön yargılar kalıplaşarak stereotipleri, stereotipler de aynı yolla imgeleri oluşturur” (s. 7).

2.4.Yabancı Dil Eğitiminde Eğitsel Bakış Açısı

İnsanın iletişim aracı, toplumun ortak paydası ve anlaşma aracı olan dil, içinde bulunduğu toplumla birlikte gelişir, değişir ve hatta ölür. Konuşulduğu toplumu hem etkiler hem de ondan etkilenir. İşlevi ve yapısı çok yönlü ve karmaşıktır. Bu nedenle de birçok araştırmaya konu olmuştur ve dille ilgili birçok teori ve kuram ortaya atılmıştır. “Dilce düzenlemeler çoğun yaşama gereksemelerinin, bunlara ilişkin sorulara verilen yanıt denemelerinin, dünyadaki çokça pratik uzanışların hem koşulu hem de ürünüdür” (Uygur, 2012, s. 86). Toplumsal yaşamdaki en büyük gereksinimlerden birisi kişilerarası iletişim olduğu için "dil'in öncelikli var oluş amacı iletişimdir" (Oksaar, 2008, s. 8). İnsanlar dil sayesinde iletişime katılıp hayatlarını sürdürmelerine karşın dil, bir grupta sadece ilişki kurmayı gerçekleştirmez. Dil topluluğu kelimesiyle işaret edildiği gibi, dilin kendisi bir grup oluşturunucudur ve grubu karakterize eden bir özelliğe sahiptir. Bu nedenle dilin toplumu oluşturan en önemli faktör olduğu unutulmamalıdır (Oksaar, 2008, s. 14).

Çağımızda bireylerin ve halkların ilişkisi hat safhada artmış, farklı olana, yabancı olana açılmak, onunla iletişim kurmak, bilgi alışverişinde bulunmak kaçınılmaz olmuştur. "Ancak anadili her zaman farklı dilleri konuşan topluluk üyelerine bireyin kendi dünyasını anlatma ya da tam tersi farklı dili konuşanların dünyasını anlama aracı değildir" (Gündoğdu, 2007, s. 4). Anadil birçok halk için uluslararası iletişimde yetersiz kalmaktadır. Bu yüzden bireyler yabancı dil öğrenme ihtiyacı duymakta, yabancı dil öğrenme bireyler için zorunluluk haline gelmektedir. Bu zorunluluk, dilsel çeşitlilik ve her dilin aynı zamanda bir kültür taşıyıcısı olduğu düşünüldüğünde kültürel çeşitliliğin sürmesini sağlayabilecektir.

Çok yönlü ve karmaşık bir süreç olan yabancı dil eğitime tarihsel açıdan bakıldığında çağın gereklerine ve gelişmelere bağlı olarak farklı dönemlerde farklı yaklaşımlar ve bu yaklaşımların temelinde de farklı kuramlar ön plana çıkmaktadır. 70'li yıllardan günümüze bildirimsel yaklaşım, etkisini yabancı dil eğitimi üzerinde göstermektedir. Bu yaklaşımda bildirimsel beceri yani dil öğretiminde dilbilgisi ve anlam boyutunun yanında kullanım boyutu da önem kazanmıştır. Çokkültürlü toplumlarda farklı kültürlerin bir arada yaşaması, farklı kültürlerle yüzleşmenin

kaçınılmaz olması nedeniyle günümüzde ön planda olan yönelim ise, kültürlerarası bildirışim odaklı yaklaşımdır. Bu yaklaşım, kültürlerarası bakış açısının daha doğrusu kültürlerarası eğitim anlayışının yabancı dil öğretimine yansımastır. "1980'li yıllarda başlayan ve günümüzde de güçlenerek etkisini sürdüren kültürlerarası iletişim odaklı yaklaşımda yeni olan ise, kültür boyutunun ben ve öteki etkileşimindeki işlevsel ve eğitsel değerin önne çıkartılmasıdır" (Polat, 2008, s. 254).

"Dünyamızın küreselleşen sorunları çözümlerde de küresel dayanışmayı gerekli kılmaktadır. Farklılıkların ya da öteki olarak belirlenen kimliklerin tehdit kaynağı olarak algılandığı ortamlarda dayanışma duyarlılığının gelişmesi de beklenemez. İşte bu nedenle kültürlerarası eğitim demokrasi, eşitlik ve özgürlük gibi değerler ekseninde bir ortaklık ve birlikte yaşayabilmenin önünü açmaya çalışır" (Polat, 2008, s. 254).

Kültürlerarası eğitim için kültürlerin karşılaşma alanı olan yabancı dil dersleri uygun zemin sunmaktadır. Çünkü "yabancı dil bilmek/öğretmek bir dilin yalnızca dilbilgisi kurallarını ve işleyişini aktarmak anlamına gelmez. Yabancı dil aynı zamanda yabancı dünyaya açılan bir kapı, toplumlar arası iletişimin kurulması yönünde bir köprüdür" (Cangil, 2003, s. 288). Yabancı dil eğitimi bu noktada, yabancı kültürle girilen etkileşimin öğrencinin kişilik gelişimine katkı yapmasını amaçlar. Anlaşılabacağı üzere yabancı dil öğretimi öğrencinin gelişimi açısından ele alındığında çok işlevlidir, öğrenciye farklı açıdan kazanımlar sağlar. Kısacası, yabancı dil öğretiminde amaçlar belirlenirken, dil öğretiminin iki işlevinin göz önünde tutulduğunu ifade eder:

-Kullanımsal bakış: Bu bakış açısına göre dil bir bildirışim aracı olarak görülür ve yabancı dilin kullanımsal işlevi önne çıkarılır. Yabancı dil bilmek kişiye hem özel yaşamda hem de mesleki yaşamda katkı sağlar. Kısacası, yabancı dil bilmenin kullanımsal işlevi önne çıkarılır.

-Eğitsel bakış: Yabancı dil öğrenmenin kişinin kişisel ve toplumsal gelişiminde sağladığı yarar vurgulanır. Temel hedef öğrencinin kişiliğinin geliştirmek, ona düşünce zenginliği kazandırmak, kişiye bireysel ve toplumsal kimliğini geliştirme fırsatı sunmaktır (aktaran Öztürk ve Çınar, 2007, s. 3).

Tapan (1995), kültürlerarası bildirişim odaklı yaklaşımın öne çıktığı günümüz yabancı dil dersinde dil öğretmenin sadece bildirişim boyutunun vurgulanması dil öğretimine tek yönlü bakmak anlamına geldiğini belirtir (s. 155). Polat'a (1994) göre ise, günümüz koşulları yabancı olan ile kendimizin olanı birbirine yaklaştırıp karşılıklı bağımlı hale getirmiş ve yabancı dil eğitiminin yeniden yapılanmasına neden olmuştur. Bu yapılanmadaki temel amaç, kültürlerarası bildirişim becerisine sahip bireylerin yetiştirilmesidir (s. 9). Bu işlevi, yabancı dil eğitiminin bireyin kişisel ve toplumsal eğitimini vurgulayan eğitsel boyutu yerine getirir. Tapan'a (1995) göre kültürlerarası bildirişim odaklı yabancı dil eğitiminde vurgulanan eğitsel boyutun işlevleri şunlardır:

- Öğrenciye bilgi ve düşünce zenginliği kazandırarak onun dünyaya bakış ufkunu genişletmek,
- Öğrencinin kendi kültürüne de belli bir mesafeden bakabilmesini ve iki kültürün etkileşiminden bir şeyler öğrenmesini sağlamak,
- Öğrenciye farklı kültürleri kendi başlıkları içinde anlamayı, böylece yabancı olana karşı hoşgörülü olmayı, önyargısız bakmayı öğreterek öğrencinin farklı olanla birlikte yaşayabilmesini sağlamaktır (ss. 156-157).

Günümüz dünyasında hedef kültürle kaynak kültürün karşılaşp etkileşime girmesi kaçınılmazdır. Eğitsel bakışın vurgulandığı, kültürlerarası bildirişim odaklı yaklaşıma yönelik yabancı dil dersinde hedeflenen, bu etkileşimin iletişime dönüştürülmesidir. Derste kültürlerarası iletişim yalnızca, hedef kültür ve kaynak kültür arasında olmaz, bu iletişim derste çok yönlü gerçekleşir. Roche'ye (2001) göre dil dersinde kültürlerarası iletişim aynı anda şu bileşenler arasında gerçekleşmektedir (s. 49):

- Ders materyali-kitabı ve öğrenci-öğretmen arasında
- Öğrenciler arasında (örneğin farklı kültürlerden öğrenciler arasında)
- Öğrenci ve öğretmen arasında
- Grup ve yabancı kültürler arasında

Bu maddelerden de anlaşıldığı gibi kültürlerarası iletişim, derse katılan ve kültürel değer taşıyan tüm etkenler arasında etkili olmaktadır.

2.5.Kültürlerarası Öğrenme

Öteki ve öz imgesi, yabancılık, öteki kültür ve yabancıyı anlama becerisi gibi kavramlar, yabancı dil eğitiminde "kültürlerarası" bakış açısı çerçevesinde ele alınması gereken kavramlardır. Farklı kültürden insanların bir arada yaşamaya başlamaları sonucu ortaya çıkan kültürlerarasılık (s. 176) kavramını Logie (2004) şöyle vurgulamaktadır:

“Kültürlerarasılık” kavramının, farklı kültürlerin tanınması ve bu yolla kültürlerin bir zenginlik olarak algılanması görüşünden doğduğu da söylenebilir. Yabancı uluslara bakış bağlamında, bazen gerçeği yansıtan bazen de yansıtmayan genellemelerin ötesinde diğer kültürü sadece genel olarak değil özel yönleriyle de tanıyıp anlama çabası kavramın bir diğer önemli özelliğidir (s. 176).

Kültürlerarasılık kavramının kişide meydana getirdiği değişikliklere vurgu yapan Földes (2009) ise, kişideki bu kültürel değişimi şu şekilde açıklamaktadır:

“Kültürlerarasılığın can alıcı tarafı arada olmak da takılıp kalmak değil daha ziyade karşılıklı etkileşimdir. Bu iki taraflı farklılaşma ile ortak bir orta yol yaratılabilir. Farklı kültürlerden insanların etkileşimi durumunda ara kültür- üçüncü kültür olarak adlandırabilecek yeni bir kültür ortaya çıkar. Bu üçüncü kültür katılan kültürlerle bağlı olarak ortaya çıkar ve sabit ve devamlı-durağan değildir. Aksine sürekli oluşum halindedir” (ss. 512-513).

Kültürlerarasılığın en önemli kurucu ilkelerinden birinin kültür farklılıklarının bilincinde olmakla birlikte, hiçbir kültürün diğerinden üstün olmadığı ilkesi olduğunu dile getiren Logie, (2004) insanlar arasında gerçek ve etkili bir dayanışmanın önce kültürel farklılıkların kabul edilmesiyle başlayacağını ve bu gerçekleştiğinde de insanlar arası ilişkilerin güç ve hakimiyet duygusu ya da üstünlük kurma, aşağılama, hor görme gibi çabalardan arındırılması için önemli bir adım atılmış olacağını belirtmektedir (s. 177).

Yabancılar karşı daha hoşgörölü davranma, öz költüre eleştirel yaklaşma biçimindeki öğrenme süreci “költürlerarası öğrenme” diye tanımlanır. Başkasını yabancı değil doğal kabul eden, onu hoşgörölü karşılayabilen költürlerarası öğrenme, öğrencinin bir yandan bilinmeyen davranış biçimlerini, yabancı költüre özgü düşünceleri, kendi költürel bağlamı içerisinde değerlendirmesini öngörür, diğer yandan da kendi költürüne bilinçle eğilmesini sağlar. Bu öğrenme süreci içinde öğrenci, yabancı költür ile kendi költürüne daha geniş açıdan bakmayı öğrenebilir. Böylece her költürel değer, kendi költür bağlamı içinde değerlendirilerek daha az yanılığlara yol açacaktır (Gündoğdu, 2007, s. 70). Bu bakış açıları költürlerarası öğrenmenin temel taşlarını oluşturur. Ancak, gerek yabancı dil eğitimi gerekse diğer eğitim bilimleri alanlarında önemli etkisi olan költürlerarası öğrenmenin hedeflerini bu bakış açıları ile sınırlı tutmak hatalı bir yaklaşım olabilir. Seeyle’e ve Tomalin’e, Stempleski’ye göre költürlerarası öğrenmenin hedefleri şunlardır:

- Öğrenenler bütün insanların költürel açıdan farklı davranış ve düşünce kalıpları ile şekillendiğı bilincini geliştirir.
- Yaş, cinsiyet, sosyal tabaka ve çevre gibi sosyal açıdan farklılık oluşturan faktörlerin insanların davranış ve düşüncelerini etkilediğı anlayışını geliştirir.
- Hedef költürde geleneklere özgü ve duruma uygun davranma bilincini geliştirir.
- Kelimelerin ve ifade şekillerinin költüre özgü yan anlamlarına karşı duyarlı hale gelirler.
- Hedef költürle ilgili genellemeleri (kalıpyargı, klişe, önyargı) değerlendirme ve sınıflandırma becerisini geliştirirler; aynı şekilde ve kendi költürünün yabancı költüre özgü değerlendirmeleri ve bunların yabancı költürle karşılaşma durumunda nasıl göz önünde bulundurulduğı stratejileri hakkında deneyim sahibi olurlar.
- Ders yaşam boyu öğrenme süreci bağlamında yabancı költüre özgü kodların kendi başlarına çözmeleri için teşvik eder ve öğrencilerde merak uyandırır.

- Burada yabancı kültürdeki farklı davranış biçimleri ve değerlere karşı empati ve saygıyı hedefler (aktaran Volkmann, 2010, s. 163).

Kültürlerarası etkileşimde hedeflenen bu davranış ve tutumları öğrencinin uygulayabilecek düzeyde olması gerekmektedir. Kültürlerarası eğitimin hedeflediği bu tavır ve tutumları öğrencinin gerçek yaşamda uygulayabilmesine kültürler arası beceri denir ve bu becerinin kültürlerarası eğitimin temel amaçlarından biri olduğu söylenebilir. Kültürlerarası beceriyi açıklamak için birçok evrelendirme ya da gelişim modeli geliştirilmiştir. Bu modellerden en önemlilerinden biri Witte'nin (2009) kültürlerarası gelişimi basamaklara göre sınıflandırdığı şu modeldir:

Basamak 1-Yabancı dil ve kültürün farklılığı karşısındaki umursamazlık

Basamak 2-Yabancı dille ilk yoğun temasa geçme

Basamak 3- Kendi yaşamı ile bağlantı kurmak

Basamak 4- Kalıp yargıların bilincine varmak

Basamak 5- Kültürlerarası deneyim yaşamak

Basamak 6- Davranış ve düşünme olgularında kültüre bağlılığın bilincine varmak

Basamak 7- Kendi kültürünün düşünce kalıplarını farkına vardırarak

Basamak 8- Öznel kültürlerarası bilinci oluşturmak

Basamak 9- Kendi gündelik düşünce ve davranışlarına kültürlerarası yapıların entegre edilmesi (ss. 49-66).

Kültürlerarası beceri sayesinde öğrenci hedef kültürle ilgili bilgilere daha mesafeli yaklaşabilecek, ister hedef kültür olsun ister kaynak kültür olsun yüceltici ya da yerici yaklaşımlara her kültürün eşit olduğu düşüncesinden hareketle eleştirel bakabilecek ve kimlik kaybı gibi olumsuz etkiler en aza indirgenebilecektir. Ayrıca yabancı kültürle karşılaşma durumunda anlamama, anlaşılammama ya da kültür şoku yaşama gibi durumlarla sıklıkla karşılaşan öğrenci, oluşabilecek olumsuz durumların üstesinden gelebilecektir.

Kültürlerarası öğrenmenin yabancı dil dersinde gerçekleşebilmesi için öğretmenlerin ve öğrencilerin onları bu yönde besleyecek ders materyaline ihtiyacı bulunmaktadır. Bechtel'e (2003) göre yabancıyı algılama, kültür karşılaştırması ve

bakış açısı değiştirme, kltrlerearası öğrenmenin bilişsel ve empatik açıdan önemli olaylarıdır (s. 59). Bu kapsamda ders kitabındaki imgelerin sunuşunun bu bakış açıları ile uyumluluk göstermesi kltrlerearası etkileşim, dolayısı ile de öğrencinin eğitsel gelişimi için önemlidir.

2.5.1.tekini Algılama

"Genellikle imgenin bir toplumun kendisini bir başka topluma sunumu olarak değerlendirildiğini biliyoruz. Oysa imge bir sunum değil, bir algılanış şeklidir" (Ulağlı, 2006, s. 48). Bu algılama biçiminde aile, sosyal evre, kültür, eğitim gibi birçok faktör etkili olmaktadır. İmgenin oluşumundaki bu çok katmanlılıktan ötürü imgede salt nesnel ya da salt öznel bir bilgi aramak, yanlış bir genelleme yapmak anlamına gelmektedir. Ama imgenin hem entelektüel ve duygusal hem de öznel ve nesnel öğelerin katıldığı, ferdi ya da müşterek bir tasvir olduğunu söyleyen Roussau ve Pichois, imgede duygusal öğelerin nesnel öğelere baskın çıktığı görüşünü savunmaktadır (aktaran Gültekin, 2006, s. 49).

Neuner'e (2002) göre duyu organlarımız dış dünyadan algıladığımız şeylerin yalnızca bir kısmını hafızamıza alır ve kaydeder, bu yüzden de kişinin kafasındaki algıları ile oluşturduğu dünya ile dış dünya çoğunlukla örtüşmez. Kişi bu algıladığı şeyleri belirli filtreleme işleminden sonra toplayıp kategorize eder ve eğer bunu yapamazsa bu kafasında kaos olmasına neden olur. Sonuçta algılanan dış dünya ile ilgili öznel imgeler elde edilir (s. 284). Kısacası, ğrenci hedef kültürle iletişime girdiğinde onu kendi değer yargıları ile algılar. Yabancı kültürle girilen etkileşimin faydalı olabilmesi için öğrencinin kendi değer yargılarının farkına varması gerekir.

Yabancı dil ders kitaplarında ğrenci kendine belirli bakış açıları ile sunulan bir kültürle karşılaşmaktadır. Öğrenci tamamen nesnel bir gerçeklikle değil çeşitli amaçlara yönelik olarak öznel bir bakış açısı ile sunulan bir dünya ile hesaplaşmaya girer ve bu kültürü öznel yargıları ile algılar.

Bu nedenle hedef dil ve bu dilin kültürü öğretilirken, öğrencinin kendi algısı konusunda bilinçlendirilmesi, yabancı dil dersinde öğrenciye kazandırılması gerekmektedir. Öğrencinin hedef kültürü algılama sürecinde başvuracağı temel yöntem ise iki kültür arasında karşılaştırma yapmaktır.

2.5.2.Kültür Karşılaştırması

“İmgibilim ile ilgili araştırmalarda, “yabancı imge” ve “öz imge” kavramları yan yana koyulmakta ve karşılaştırılması sayesinde ancak bir halkla ilgili bilimsel anlamda gerçek somut imge ortaya çıkmaktadır” (Dellal-Akpınar, 2000, s. 12). Bu sayede öz ve yabancı arasındaki farklılık ve benzerlikler karşılaştırma yolu ile ortaya çıkarılarak kişilere ve olaylara çok yönlü bakabilme becerisi kazandırılabilir.

Kültürlerarası bildirişim odaklı yabancı dil öğretiminin temel ilkesi ve uygulama tekniği karşılaştırmalı çalışmalardır. Bu yüzden ders düzenlemeleri iki kültürdeki ve dildeki benzerliklerin ve farklılıkların karşılaştırılması üzerine kurulur. Karşılaştırma edimi öğrencinin kafasında öğrenci tarafından dile getirilmese de zaten var olmaktadır. Yabancı dil dersinde, söze dökülmeyen bu süreçten faydalanmakta en büyük görev de öğretmenlere düşmektedir. Karşılaştırma ediminin gerçekleştiği bu süreçte öğretmenin görevi, öğrencinin kendi kendine sorduğu soruları, çözmeye çalıştığı çelişkileri ders içinde dile getirilmesini sağlamak olmalıdır. Bu sorunlar ve çelişkilerin sınıf ortamında tartışılarak ele alınması öğrencinin yabancıya bakışını değiştirebilir (Tapan, 1995, ss. 163-165).

Derste yapılacak kültür ile ilgili karşılaştırmalarda genellikle kültürel farklılıkların ön planda yer alacağı düşünülür. Çünkü bu farklar kültürlerarası iletişimi olumsuz etkileyebilir ve iletişime giren farklı kültürden insanlar arasında yanlış anlaşılmalara, çatışmalara neden olabilir. Ama kültürel kıyaslamalarda farklılıklar kadar benzerlikler hatta ortak noktalar da iletişimi olumsuz etkileyebilmektedir. Çünkü yüzeysel bakıldığında aynı gibi görünen bu kültürel durumlar derinlemesine incelendiğinde farklı anlamlar içerebilir. Bu yüzden yapılan karşılaştırmaların işlevli olabilmesi ve öğrencinin gelişimine katkı sağlayabilmesi için öğrencinin belirli karşılaştırma becerilerine sahip olması gerekmektedir. Biechele ve Padros (2003) göre karşılaştırma becerisi aşağıdaki bileşenlerden oluşur:

-Kendi algısının bilincinde olmak.

-Karşılaştırma becerisi ile genelleme ve ayırıştırma-farklılaşma arasında denge unsuru olarak kültür karşılaştırmasını kullanmak.

-Neyi karşılaştırdığını bilmek.

-Karşılaştırma yoluyla sadece dış görünüş olarak aynılık değil sosyal anlam olarak farklılık boyutuna da farkındalık kazanmak (s. 85).

Yabancı dil dersinde karşılaştırma süreci öğrencinin hedef kültür ve kendi kültürünün benzerlikleri, farklılıkları ve her iki kültürde de ortak olan noktaları fark etmesini sağlamakla sınırlı kalmamaktadır. Yuan (2011) burada yansıtıcı karşılaştırmaya vurgu yapar: Bu karşılaştırmada kültürel arka planlar dahil edilerek, söz konusu kültürel bağlamdaki sosyal anlam sorgulanarak ve bağlantılar bulunarak her iki kültür de ilişkiye sokulur (s.94). Bu karşılaştırma sonucunda öğrenci sadece hedef kültürü tanımakla ve kendi kültürünün bilmediği yönlerini keşfetmekle kalmaz aynı zamanda bu kültürel görüngülerin arka planı ya da oluşum süreci gibi konularda da farkındalık kazanabilir. Başka bir deyişle, öğrenci bu kültürde bu böyle, öteki kültürde bu böyle olgusunun yanında kaynak kültürdeki bu olgu neden böyle, öteki kültürdeki bu olgu neden böyle sorusuna yanıt aramaya çalışacaktır. Sorgulayıcı tavır hem öğrencinin hali hazırda sahip olduğu, sınıfa taşıdığı imgelerin doğruluğunu sorgulamasını hem de günlük yaşamda karşılaştığı durumlara daha eleştirel yaklaşmasını sağlayacaktır. Bu şekilde de farklı imgelerle karşılaşılacak günümüz dünyasında sorgulayan, eleştiren ve olayların arka planını görebilen bireyler yetiştirilmesi hedeflenmektedir.

Kültürler tek parçalı ve basit oluşumlar değildir, bu yüzden de onları anlamak için farklı bakış açılarını kullanabilmek gerekmektedir. Öz ve öteki arasındaki ilişki nedeniyle kendine özgü bakış açısı ve değer yargıları olan farklı kültürlerin ve alt kültürlerin karşılaştırmasına özel bir önem verilir. Çünkü böyle bir karşılaştırma, kişinin kendini değerlendirme gücünü geliştirmesini ve bakış açısını değiştirme ve farklı bakış açısı edinmenin yanında değer yargılarının ve bakış açılarının koordinasyonunu sağlama becerisini edinmesini hedefler (Bredella ve Diğerleri, 2000, s. 20).

2.5.3.Ötekini Anlama (Becerisi)

Kültürlerarası öğrenme kavramının yabancı dil eğitimine kazandırdığı en önemli özelliklerden birisi de, yabancıyı anlama becerisidir. Bu anlayışa göre

kültürlerarası öğrenmeye dayanan yabancı dil eğitiminde hedef/yabancı kültür ve kaynak kültür olmak üzere iki kültür arasındaki etkileşim söz konusudur. Yabancılık olgusu, öğrenme sürecinde öğrenenlerin karşısına üç farklı şekilde çıkar:

"- Öğrenen, yabancı bir dili öğrenir.

- Yabancı dil, aynı zamanda yabancı bir kültürün parçası ve ifadesidir.

- Öğrenen, farklı bir kültürün ve dil topluluğunun üyesi olarak kendisine yabancı olan kişilere rastlar" (Bredalla ve Christ, 1995, s. 11).

Yabancı dil dersinde kültürlerarası bildirişim odaklı yaklaşımla beraber öğrenciye bu olgularla yüzleşebilme becerisi kazandırmak amaçlanır ve amaçlanan bu beceriye yabancıyı anlama becerisi denir. Bredella ve diğerlerine göre (2000) göre yabancıyı anlama becerisi üç bileşen içerir:

1.Öğrenenin hem içsel hem de dışsal bakış açısının farkına varabilmesi.

2.Öğrenenin kendi bakış açısını terk edip ötekinin gözü ile dünyaya bakabilmesi.

3.Öğrenenin her iki bakış açısını da ilişkilendirebilmesi (s 19).

İçsel bakış açısı, yabancı kültürde yetişmiş birinin gözünden bakarak dünyayı anlamaya çalışmaktır. Ancak bu yaklaşım tek başına yeterli değildir, çünkü biz dış dünyayı kendi bakış açımızla, başka bir deyişle dışsal bakışla anlamlandırırız. Bu bakış açıları arasındaki değişim iki ihtiyacı karşılar: Bir taraftan yabancı kültürde nasıl hareket edilmesi gerektiği öğrenilirken, diğer taraftan da bu kültüre eleştirel bir bakışla bakılmış olunur. İçsel bakış açısı ile anlamak, dışsal bakış açısını değiştirir ve bu anlama süreci yabancı ve öz arasındaki sınırı değiştirir. Sonuçta da ortaya üçüncü bir kültür, arada olma durumu ortaya çıkar (Bredella ve Christ, 1995, s. 16).

Kramersch, yabancı dil dersini öz ve öteki arasında olan üçüncü bir yer olarak betimlemektedir. Burada Kramersch yabancı dil derslerinde öğrencilerin çok dilli ve çok kültürlü olmasını kastetmez, yabancı dil dersinin başlı başına üçüncü bir yer olduğunu savunur (aktaran Bredella ve Diğerleri, 2000, s. 30). Çünkü yabancı dil dersi öğrencinin hem kendi kültürü hem de öteki kültürün bir arada olduğu ve

öğrencinin bu biraradalıktan yeni çıkarımlar elde ettiği alandır. Fakat bu etkileşim tabiatıyla kişinin aklına, yabancı dil öğrenme ile birlikte kimlik kaybı endişesini de getirecektir. Bredella/Christ 'e (1995) göre yabancı dil öğrenmek kişiyi değiştirir, fakat bu kimlik kaybı anlamına gelmez, aksine burada kimlik bakımından bir zenginleşme söz konusu olmaktadır (s. 17). Bu zenginleşme kişinin kendi kimliğini bırakması, kendi kültürüne yabancılaşması anlamına gelmemektedir. Burada daha çok yabancı olanın kendine ait olanı zenginleştirdiği bir süreç söz konusudur. Bu süreci Bredella ve diğerleri (2000) şu şekilde tarif eder:

Yabancı dil eğitimi açısından bakıldığında, yabancı ile uğraşmak kişinin kendi kültürel kimliğinin kaybı anlamına gelmez, aksine bu kimliğin sağlamlaşmasını sağladığı düşüncesi sıkça vurgulanır. Bu yüzden yabancı kültüre asimile olmak genelde öz kültüre ihanet olarak algılanır. Burada bahsedilen üçüncü pozisyon, kendi kültürel kimliğine ihanetin ve bu kimliğin sağlamlaşması seçeneklerinin dışındadır ve yeni kabul edilen şeyleri ihanet olarak değil zenginleşme olarak algılar. Ama burada üçüncü pozisyonun edinilmesinin sancılı bir süreç olduğunun farkına varılmalıdır (s. 30).

İçsel ve dışsal bakış açıları arasındaki farkın bilinmesini önemli yapan bir diğer etken, kişiye, anlama (verstehen) ve hemfikir olma (Einverständnis) arasındaki ayrımı yapma fırsatı sunmasıdır. İçsel bakış açısını edinmek kalıp yargıların ve önyargıların azaltılmasını sağlar, ama bu kişinin hedef kültürün normları ile gerekçelendirdiği sürece anladığı her şeyi onayladığı anlamına gelmez. Bu nedenlerden ötürü yabancıyı anlama becerisinin öğrenilmesi ve öğretilmesi için içsel ve dışsal bakış açıları arasındaki ilişkilerin dikkate alınması gerekir (Bredella ve Diğerleri, 2000, 22). Öğrenci yabancıyı gözüyle gördüğü her şeyi onaylamak ya da yabancı kültürdeki doğruları kendi kültüründe yanlış olsa bile bunu kabul etmek zorunda değildir. Öğrenci bu kültüre ait doğruların olduğunu, o kültürden gelen insanların olayları farklı algıladığı gerçeğini görebilmelidir.

Wang (2011) ise yabancıyı anlama becerisini “Amerika’nın fethi” isimli çalışmasında yabancı ve öz arasındaki ilişkinin oluşturduğu karmaşık sistemi üç eksenli bir şekilde açıklayan Todorov'a dayandırarak üç maddeyle açıklar: Birincisi değer yargıları ile ilgili duyuşsal düzeyken, ikinci düzey yabancı karşısındaki

davranışlarla ilgili davranış düzeyidir. Üçüncü düzey ise yabancınn bilişselliği ile ilgili düzeydir (s. 102).

Duyuşsal düzey: "İster bir çocuğun anadili isterse de yabancı dil edinimi olsun, dilin ediniminde duyuşsallık önemli rol oynar" (Simon-Pelanda, 2001, s. 937). Benzer şekilde yabancınn öz tarafından algılanmasında genelde duyuşsallık etkilidir (Wang, 2011, s. 103). Kişiler yabancı ile karşılaşmada, yabancı dil ve kültürle yüzleşmede farklı tepkiler gösterebilir. Kişi yabancı kültürün normlarına uyum sağlayabileceği gibi, bu yabancı olguları tamamen kabul etmeyebilir. Yabancı dil dersi ancak dilin üretimi ve alımlanması ile mümkün olabilecek yabancı sosyal kültürün anlaşılmasını şart koşar (Simon-Pelanda, 2001, s. 937). Yabancıyı gerçekten anlayabilmek için kültürel farklılıklar karşısında doğru tavrı edinmek gerekmektedir. Bu nedenle kültürel farkları üstünlük ya da aşağılama olarak gören benmerkezci anlayışın yerine, bütün kültürlerin farklılıklarına karşın aynı değere sahip olduğunu savunan kültürel görelilik kavramını savunmaktadır. İkinci olarak hem farklılıkları hem de benzerlik ya da ortak noktaların göz önünde tutulmasını savunmaktadır (Wang, 2011, s. 104).

Bilişsel düzey: Hedef kültür ile ilgili imgeler, kalıp yargılar ve genellemeler bir taraftan hedef kültürün daha iyi anlaşılmasını sağlarken, diğer taraftan da anlaşılmasını güçleştirir. Wang'a göre kalıp yargıların olumsuz etkilerini azaltmak ve bireyin kendi algısının bilincine varmasını ve yansıtıcı düşünmesini sağlamak için;

- imgelerin ele alınması,
- bir kültürün o kültüre ait kalıp yargılarla sunulması yerine somut iletişim durumlarında sunulması,
- kalıp yargıların genellemelere dayanmasına karşın, öteki kültür kendi içinde birçok farklılığı barındırdığı için kalıp yargıları çözümlemek amacı ile hedef kültüre ait gerçekliğin çok yönlü sunulması,
- her kültürde aynı görünen olguların kültüre özgü yansımalarının ele alınması,
- kalıp yargılar durağan olmasına karşın, öteki, sürekli gelişim ve değişim içinde olduğundan ötekini anlayabilmek için onun hakkındaki bilgilerin güncellenmesi gerekir (ss. 113-115).

Davranışsal düzey: Yabancıyı anlamak için yabancı karşısında nasıl davranılması gerektiğini ele alan Wang (2011), Leggewie ve Bolten'a dayanarak bu üç farklı davranış şeklini betimler. (1) Asimile etme; yabancı imgesi tamamen öz kültürün kendi ihtiyaçlarından şekillenmektedir. Yabancıya kendi başına yer verilmez, yabancının öz kültüre yarayabilecek tarafları yabancı imgesine dâhil edilir, geri kalan ise dışlanır. (2) Tolere etme; her iki grupta (öz ve öteki) kendi kimliğini korur. Ancak, özün yabancıya üstünlüğü burada da hissedilir, öteki katlanılan ama kabul edilmeyendir. Barışçıl biraradalık söz konusudur, fakat öteki her zaman özün kendi bakış açısı ile değerlendirilir. (3) İletişim kurma; öz ve öteki arasındaki sınır kaybolur ve her ikisi de eşit değere sahip olarak görülür. Her ikisi de karşısındakini bastırma düşüncesini bırakır ve onun düşünce ve davranışlarını özümseme yoluna gitmez (ss. 116-119).

Hedeflenen sadece anlamak değildir, iletişim durumlarında anlaşılama ve kültürel bilgi eksikliklerinden kaynaklanan sorunlar ile de baş edebilmesi için, öğrencinin empati kurma, kimlik oluşturma ve kendi bakış açısının bilincinde olma gibi becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

2.6.Kültürötesilik

Günümüzde, çağın gereklerine, değişen yaşam koşullarına ve kültürün bu koşullarda nasıl biçim aldığına göre, kültürle ilgili farklı paradigma ve bakış açıları ortaya çıkmaktadır. Bu paradigmalardan birisi de, önceki bakış açılarına eleştiri olarak Welsch tarafından ortaya atılan kültürötesiliktir.

Welsch, çokkültürlülük ve kültürlerarasılık konseptlerini Herder'in kültür kavramına (küre modeline) dayandırarak eleştirir ve kültürötesi bakış açısını gerekçelendirir. Herder'in kültür kavramı ise, üç temel öge üzerine yoğunlaşmaktadır: 1) Etnik temel, 2) Toplumsal homojenleşme, 3) Kültürlerarası sınırlama. Bu bakış açısındaki ilk maddeye göre kültür, öncelikli olarak bir halkın kültürüdür, halk kültürün üreticisi ve taşıyıcısıdır. Klasik kültür kavramının ikinci maddesi tek tipleşme, standartlaşmadır. Bu maddeye göre kültür söz konusu halkın tüm yaşamını şekillendirir ve her nesne, her davranış bu kültürün bir parçası olarak görülür. Üçüncü maddeye göre ise her kültür diğer halkların kültüründen farklıdır (Welsch, 1994, s.3).

Welsch, çokkültürlülüğü ve kültürlerarasılığı ayrıştırıcı özellikleri nedeni ile eleştirir. Çokkültürlülük, farklı kültürlerin aynı toplumda yaşamaları olarak kabul edilir, ancak kültürler arasında karşılıklı uzlaşma söz konusu değildir, hatta kültürler birbirlerinden ayrılırlar, birbirlerini göz ardı ederler ve birbirleri ile savaşırlar. Kültürlerarasılık ise, kültürler arasındaki problemlerde ve çatışmalarda kültürlerarası diyalogu vurgular (Welsch, 2000, ss. 332-334). Ancak burada da kültürler arasında derin sınırlar vardır. Welsch ise bu kavramlara karşı kültürötesilik kavramını öne atar. Welsch (2000) eski kültür kavramının ekonomi, teknolojik gelişmeler, göç hareketliliği ve küreselleşme gibi etmenlerden dolayı ayırıcı ve homojen yapısının aşıldığını ve kültür kavramının temelinde çeşitliliğin ve iç içe geçmişliğin olduğunu savunur (ss. 337-338).

Welsch'e (2009) göre bu iç içe geçmişlik ve bağlantılar sadece tüketim kültürü (McDonald's, Coke vb.) ile ilgili değildir, günlük yaşamdan yüksek kültüre farklı kültürel boyutlarda kültürötesi öğeler söz konusudur. Örneğin batı toplumlarının tedavi yöntemlerini Asya ülkeleri de kullanırken, akupunktur ve ayurveda gibi Asya toplumlarına ait tedavi yöntemleri de batı toplumlarında yer edinmektedir. Spice Girls Büyük Britanya'da olduğu kadar Almanya'da da ünlü olmuş, David Bowie ve Michael Jackson'ın ise ünlü olduktan sonra tüm dünyada ikizleri ortaya çıkmıştır. Geçmişte futbol kulüplerinde farklı ülkelere ve farklı kıtalardan oyuncuların olması düşünülemezdi, ama artık İtalyan bir futbol kulübü Güney Amerika'dan dünya çapında ünlü bir futbolcuyu transfer ettiğinde taraftarları bunu coşku ile karşılamaktadır. Milli takımlarda bile farklı kökenli oyuncular bulunmaktadır (s. 4).

2.7.İlgili Araştırmalar

İmge alanında yapılan ilk çalışmalardan birisi Ammer'in 1988 yılında "Yabancı Dil Olarak Almanca Ders Kitaplarında Alman İmgesi" başlıklı çalışmasıdır. Çalışmada yabancı dil olarak Almanca ders kitaplarında yer alan Alman imgesinin değişim süreci ele alınmıştır. Her ders kitabı üretimi aşaması için belirli karakteristik özellikler tespit edilmiş ve bunlar ders kitabı üretimini biçimlendiren şartlarla ilişkilendirilmiştir.

“Was ein Lerwerk können muss-Thesen und Empfehlungen zu Potenzialen und Grenzen des Lehrwerks im Unterricht Deutsch als Fremdsprache” makalesinde yabancı dil olarak Almanca ders kitaplarının birçok farklı bakış açısı ile çözümlendiğini belirten Maijala (2007) son on yılda özellikle yabancı dil olarak Almanca ders kitaplarının ülke bilgisi ve kültür aktarımına yönelik içeriklerin çözümlenmesindeki artışa dikkat çekmiştir. Maijala, söz konusu çalışmasında ders kitabı çözümlemesine yönelik kriterler geliştirmiş, bu kriterlerin mutlak ve son olmadığını aksine konu ile ilgili tartışmalara yönelteceğini ve öğrenenler ve ders kitabı yazarları için fikirler sunacağını söylemiştir.

Gencer (2008) "Eğitim Fakülteleri Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı Derslerinde Yabancı Kültürle Karşılaşma ve Önyargılar - Ampirik ve Nitel Bir Araştırma" başlıklı yüksek lisans tezinde dört farklı üniversitenin Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin yabancı kültüre ilişkin önyargılarını incelemiştir. Araştırma sonucunda yabancı dil dersi ile Almanca öğrencilerinin önyargılarının değişmekte olduğunu buna karşın yine de önemli ölçüde önyargı sahibi olduklarını saptamıştır.

“Yabancı Dil Olarak Almanca Ders Kitaplarında Kültürlerarası Öğrenme” başlıklı yüksek lisans çalışmasında Öz (2010) öğrenen merkezli ve kültür karşılaştırmasına yönelik yabancı dil eğitime vurgu yapmaktadır. Bu amaçla Türkiye’de yabancı dil eğitiminde kullanılan ders kitaplarını kültürlerarası öğrenme açısından değerlendirmiştir. Araştırmasında Türkiye’de kullanılan Schritte 1, Schritte 2, Schritte 3 ve Team Deutsch 1, Team Deutsch 2, Team Deutsch 3 ders kitaplarını incelemiştir. Araştırma sonucunda söz konusu ders kitaplarının kültürlerarası öğrenmeyi gerçekleştirecek nitelikte olduğu, ancak bazı noktalarda kültürlerarası öğrenmeye yönelik içeriğin eksik kaldığını tespit etmiştir.

Ülke bilgisi ve kültür aktarımına yönelik yapılan çalışmalardan birisi de Maijala'nın (2010) “Integration und Vermittlung landeskundlicher Inhalte im Fremdsprachenunterricht” başlıklı doktora çalışmasıdır. Maijala çalışmasının kuramsal kısmında yabancı dil dersinde ülke bilgisi ve kültür aktarımının yeri, bu amaca yönelik içeriğin nasıl aktarıldığı, bu noktada öğrenci, öğretmen ve ders materyali, kültürlerarasılık konularını ele almıştır. Çalışmada farklı ampirik

yöntemlerle yapılan araştırmalardan hareketle yabancı dil dersinde kültür ile ilgili içeriklerin aktarılması ve ele alınması ile ilgili bakış açıları oluşturmuştur.

“Das Türkenbild in den DaF Lehrwerken” adlı makalesinde Cangil, (2010) yabancı dil olarak Almanca ders kitaplarında Türklerin ve Türkiye’nin nasıl sunulduğunu araştırmış ve belirlediği imgeleri şu şekilde sınıflandırmıştır:

Seyahat ülkesi olarak Türkiye,

Almanya’daki misafir işçiler olarak Türkler,

Türk mutfağı,

Dil kurslarındaki/Alman okullarındaki Türkler.

Ayrıca Almanca ders kitaplarındaki Türk imgesinin Almanya’daki göçmen kökenli Türklere dayandığını belirten Cangil, Almanya’da oluşan bu imgenin diğer ülkelerde Almanca öğrenenler açısından Türkler ve Türkiye ile ilgili kalıpyargı oluşturabileceğini de dile getirmektedir.

Abdalla (2011) “Prinzipien bei der Entwicklung von Lehrwerken für das Fach Deutsch als Fremdsprache an der ägyptischen Oberschule unter Berücksichtigung der Schreibkompetenz” başlıklı doktora çalışmasında Mısır’da devlet liselerinde kullanılan yabancı dil olarak Almanca ders kitaplarının geliştirilmesine yönelik bazı ilkeler geliştirmek ve özellikle de yabancı dil olarak Almanca ders kitaplarında yazma becerilerinin geliştirilmesine yönelik bakış açılarını ele almıştır. Araştırma sonucunda yabancı dil eğitiminde yazma becerisine yönelik uygulamaların yetersiz olduğunu ve bu amaca yönelik köklü değişikliklere ihtiyaç olduğunu saptamıştır.

Wang (2011) "Auf Dem Weg zum Fremdverstehen" başlıklı doktora çalışmasında germanistik öğrencilerine yönelik hazırlanan üç ders kitabını incelemiştir. Ders kitaplarında Çin yabancı dil olarak Almanca ders kitaplarında sunulan Almanya ve Alman imgesini, hangi faktörlerin bu imgeyi biçimlendirdiğini ve bu imgenin tarihsel anlamda değişip değişmediğini, hangi faktörlerin bu imgenin değişmesinde rol oynadığını, yabancıyı anlama becerisinin bu kitaplarda hangi boyutlarda yer aldığını ele almıştır.

BÖLÜM III: YÖNTEM

3.1.Araştırmanın Modeli

İmge ile ilgili çalışmaların çıkış noktası karşılaştırmalı imgebilim ve edebiyat çalışmaları olsa da, imge ile ilgili yapılan çalışmalar bu alanlarla sınırlı değildir. Koch-Hillebrecht (1977) ulus-imgesi ile ilgili yapılan araştırmaları şu şekilde sınıflandırır:

- a. Köken Araştırması
- b. Edebi Eserlerin Yorumlanması
- c. Ders Kitabı Çözümlemesi
- d. Kitle İletişim Araçlarında İçerik Çözümlemesi
- e. Anket
- f. Özellik Listesine Dayalı Araştırma
- g. Deney (aktaran Spaniel, 2004, s. 168)

Yabancı dil eğitimindeki gelişmeler, yansımaları ders kitaplarında da bulunmaktadır. Nasıl yabancı dil eğitiminin ihtiyaçları zamanla değişiyorsa, ders kitaplarındaki içeriksel, dilbilimsel ve öğretim hedeflerine yönelik unsurlarda değişmektedir. Diğer taraftan hazırlanan ders kitaplarının ihtiyaçları karşılayıp karşılamadığı, etkisinin nasıl olduğu gibi sorular ortaya çıkmaktadır. Yabancı dil ders kitapları yalnızca öğretim yöntemlerine göre düzenlenmemekte, bu kitapların hazırlanmasında politik ve ideolojik düşünceler, nesnel olma ve pazar çıkarları gibi çelişkili durumlar da ortaya çıkmaktadır (Brill, 2005, s. 41). Bu nedenlerden dolayı yabancı dil eğitiminde kullanılan ders kitaplarının çözümlenmesi kaçınılmaz hale gelmektedir. Araştırmada ders kitabı çözümlemesi yöntemi ile yabancı dil olarak Almanca öğretimine yönelik ders kitaplarındaki Alman imgesi ele alınacaktır.

Ders kitabı çözümlemesi ve eleştirisi, yabancı dil olarak Almanca öğretiminde ülke bilgisi ve kültür aktarımı ile ilgili yapılan araştırmaların başında yer almaktadır. Çünkü etkisi yeterince göz önünde tutulmayan ve sınırlanmayan birçok yönelim ders kitaplarına yansımaktadır.

Bilimsel bir ders kitabı incelemesi Neuner'e göre iki yöntemle gerçekleşir:

1.Kuramsal yöntem: Ders kitabı çözümlemesi ve eleştirisini kapsar.

2.Ampirik yöntem: Ders kitabının uygunluğunun değerlendirilmesi, kitabının etkisi vb. araştırmaları içerir (aktaran Wang, 2011, s. 65).

Çözümleme ve eleştiri gibi kuramsal ders kitabı araştırması, öğrencilere ve öğretmenlere ders kitabı seçiminde yardımcı olur. Diğer taraftan, bilgi toplama, değerlendirme ve etki araştırmaları ise yabancı dil öğretimi tekniklerinin doğruluğunu araştırır (Wang, 2011, s. 62).

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman çözümleme yöntemi ile ders kitabı incelemesi yapılarak, yabancı dil olarak Almanca ders kitaplarında yer alan imgeler, görsel öğeler, metinler ve karakterler bağlamında çözümlenmiştir. Çözümlenen kitaplardan alınan örnekler yolu ile yorumlamalar somutlaştırılmıştır ve söz konusu ölçütlerden hareketle oluşturulan sorulara cevap aranarak daha sistemli bilgilere ulaşmak hedeflenmiştir. Elde edilen bulgulardan hareketle her kitap için genel değerlendirme yapılmıştır.

3.2.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İstanbul ilindeki liselerin hazırlık ve 9. sınıflarında kullanılan temel düzeydeki yabancı dil olarak Almanca ders kitapları oluştururken araştırmanın örneklemi İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi dördüncü sınıf öğrencilerinin uygulama okullarında ¹ hazırlık ve dokuzuncu sınıflarında yabancı dil olarak Almanca eğitimi için kullanılan ders kitapları oluşturmaktadır.

Tablo 3-1: Araştırmada İncelenecek Ders Kitapları

Ders Kitabının Adı	Seviyesi	Yayınevi
Ideen 1	A1	Hueber
Schritte 1	A1.1	Hueber
Lagune 1	A1	Hueber
Menschen	A1.1	Hueber
Daf ist Spitze	A1.1	M.E.B.

¹ İstanbul Erkek Lisesi, Cağaloğlu Anadolu Lisesi, Vefa Lisesi, Şehremini Anadolu Lisesi ve Bahçelievler Anadolu Lisesi

3.3.Verİ Toplama Araçları

Konu ile ilgili literatür taraması yapılmış ve örnekleme belirtilen ders kitapları belgesel tarama yöntemi ile incelenmiştir. Verileri daha sistematik şekilde toplayabilmek amacı ile belirli ölçütler göz önünde bulundurulmuştur. Çünkü her çözümlemenin liste şeklinde genel görünümü ve uygulanabilirliği tekrar ortaya koyan ölçütlere ihtiyacı vardır. Eğer ders kitaplarının çözümlenmesi temel alınıyorsa böyle bir ölçüt listesi sonuçların daha nesnel bir şekilde karşılaştırılmasını sağlar (Funk'tan aktaran Marlen Brill, 2005, s. 43). Yabancı dil ders kitapları için şimdiye kadar birçok ölçüt geliştirilmiş, geliştirilen ölçütler kültürel öğeleri kapsamakla beraber sadece imge konusuna yönelik bir ölçüt henüz geliştirilmemiştir. Ders kitabı incelemesi ölçütleri açısından bakıldığında en güncel çalışmalardan olan Maijala'ya ait ölçütler, kültür aktarımı ağırlıklı olmasına karşın dilbilgisi ve dinleme alıştırmaları gibi yabancı dil öğretimine yönelik başka öğeleri de kapsamaktadır. Maijala'nın (2007) ders kitabı inceleme ölçütleri şunlardır:

1-Dilbilgisi

2-Dinleme metinleri

3-Tamamlayıcı ders materyalleri

4-Tasarım ve görsel öğeler

5-Ders kitabının dili

6-Ders içeriklerinin seçimi

7-Ders kitabındaki kişilerin seçimi

8-Motivasyon faktörünü de içinde barındıran ülke bilgisi içeriği olarak Almanca konuşulan ülkelerdeki gündelik yaşam

9-Bir ders kitabında kültürlerarasılık

10-Yabancı Dil Olarak Almanca ders kitaplarındaki ülke bilgisi ile ilgili içerikler aracılığı ile yabancı kültürün kalıp yargı oluşturacak biçimde sunuşu

11-Yabancı dil olarak Almanca ders kitaplarında Alman dili çeşitliliği

12-Bir ülkeye ya da birden fazla ülkeye yönelik kültür aktarımı mı?

13-Yabancı dil olarak Almanca ders kitaplarında çok dillilik

14-Yabancı dil olarak Almanca ders kitaplarında güncellik

15-Yabancı dil ders kitabı öğrenenleri eğitmek zorunda mı? (ss. 543-561).

Maijala'nın bu ölçütlerinden imgeler ile ilgili olan 10. maddesinden hareket edilerek ders kitaplarındaki imgeler ele alınacaktır.

Maijala (2007) bu maddede kalıp yargıların, yabancı imgesinin ve önyargıların öğrenme sürecine ve ders uygulamalarına etkisinin şimdiye kadar ayrıntılı olarak ele alınmadığı belirtmiştir. Yabancı dil eğitimi için kullanılan ders kitaplarında hedef kültür hakkında yüzeysel, tek taraflı ve kalıp yargı şeklinde oluşan imgeler aktarılır ve çok nadir olarak öğrenenlere kalıp yargısal bir sunuş yapıldığının açıklaması yapılır. Yabancı dil derslerinde kalıp yargılarla ilgili derinlemesine çözümlemenin zaman yetersizliği nedeni ile mümkün olmadığını belirten Maijala, kalıp yargıların yüzeysel olarak ele alınmasının ise onların daha da pekiştirilmesine neden olduğuna dikkat çeker. (s. 553).

Kalıp yargıları azaltmak için hedef kültüre farklı bir bakış ile bakabilme çok önemlidir. Bu sayede öğrenciler çok yönlü bakış açısı ile kendi görüşlerini oluştururlar. Burada amaç sadece kalıp yargısal sunuşları ele almak, tespit etmek ve onlar konusunda uyarıda bulunmak değildir, aynı zamanda yabancı dil dersinde hedef kültür karşısında duyarlılığı mümkün kılmak da hedeflenir. Bu da öğrenenlere yabancı olanla nasıl baş edebileceklerine yönelik ipuçları sunar (Maijala, 2007, s. 553).

Bununla birlikte Maijala (2007) ders kitaplarındaki bütün metinlerin ve görsel öğelerin ilk bakışta kavranamayan, ama örtük olarak öğrencinin aldığı "örtük ülke bilgisi" olarak adlandırılan alt bilgiler içerdiğini belirtir. Bu şekilde derste ele alınıp kategorize edilmeyen, bilinçsiz alınılan ülke bilgisi ile ilgili bilgiler genelleşir. Örneğin cinsiyet ve köken gibi etkenlerden kaynaklanan ön yargılar oluşur ya da pekişir (s. 553).

Bu yaklaşım doğrultusunda bu araştırmada, yabancı dil olarak Almanca öğretimine yönelik ders kitaplarında ötekinin nasıl sunulduğu ile ilgili imgeler, kültürlerarasılık bağlamında aşağıdaki sınıflandırma ile incelenerek genelleme

oluşturmaya ve genellemeleri çözümlemeye yönelik içerikler de değerlendirilmeye çalışılacaktır:

- Görsel öğeler
- Metinler
- Karakterler

3.3.1. Görsel Öğeler

Yabancı dil öğretimine yönelik kullanılan, özellikle *temel* düzeydeki ders kitaplarında geniş yer verilen unsurlardan birisi olan görsel öğeler, yabancı dil eğitiminde motivasyon, bilgi aktarımı, konuşma ve yazma becerilerini geliştirme, elen alınan konuları daha somut hale getirme gibi işlevlerin yanında hedef dilin konuşulduğu ülkelerle ilgili bilgi aktarımı, söz konusu ülkelerin ve bu ülkelerdeki yaşamın tanıtımı ve kültürlerarası etkileşim işlevlerini de üstlenebilmektedir.

Maijala (2007), ders kitaplarında yer alan turizm ile ilgili ya da özgün içerikli görsel öğelerin, yabancı dil öğrenenin bu kültür ile ilgi kurabilmesi için, öğrenende hedef dilin konuşulduğu ülkede seyahat ediyormuş izlenimi uyandırdığını ve kullanılan görsel öğelerin ders kitabında sadece dekorasyon için yer almadığını belirterek görsel öğelerin metinlerle anlam bütünlüğü içinde olması ve metin ve görsel öğeler arasında konusal açıdan tutarlılık bulunması gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca dil öğretimine yönelik ders kitaplarında görsel öğeler, yabancı kültür karşısında öğrenende ilgi ve merak da uyandırmalıdır (s. 548). Çünkü özellikle ülke bilgisi ve kültür aktarımına yönelik görsel öğeler, var olan düşüncelere katkıda bulunup onları değiştirebilir. Ders kitabı yazarları gittikçe daha yoğun bir şekilde Almanya'daki yaşamın çeşitliliğini sunmak için çabalamaktadırlar. Bu noktada farklı görsel öğelerin kullanımı, kültürlerarası farkları göstermek ve yanlış anlamaları açıklığa kavuşturmak, yabancı olanın bakış açısını öğrenebilmek için fırsatlar sunabilmektedir (Macaire ve Hosch, 2000, s. 57).

Macaire ve Hosch (2000), ülke bilgisi ve kültür aktarımına yönelik yabancı dil dersinde şu noktaların önemli olduğunu belirtmektedir:

- Tek tip Almanya imgesi aktarımı yapılması imkansız olduğu gibi, böyle

bir şey de istenilmez.

- Öğrencilerin, bilgilerini artırabilmesi ve değiştirebilmesi için derste aktarılan Almanya imgesinin dinamik ve esnek olması gereklidir.
- Ülke bilgisi ve kültür aktarımına yönelik yabancı dil dersinde görsel öğelerle çalışmak, yorum farklılıkları olabileceği için tamamlayıcı (metinleri açıklamak, derinlemesine ele almak) etken olarak görülmelidir.
- Ülke bilgisi ve kültür aktarımı, ötekine açılma ve kendi ile ilgili yansıtıcı düşünme gibi fırsatlar sunduğu için, seçilen görsel öğeler karşılaştırma yapma ve kendi deneyimleri ile ilgi kurma fırsatı sunmalıdır.
- Öğrenenlerin tek boyutlu düşünce kalıplarının dışına çıkarılıp farklı yorumlamalarda bulunabilmeleri, ülke bilgisi ve kültür aktarımına yönelik öğrenme için önemlidir (s. 98).

Bu nedenle incelenen ders kitaplarındaki görsel öğelerde imgeler, görsel öğelerin türleri, görsel öge ve konu tutarlılığı, görsel öğelerin kültürlerarası etkileşimi destekleyip desteklemediği ele alınmaya çalışılacaktır.

3.3.2. Metinler

Ders kitabındaki metinler, konu alanı, sunuş biçimi ve imge çözümlemesi açısından incelenecektir. Hedef kültür ile ilgili çok yönlü ve gerçekçi bir sunuş yapılıp yapılmadığı ve metinlerin kültürlerarası etkileşimi destekleyip desteklemediği sorgulanacaktır.

3.3.2.1. Metinlerin Konu Alanı Açısından Çözümlemesi

Kültürlerin karmaşık ve çok katmanlı yapısı göz önünde bulundurulursa bir kültüre ait öğelerin sadece ders saatlerinde öğretilmesinin imkansızlığı ortaya çıkmaktadır. Her kültürün birbirinden farklı olduğu, bu kültürdeki göstergelerin aynı görünse bile farklı anlamlara işaret edebileceği, bir kültürdeki durumun diğer kültürde olmama ihtimali çok fazladır. Her öğrencinin ilgi alanını değişik olduğu ve birçok konunun zaman içinde güncelliğini yitireceği düşünüldüğünde, buna bir de öğrencinin ilgisini uyandırma, motivasyon, kişilik gelişimine katkıda bulunma gibi unsurlar da eklendiğinde konu seçiminin güç ve çok katmanlı bir iş olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden de dil öğretiminde konu seçiminde her kültürde var olan,

tüm insanların deneyim alanları içine giren, ancak her kültürde değişik görünümler içiren temel-yaşam-deneyim alanları çıkış noktası olarak alınmaktadır (Tapan, 1995, s. 161). Bu bölümde ise temel deneyim alanları ile paralellik gösteren Avrupa Ortak Dil Kriterleri Çerçevesi'nde (AODKÇ) belirtilen Avrupa toplumu için kültüre bağlı belirleyici özellikler olarak görülen alanlara ders kitabındaki metinlerin konu alanlarının seçiminde yer verilip verilmediği araştırılacaktır. AODKÇ'nde (2011) belirtilen bu konu alanları şunlardır:

Günlük Yaşam;

Yiyecek-İçecekler,
Yemek Zamanları, Sofra Adabı
Ulusal Bayramlar
Çalışma Saatleri ve Uygulamaları
Boş Zaman Etkinlikleri (hobiler, spor, okuma alışkanlıkları, medya)

Yaşam Şartları;

Yaşam Standartları(Bölgesel, Sınıfsal ve Etnik Farklılıklar)
Barınma Olanakları
Sosyal Yardım Düzenlemeleri

Kişiler Arası İlişkiler (Güç ve Çıkar İlişkileri Dahil) Şu İlişkiler Bağlamında;

Toplumdaki Sınıf Yapısı ve Sınıflar Arası İlişkiler
Cinsler Arası İlişkiler
Aile Yapısı ve Aile Bireyleri Arasındaki İlişkiler
Nesiller Arası İlişkiler
İş Ortamındaki İlişkiler
Toplum İle Polis ve Resmi Görevliler Arasındaki İlişkiler
İrk ve Toplum İlişkileri
Siyasi ve Dini Gruplar Arasındaki İlişkiler

Değerler, İnanışlar ve Tutumlar, Şu Etmenlerle İlişkili Olarak

Sosyal Sınıf
Meslek Grubu (Akademik, Yönetici, Sosyal Hizmet, Usta ve El Emekçisi)

Sağlık (Kazanılmış ve Kalıtsal)
Bölgesel Kültür
Güvenlik
Kurumlar
Gelenek ve Sosyal Değişim
Tarih; Özellikle İkonlaşmış Tarihi Kişi ve Olaylar
Azınlıklar (Etnik ve Dini)
Ulusal Kimlik
İdeolojiler
Yabancı Üniversiteler, Yabancı Kişiler
Sanat (Müzik, Görsel Sanatlar, Edebiyat, Drama, Popüler Müzik)
Mizah (Gülmece)

Beden Dili;

Sosyal (Toplumsal) Adetler (Gelenekler); Örneğin Misafir Olma ve

Ağırlamada

Dakiklik
Hediye
Giyecek
Yiyecek ve İçecekler
Davranış ve Söyleyiş Adetleri
Kalış (ziyaret) Süresi
Vedalaşma
Törensel Davranışlar;
Dini Tören Ve Ayinler
Doğum, Evlilik, Ölüm
Halka Açık Gösteri ve Törenlerde Dinleyici ve Seyirci Davranışları
(Tavırları)
Kutlamalar, Festivaller, Danslar, Disko, vb. (ss. 120-121).

3.3.2.2. Metinlerin Metin Sunuşu Açısından Çözümlemesi

"Yabancı dil olarak Almanca ders kitaplarının ülke bilgisi yaklaşımları çözümlenirken ülke bilgisi ile ilgili içeriklerin nasıl düzenlendiğinin ve sunulduğunun araştırılması da gerekir" (Cangil, 1996, s. 70). Sunuş şekillerinin Alman imgesine karakteristik hatlarını verdiği için çözümlenmelerinin önemine dikkat çeken Ammer'e (1988) göre ders kitaplarında yer alan ülke bilgisi sunuş biçimleri beş ana bölümde sınıflandırılır:

Betimleyici Sunuş: Bu sunuş biçiminde öykünme yolu ile belirli bir gerçekliğin tasviri yapılır. Tasvir edilen konu ile ilgili olgular, arka plan ve problemlerden bahsedilmez, sadece ele alınan konunun resmedilmesi ve taklit edilmesi amaçlanır. Bu sunuş biçiminde taklit etmenin yanında ele alınan durumlar, olgular, ilişkiler, kurumlar ve olaylar tek tiplleştirilerek sunulur. Başlangıç seviyesinde sınırlı kelime ve dilbilgisi kullanımı yapıldığı için başlangıç seviyesindeki ders kitaplarında hedef kültürün gerçekliği basite indirgenir, genellemeler yapılır. Bu nedenle de başlangıç seviyesinde bu sunuş biçimi sık kullanılır.

Belgesel Sunuş: Alman kültüründeki olguların nesnel biçimde belgesel verilerden yola çıkarak ele alındığı bu sunuş biçiminde bu veriler ile öğrencinin Almanya'da yaşaması için gerekli olan koşullarla ve normlarla tanıştırılması amaçlanır. Bu nedenle de genellikle sayılar, tablolar, istatistiki veriler ve orjinal metinlerle çalışılır. Bütün ders kitabı gruplarında yer alır.

Olumlayıcı Sunuş: Bu sunuş biçiminde hedef kültüre ait belirli ve özel noktalar, Alman kültürünün için tek ve eşsiz olarak nitelendirilebilecek yönleri ele alınır. Öğrencilere hedef kültürün dikkate değer, şaşırtıcı ve övülecek yanlarının tanıtılması hedeflenir. Ders kitaplarının belirli peryotlarında kullanılmaz, aksine ders kitaplarının tüm aşamalarında yer alır.

Sorun Odaklı Sunuş: Bu sunuş biçiminde nesnelerin, durumların, gelişimlerin Alman kültüründe oluşturdukları sorunlara dikkat çeker ve öğrencinin bu sorunlarla ilgili tavır alması, düşünceler geliştirmesi ve çözüm önerilerinde bulunmasını teşvik eder. Bu sunuş biçimi daha çok kültür aktarımına yönelik ve iletişim odaklı ders kitaplarında kullanılır.

Eleştirel Sunuş: Bu sunuş biçiminde içerik açıdan farklı bakış açıları ile ele alınabilecek çıkar çatışmalarının olması şart koşulur. Bu çelişkiler belli önlemlerden, durumlardan ve gelişmelerden zarar görenlerin bakış açısıyla değerlendirici bir şekilde ele alınır. Olaylara onları gözü ile bakmak ve değerlendirmek ise eleştiriye götürür. Bu sunuş biçimi sadece kültür aktarımına yönelik ve iletişim odaklı ders kitaplarında kullanılır (ss. 97-108).

3.3.2.3. Metinlerde Kültür ve İmge ile İlgili İçerikler

Bu bölümde metin türleri ve metinlerde yer alan kültür ve imge ile ilgili içerikler ele alınacaktır. Bu içerikler çözümlenirken aynı zamanda imge, kalıp yargı ve önyargıları çözümleyecek konulara yer verilip verilmediği, bu kavramların olumsuz etkilerini azaltmak amacı ile metinlerde farkındalık oluşturulacak konuların ele alınıp alınmadığı araştırılacaktır.

3.3.3. Karakterler

Yabancı dil ders kitaplarında görsel öğelerin ve metinlerin yanında, öğrenenin sahip olduğu imgeleri pekiştirebilecek, biçimlendirebilecek ya da yeni imgeler oluşturabilecek öğelerden birisi de karakterlerdir.

Maijala'ya (2006) göre yabancı dil öğrenenler, ders kitabındaki karakterlerin gözü ile yabancı kültürün özelliklerini tanımaktadırlar. Ders kitabındaki karakterler, hedef dilin konuşulduğu ülkelerdeki yaşamı öğrenenlere örnek oluşturacak biçimde

sunulmaktadır (s. 550). Bu sunuş, yabancı dil öğrenenin bu karakterlerden hareketle, genelleme yapıp söz konusu kültür ile ilgili imge oluşturmaya ya da öğrenenin söz konusu kültür ile ilgili var olan imgelerin pekişmesine neden olabilir. Örneğin, yabancı dil öğrenen, ders kitaplarında yer alan karakterlerin yaşamı, mesleği, davranışları ve görünüşü gibi özelliklerinden hareketle, Almanlar ile ilgili düşünceler, genellemeler ya da kalıp yargılar oluşturulabilir.

Ders kitaplarındaki karakterler hedef kültürün temsilcileri olmalarının yanı sıra kültürlerarası etkileşimi de yönlendirebilmektedir. Özgün olan her karakter, öğrenenin kültürlerarası öğrenme konsepti çerçevesinde bu karakterlerin bakış açısı ile olayları algılamasını mümkün kılmaktadır (Maijala, 2006, s. 550). Ancak, öğrenenin karakterlerin bakış açısını edinebilmesi, empati kurup karakterlerin gözü ile hedef dildeki dünyayı görebilmesi için karakterlerin yabancı dil öğrenenin dünyasına da hitap edebilmelidir. Bu bağlamda ders kitaplarında yer alan karakterlerin yaş, meslek, cinsiyet ve yapılan aktivitelerin öğrencinin dünyasına yakın olması, yabancı dil öğrenenin empati kurup hedef kültürle etkileşime girmesini kolaylaştırabilir. Ayrıca, sadece Almanca konuşulan ülkelerden karakterlerin değil, aynı zamanda farklı kültürlerden karakterlerin de ders kitabında yer alması öğrenenin karşılaştırma yapmasını kolaylaştırabileceği gibi, öğrenenin hedef kültürle etkileşime girmesine de katkıda bulunabilir.

Bu bölümde, karakterlerin meslekleri, yaşları, kültürel aidiyetleri, cinsiyetler arası farklılıklar, karakterlerin aile ve toplumsal yaşamdaki yerleri ve ilişkileri ele alınarak gerçekçiliği, empati kurma ve kültürlerarası etkileşim için uygunluğu sorgulanmaya çalışılacaktır. Ayrıca, ders kitabındaki karakterlerin Almanca konuşulan ülkelere mi seçildiği, yoksa farklı kültürlerden karakterlere de yer verilip verilmediği ele alınacaktır.

3.4.Verilerin Çözümlemesi

Yukarıda verilen kategorilere yönelik olarak yapılan doküman çözümlemesi yoluyla saptanan verilerin algılama, karşılaştırma yapma ve yabancıyı anlama becerileri açısından yabancı dil eğitiminde eğitsel bakış açısı için uygunluğu saptanacaktır. Verilerin daha sistematik olarak çözümlenebilmesi için şu sorular cevaplandırılacaktır:

- a. Metinlerde ve görsel öğelerde kültürlerarası becerileri geliştirmeye yönelik olarak imge, kalıp yargı ve önyargılar ele alınmakta mıdır?
- b. Metinlerde ve görsel öğelerde sunulan imgelerde öğrencinin kültürel görelilik bilincini ve yansıtıcı düşünme becerisini geliştirecek öğelere yer verilmiş midir?
- c. Metinlerde ve görsel öğelerde sunulan imgeler öğrencinin kendini eleştirel değerlendirme becerilerini geliştirmeye yöneltmekte midir?
- d. Metinlerde ve görsel öğeler kültürel farklılıkları ve benzerlikleri görmeye yönelik karşılaştırma yapmayı teşvik etmekte midir?
- e. Metinlerde ve görsel öğelerde hedef kültür yanında kaynak kültür veya farklı kültürlerden öğelere yer verilmiş midir?
- f. Metinlerde ve görsel öğelerde hedef kültür olumlu, olumsuz ve tarafsız olarak çok yönlü sunulmuş mudur?
- g. Metinlerde ve görsel öğelerde farklı kültürler olumlu, olumsuz ve tarafsız olarak çok yönlü sunulmuş mudur?
- h. Ders kitabında imgelere, kalıp yargılara ve genelleme oluşturmaya ve genellemeleri çözümlemeye yönelik sunuşa dengeli biçimde yer verilmiş midir?
- i. Ders kitabında farklı metin türleri kullanılmakta mıdır?
- j. Konu alanları AODKÇ'nde belirtilen sosyokültürel alanlardan seçilmiş midir?
- k. Karakterler yaş, meslek ve cinsiyet açısından öğrenenin dünyasına hitap etmekte midir?/Empati kurmaya yöneltmekte midir?
- l. Karakterler yaş, meslek ve cinsiyet açısından gerçekçi midir?
- m. Metinlerde ve görsel öğelerde kültürötesi olgular yer almakta mıdır?

BÖLÜM IV: BULGULAR

4.1.Ideen 1 Ders Kitabındaki İmgelerin İncelenmesi

Almanya'daki Hueber Yayınevi tarafından 2008 yılında çıkarılan *Ideen 1* ders kitabı yabancı dil olarak Almanca eğitimi için Avrupa Ortak Dil Kriterleri Çerçevesi'nde temel düzey olan A1 düzeyi için hazırlanmıştır. Söz konusu kitabın hedef kitlesini temel düzeyde Almanca öğrenen gençler oluşturmaktadır. Bu ders kitabının yanında çalışma kitabı, öğretmen kitabı ve kitaptaki dinleme metinleri ile ilgili CD bulunmaktadır.

4.1.1.Görsel Öğeler

Ders kitabında çok sayıda fotoğraf, çizim, tabela, grafik ve karikatür gibi farklı görsel öğeler kullanılmıştır. Bu açıdan kitap özellikle temel düzeyde Almanca öğrenen çocuklar ve gençler için ilgi çekici olabilecektir. Görsel öğeler içinde 3 dünya haritası, 1 Almanca konuşulan ülkelerin haritası, 2 Almanya ve İsviçre'nin Lausanne şehrine ait şehir planı yer almaktadır. Bu haritalarda sadece Almanca konuşulan ülkelerdeki bazı şehirlerin yeri bulunmakta, bunun dışında coğrafi bilgi yer almamaktadır.

Görsel 4-1

Ders kitabının 58. sayfasında (Görsel 4-1) resmedilen dünya haritasında renkler aracılığı ile kıtalar birbirinden ayrılmıştır. Bu haritada dikkat çekici olan

Rusya içleri, Kafkasya bölgesi bile Avrupa kıtası içinde gösterilirken, Türkiye Asya kıtası içinde gösterilmektedir. Bu görsel ögenin ders kitabında kullanılması, Almanya'nın ya da yayınevinin belki de yazarın Türkiye'ye, Türkiye'nin AB üyeliğine karşı tavrı hakkında fikir edinilmesini sağlayabilir. Öğrencinin, genel kültür bağlamında ülkesinin hem Avrupa hem Asya kıtasına dâhil olduğunu öğrenmesine karşın bu haritada kendini Avrupa toplumu olarak görmeyen bir bakış açısı ile karşılaşacaktır. Kendini kabullenmeyen bakış açısı öğrencinin yabancı dil öğrenme motivasyonunun düşmesine neden olabilir.

Ders kitabında kullanılan görsel öğeler yazılı ve dinleme metinleri ile bütünlük oluşturup metni anlamayı kolaylaştırırken diğer taraftan da öğrenciye hedef dilin kültürü hakkında bilgi vermektedir. Farklı ülkeler ile ilgili görsel öğeler, o ülkelere ait kültürel, coğrafi, tarihi vb. bilgiler içerdiği için öğrencinin genel kültürünün artmasına katkıda bulunabilecektir. Ders kitabının özellikle karikatür açısından zengin olması yabancı dille yeni yüzleşen çocukların ilgisini çekebilecek, zaten tanıdıkları çizgi kahramanlar motivasyonlarını arttırabilecektir. Görsel düzende Almanca konuşan ülkelere ait unsurlar, Avrupa ile ilgili, farklı dünya ülkeleri ile ilgili ya da evrensel geçerliliği olan birçok farklı unsur resmedilmiştir. Bunların içinde günlük yaşamdan kişiler, televizyon programları, ünlü kişiler, tarihsel önemi olan simalar, çizgi karakterler, hayvanlar, şehirler, bayraklar, coğrafi unsurlar, istatistiksel veriler, kültürel öğeler yer almaktadır.

Essen und Trinken sind sehr wichtig für Dejima Wakunasato. Er kommt aus Japan und ist Sumoringer. Er ist 1 Meter 80 groß und wiegt 250 Kilogramm. Am Morgen isst er nichts. Am Mittag isst er viel Reis und Gemüse. Dann schläft er drei Stunden. Am Abend isst er auch Reis und Gemüse, aber mit viel Fleisch.

Margit Leitner ist Skispringerin. Sie kommt aus Österreich. Sie ist 1 Meter 72 groß und wiegt 52 Kilogramm. Skispringer essen nicht viel. Margit isst am Morgen oft Müsli mit Milch. Dazu trinkt sie Tee. Am Mittag isst sie oft Spaghetti oder Fisch mit Gemüse. Am Abend isst sie Salat oder einen Teller Suppe und trinkt Tee mit Honig.

Görsel 4-2

Ders kitabında az sayıda doğrudan kalıp yargı sunuşuna yer verilmektedir. Görsel öğelerde (Görsel 4-2) doğrudan kalıp yargılar sadece Japon bir sumo güreşçisi şeklinde sunulmakta, bunun dışında Avusturya'da kayak sporu yapılır genellemesi yapılmaktadır.

Görsel öğelerde Alman kültüründen aktarılan bireyler arasındaki ilişki bedensel açıdan yakın ve göz teması ile sunulmuştur. Bu sunuş ile Almanların samimi, cana yakın ve iletişime açık bireyler olduğu düşüncesi akla gelebilmektedir.

Das ist Familie Henningsen. Familie Henningsen lebt in Hamburg. Herr Henningsen ist Hafenarbeiter von Beruf. Seine Frau, Marlene, ist Sekretärin. Herr und Frau Henningsen haben zwei Söhne, Torsten und Jörg. Torsten ist 16 Jahre alt und Jörg ist 15. Torstens Lieblingssport ist Triathlon: schwimmen, Rad fahren und laufen. Torsten ist deutscher Jugendmeister im Triathlon. Jörg macht nicht so viel Sport wie sein Bruder. Er spielt Gitarre. Seine Band heißt „Nordwind“.	
Vomp ist eine kleine Stadt in Österreich. Familie Berger hat in Vomp ein Hotel. Viele Touristen machen dort Urlaub. Ski fahren, Rad fahren und Wandern sind typische Urlaubsaktivitäten in Vomp. Herr und Frau Berger fahren gerne Ski und sie wandern gerne, aber sie haben wenig Zeit. Sie arbeiten jeden Tag im Hotel. Die Bergers haben zwei Kinder, Maria und Karin. Maria ist 15 Jahre alt. Ihre Schwester Karin ist noch ein Baby. Maria tanzt gerne, und sie mag Jazz: Jamie Cullum ist ihr Lieblingsänger. Ihr Lieblingssport ist natürlich Skifahren.	

Görsel 4-3

Catherine und Yvonne Tissot wohnen in Genf. Catherine's Mutter ist Ärztin von Beruf, ihr Vater ist Ingenieur und lebt in Frankreich. Catherine's Eltern sind geschieden. Catherine's Muttersprache ist Französisch, aber sie lernt auch Italienisch und Deutsch. Deutsch ist in der Schweiz sehr wichtig. Für viele Schweizer (60 %) ist Deutsch die Muttersprache. Catherine mag Italienisch, Deutsch mag sie nicht. Aber ihr Lieblingsänger kommt nicht aus Italien. Er kommt aus Deutschland und heißt Herbert Grönemeyer.	
	

Görsel 4-4

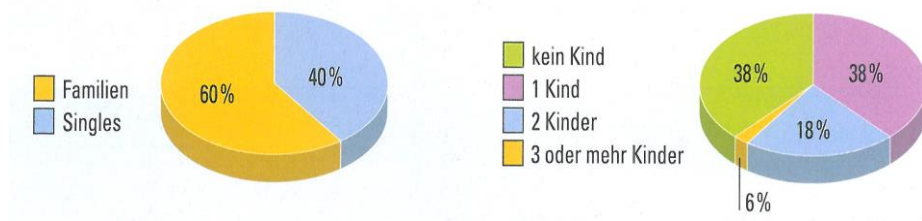
Familie Körök 4 in Berlin. Herr Körök ist ? von Beruf. Seine Frau ist ?. Yussuf Körök ist ? Jahre alt. Seine ? Erdil und Akim sind ? und ? Jahre alt. Yussufs Bruder Erdil hat ? Job, er ist arbeitslos. Yussuf mag türkische ?. Sein ? ist Tarkan. Auch Yussufs ? kommen aus der Türkei. Jeden Tag spielen sie zusammen ?.

Görsel 4-5

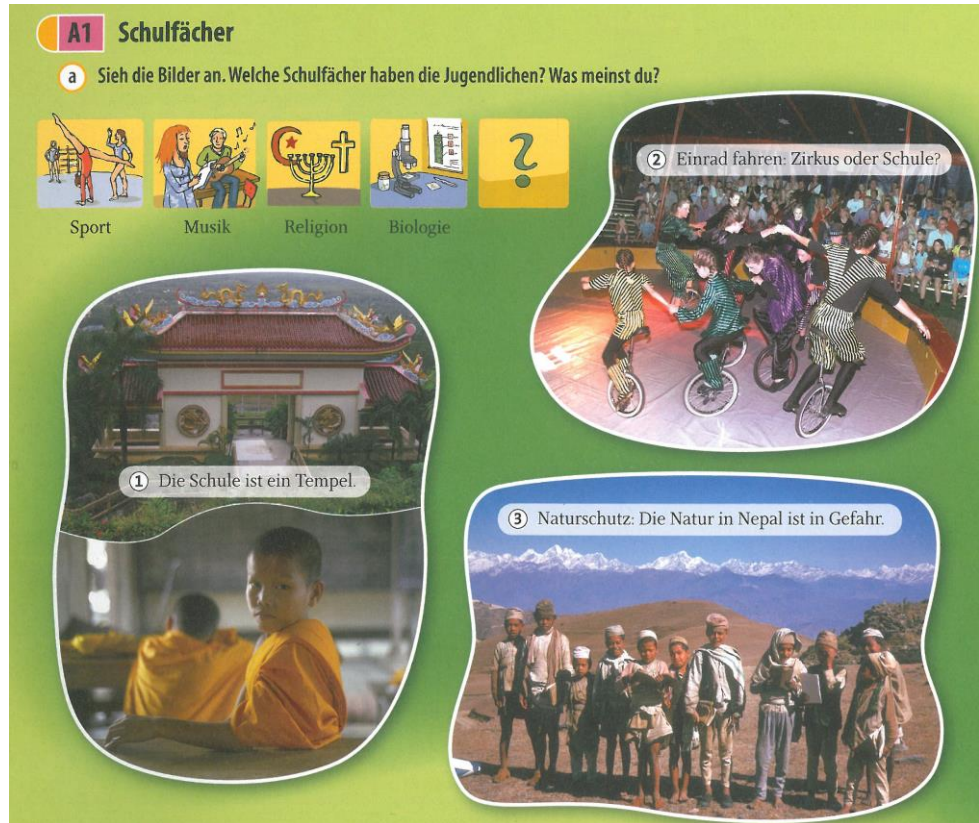
Söz konusu ders kitabında farklı kültürden öğelere sıkça yer verilmektedir. Ders kitabının 42. ve 43. sayfalarındaki (Görsel 4-3, 4-4, 4-5) Alman, Avusturyalı, İsviçreli ve Türk olmak üzere toplam dört ailenin tanıtımının yapıldığı bu bölümde, Türk aile dışındaki üç aile ev ortamında, Türk kökenli aile ise markette resmedilmiştir. Avusturyalı aile de Türk aile gibi işyeri sahibi olmasına rağmen ev ortamında sunulmuştur. Türk kökenli ailenin bir markette resmedilmesi bu aile ile ilgili, iş yerinin ailenin temel çatısını oluşturduğu izlenimine neden olabileceği gibi, aynı zamanda diğer üç ailede gösterilen sıcak ev ortamının sunulmaması Türk ailesi için dolayısıyla Türkler için olumsuz bir imge oluşturabilir. Türk ailenin yer aldığı görsel öğede kadın, diğer aile bireylerine göre arka planda sunularak ataerkil bir aile görüntüsü çizilmektedir. Bu ailedeki diğer aile bireyleri erkeklerden oluşurken, diğer ailelerin yer aldığı görsel öğelerde cinsiyet dağılımı dengeli olarak, farklı cinsiyetteki bireyler arka planda kalmayacak şekilde yan yana sunulmaktadır. Ayrıca gelişmiş ülkelerdeki ailelerin az çocuklu olduğu göz önünde tutulursa, bu aile yapıları içinde en çok çocuklu aile Türk ailesidir. Bu nedenle bu görsel öğeler, bu ders kitabı bağlamında özün yani kaynak kültüre özgü ailelerin üst sınıfta yer aldığı ve bu ülkelerdeki göçmen kökenli ailelerin yani ötekinin ise alt sınıfta yer aldığı izlenimini oluşturabilir.

Ders kitabındaki diğer önemli bir nokta ise internet ve bilgisayar gibi günlük yaşamda yer edinen bilişim ile ilgili araçlardır. Kitaptaki birçok konuda görsel öğelerde bu araçlar kullanılmaktadır. Bu yaklaşım, yalnızca günümüz toplumunun ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran bir yaklaşım değil, aynı zaman da hedef dilin konuşulduğu ülkelerde bilgisayar, internet, e-mail gibi bilişim araçlarının ne kadar çok yer edindiğini de göstermektedir.

Görsel 4-6

Kullanılan grafikler aracılığı ile öğrenciye hedef kültürle ilgili bilgiler daha sistematik bir şekilde aktarılmaktadır. Almanca konuşulan ülkelerdeki ailelerin ele alındığı yukarıdaki görselde istatistiksel tablolara yer verilmektedir. Söz konusu tabloda ailelerle yalnız yaşayan bireylerin yüzdelik dilimdeki oranı, diğer tabloda ise çocuğu olmayan, bir, iki ve üç ve daha fazla çocuklu ailelere ait yüzdelik dilimlere yer verilmektedir. Bu grafikler öğrenciye Almanca konuşulan ülkelerdeki aile yapısı hakkında, yüzde 40 oranında yalnız yaşama oranı ise kolektif ve bireysel yaşam şeklinin hedef kültürdeki dağılımı hakkında ipucu vermektedir. Ayrıca Almanca konuşulan ülkelerdeki aile yapısı ve ailelerin çocuk sayısı hakkında genel bir izlenim oluşturulmasını sağlayacaktır.

Görsel 4-7

Görsel 4-8

Görsel öğelerde ele alınan konular anlamlı olmasına karşın sunuş şekli öğrenende tek yönlü imgelerin oluşmasına neden olabilecektir. Örneğin ders kitabında Almanya'daki bir kütüphanedeki bir kız ve bir erkek öğrenci bir arada modern bir ortamda resmedilirken görsel 4-7 ve görsel 4-8'deki 1, 3, 4 numaralı görsel öğeler söz konusu toplumlar için erkek egemen toplum izlenimi uyandırabilecektir. 3. resimde eski kıyafetler içinde çorak bir arazide sunulan öğrenciler de olumsuz çağrışıma neden olabilecektir. Çünkü kitapta yer alan modern ve donanımlı Alman okulları ile kıyaslandığında daha geleneksel ve yetersiz şartlarda sunulan öteki toplumların eğitim sektörü daha olumsuz bir izlenim uyandıracak şekilde sunulmaktadır. 2 numaralı görselde de görülebileceği üzere Almanya'da sadece kızların olduğu bir ders resmi bulunmaktadır. Bu görseldeki sunuş cinsiyet açısından tek taraflı olsa da öğrencilerin sirkte aldığı ders öğrenen için ilgi çekici olabilir. Ayrıca kitapta farklı sayfalarda Almanca konuşulan karakterler modern sınıf ortamında resmedilmektedir. Öz ve öteki arasındaki zıt sunuş bu toplumlardaki olumsuz şartlara karşı farkındalık kazandırmaktansa üstün Alman imgesinin oluşmasına neden olabilir.

B2 Stadtpanorama. Die Stadt von oben.

a Wo sind die Fotografen in Bild A und B?

Bild A: auf einem Hochhaus in (.....)
(2 Millionen Einwohner)

Bild B: auf einem Hochhaus in (.....)
(3,4 Millionen Einwohner)

Görsel 4-9

Almanca konuşulan ülkelere yönelik sunuş yapılırken olumlu yönde sunuşa ağırlık verilmektedir. Yukarıdaki görselde Almanya'nın tarihi ve gelişmiş bir şehri olan Münih yer almaktadır. Ayrıca resminin üst kısmında yer alan haritada bu şehirlerin Almanya'daki yeri, açıklama bölümlerinde ise şehirlerin nüfusu hakkında bilgi verilmektedir. Münih şehri, resimde üniversitesi, tarihi belediye binası, kilisesi ve geniş caddeleri ile resmedilmektedir. Bu resimlerde Almanya'nın büyük şehirlerinden biri modern olduğu kadar tarihi ve doğal güzellikleri ile resmedilirken birçok ders kitabında yer alan Alman kültürü ile özdeşleşen Berlin Duvarı resmi ya da günlük yaşamda sorun olabilecek durumlara ait görsel yer almamaktadır. Bunun yerine daha genel olumsuz çağrışımlara neden olmayacak görseller yer almaktadır. Ancak bu görsellerin hiçbirinde hedef dilin konuşulduğu ortamlarda yaşanabilecek sorun ve engel teşkil eden durumlara yer verilmemektedir.

Vier Tage – vier Weltstädte

1 Ein Tag in ...

Vormittag: Am Vormittag beginnen Sie Ihre Tour auf dem Rathaus im Shinjuku-Viertel (243 Meter hoch). Von dort sehen Sie die ganze Stadt. Besuchen Sie dann auch den Meiji-Schrein. Fahren Sie mit der U-Bahn zum Kaiserpalast im Stadtzentrum und gehen Sie im Garten spazieren.

Nachmittag und Abend:

Kaufen Sie am Nachmittag im Mitsukoshi Shoppingcenter ein oder besuchen Sie den Ueno-Zoo. Fahren Sie dort mit der Monorail. Besuchen Sie dann ein Sumoring-Turnier, und essen Sie am Abend Sushi in einem japanischen Restaurant.

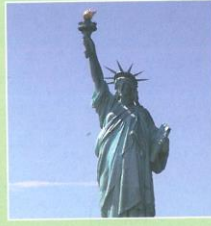

2 Ein Tag in ...

Vormittag: Nehmen Sie am Vormittag ein Taxi und fahren Sie nach Manhattan. Beginnen Sie Ihre Tour auf dem Empire State Building (381 m). Machen Sie dann einen Spaziergang in Greenwich Village.

Nachmittag und Abend:

Fahren Sie am Nachmittag mit dem Schiff zur Freiheitsstatue auf Liberty Island. Besuchen Sie das Guggenheim Museum oder gehen Sie im Central Park spazieren. Besuchen Sie am Abend ein Musicaltheater am Broadway.

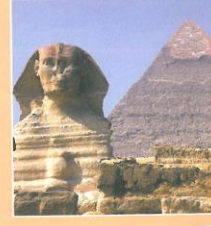

3 Ein Tag in ...

Vormittag: Beginnen Sie Ihre Tour am Vormittag auf dem Fernsehturm (187 m). Besuchen Sie dann das Ägyptische Museum mit Tut-Anch-Amuns Mumie und die Al Hakim-Moschee.

Nachmittag und Abend:

Fahren Sie am Nachmittag mit dem Bus nach Gizeh. Dort sehen Sie die Sphinx und die Pyramiden. Am Abend essen Sie ägyptische Spezialitäten im Schiffsrestaurant „Kleopatra“ direkt auf dem Nil.

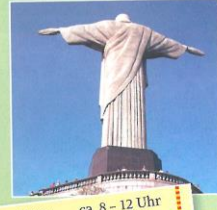

4 Ein Tag in ...

Vormittag: Beginnen Sie Ihre Tour am Vormittag beim Teatro Municipal (= Stadttheater) im Stadtzentrum. Fahren Sie dann mit der Zahnradbahn zur Christusstatue auf dem 710 Meter hohen Corcovado. Von dort sehen Sie den Pão de Açúcar (= Zuckerhut) und die Stadt.

Nachmittag und Abend:

Am Nachmittag können Sie am Strand von Ipanema baden. Gehen Sie auch auf der Copacabana spazieren. Sehen Sie am Abend ein Fußballspiel im Maracanã Stadion.

Vormittag: ca. 8 – 12 Uhr
Nachmittag: ca. 14 – 18 Uhr
Abend: ca. 18 – 22 Uhr

Görsel 4-10

91. sayfadaki (Görsel 4-10) metin ile ilgili görsel öğelerde, metinde ele alınan şehirler ile özdeşleşen özgürlük anıtı, mısır piramitleri, İsa heykeli gibi resimlere yer verilmektedir. Öğrencinin tanıdığı görsel öğelerden hareket etmesi metine adapte olmasını kolaylaştırabilir. Hedef dille ilgili şehirler sunulurken Almanca konuşulan ülkelere ait farklı şehirlerin sunuşu oluşabilecek genel simge-şehir eşleşmesinin önüne geçebilir.

Ders kitabında her modülün sonunda "Ülkebilgisi" bölümü yer almaktadır. Bu bölümlerde Almanca konuşulan ülkelerde aile, yemek kültürü, bayram ve festival konuları ele alınmaktadır. Ele alınan konular sadece Almanya odaklı değil Almanca konuşulan üç ülkeyi de kapsayacak biçimde işlenmiştir. Ders kitabında yer alan DACH konseptine özgü öğeler bununla sınırlı değildir. Bu bölümlerin dışında üç ülkenin haritası birlikte sunulmakta, grafiksel veriler her üç ülkeyi de kapsamakta, her üç ülkeye ait karakterler seçilmekte, görsel öğelerde bu ülkelere ait unsurlar sunulmakta, her üç ülkeden şehirlere yer verilmektedir. Ancak genel olarak Almanya ile ilgili kültürel öğelerin ağır bastığı görülmektedir.

4.1.2.Metinler

4.1.2.1.Metinlerin Konu Alanları Açısından Çözümlemesi

Metinlerin konu alanı genelde farklı alanlardan seçilmiştir. Konu alanlarının çeşitlendirilmesi öğrencinin hedef kültürü farklı yönleri ile görmesine katkıda bulunabilecektir.

Tablo 4-1: Ideen 1 Ders Kitabındaki Metinlerin Konu Alanları Açısından Çözümlemesi

Günlük Yaşam	Yiyecek-İçecekler, Yemek Zamanları, Sofra Adabı	XX
	Ulusal Bayramlar	
	Çalışma Saatleri ve Uygulamaları	
	Boş Zaman Etkinlikleri (hobiler, spor, okuma alışkanlıkları, medya)	XX
Yaşam Şartları	Yaşam Standartları(Bölgesel, Sınıfsal ve Etnik Farklılıklar)	
	Barınma Olanakları	
	Sosyal yardım Düzenlemeleri	
Kişiler Arası İlişkiler (Güç ve Çıkar İlişkileri Dahil) Şu İlişkiler Bağlamında	Toplumdaki Sınıf Yapısı ve Sınıflar Arası İlişkiler	
	Cinsler Arası İlişkiler	X
	Aile Yapısı ve Aile Bireyleri Arasındaki İlişkiler	XX
	Nesiller Arası İlişkiler	
	İş Ortamındaki İlişkiler	
	Toplum İle Polis ve Resmi Görevliler Arasındaki İlişkiler	X
	İrk ve Toplum İlişkileri	
	Siyasi ve Dini Gruplar Arasındaki İlişkiler	
Değerler, İnanışlar ve Tutumlar, şu Etmenlerle İlişkili Olarak	Sosyal Sınıf	
	Meslek Grubu (Akademik, Yönetici, Sosyal Hizmet, Usta ve el Emekçisi)	XX
	Sağlık (Kazanılmış ve Kalıtsal)	
	Bölgesel Kültür	
	Güvenlik	
	Kurumlar	
	Gelenek ve Sosyal Değişim	
	Tarih; Özellikle İkonlaşmış Tarihi Kişi ve Olaylar	X
	Azınlıklar (Etnik ve Dini)	X
	Ulusal Kimlik	XX
	İdeolojiler	
	Yabancı Üniversiteler, Yabancı Kişiler	X
	Sanat (Müzik, Görsel Sanatlar, Edebiyat, Drama, Popüler Müzik)	X
	Mizah (Gülmece)	XX
Beden Dili		X
Sosyal (Toplumsal) Adetler (Gelenekler); Örneğin, misafir olma ve ağırlamada	Dakiklik, hediye, giyecek, yiyecek ve içecekler, davranış ve söyleyiş adetleri, kalış (ziyaret) süresi, vedalaşma	
Törensel Davranışlar	Dini Tören Ve Ayinler	
	Doğum, Evlilik, Ölüm	
	Halka Açık Gösteri ve Törenlerde Dinleyici ve Seyirci Davranışları (Tavırları)	

	Kutlamalar, Festivaller, Danslar, Disko, vb.	XX
--	--	----

Boşluklar: Yok
X: Az Kullanılmış
XX: Yeterince Kullanılmış
XXX: Çok Kullanılmış

4.1.2.2. Metinlerin Metin Sunuşu Açısından Çözümlemesi

İdeen 1 ders kitabındaki metinlerin metin sunuş açısından farklı metin sunuş biçimlerinin kullanılmıştır. Bu sunuş biçimleri arasında betimleyici ve olumlayıcı sunuş ağır basmaktadır.

Tablo 4-2: İdeen 1 Ders Kitabındaki Metinlerin Metin Sunuşu Açısından Çözümlemesi

Betimleyici Sunuş	XXX
Belgesel Sunuş	X
Olumlayıcı Sunuş	XXX
Sorun odaklı Sunuş	X
Eleştirel Sunuş	

Boşluklar: Yok
X: Az Kullanılmış
XX: Yeterince Kullanılmış
XXX: Çok Kullanılmış

4.1.2.3. Metinlerde Kültür ve İmge İle İlgili İçerikler

Metinlerin konu alan AODKÇ'nde belirtilen konulardan seçilmiş, konular ele alınırken kültürlere özgü değerler de göz önünde tutulmuştur. Bu sunuş öğrencinin aynı kültürel görüngülerin farklı anlamlar içerdiğini görmesini sağlayabilecektir.

Ders kitabında her modülün sonunda yer alan proje bölümlerinde işlenen metinlerden hareketle proje odaklı çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar öğrencinin karşılaştırma yapması, kendi değer yargılarına yönelmesi, bireysel olarak kültürel farklılıklar konusunda bilinçlenmesi için zemin oluşturabilecektir. Yapılan proje odaklı çalışmalar öğrencinin hem kendi bakış açısının hem de öteki kültürün bakış açısının sentezini yapabilmesi için yapıcı olabilecektir.

Kullanılan metin türüne bakıldığında metinlerin tamamının kurma metin türünde olduğu görülmektedir. Farklı ulusların da yer aldığı ders kitabında bu ulusların tarihsel olaylarına yer verilmektedir. 2004 yılında Sri Lanka'da meydana gelen Tsunami felaketi (sf. 67), Amerika'da uzaya gönderilen Apollo roketinin düşmesi (sf.105) konuları işlenmektedir. Almanca konuşulan ülkeler için öteki

konumundaki bu ülkeler ile ilgili felakete uğrama ya da başarısız olma gibi durumlar ele alınmaktadır.

Metin 1 (Ideen 1, s.33)

Mädchen boxen nicht!

Viele Mädchen in Deutschland spielen Volleyball. Viele finden Basketball toll. Einige Mädchen spielen auch Fußball. Das deutsche Frauenfußballteam ist Weltspitze. Sandra Neumann boxt. Montag, Mittwoch und Freitag trainiert sie im Sportzentrum. Am Sonntag boxt sie für ihren Klub in der Meisterschaft. „Mädchen boxen nicht!“, denken viele Menschen in Deutschland. Doch das ist ein Klischee. In Kuba ist Mädchenboxen ganz normal. Dort boxen viele Mädchen. Sandras Lieblingsfilm ist „Million Dollar Baby“. Hilary Swank spielt in dem Film eine Boxerin. Clint Eastwood ist ihr Trainer.

Metin 1 kurma metin türünde olup söz konusu metinde betimleyici sunuş biçimi ile Almanya'daki kızların yaptıkları spor türleri anlatılmaktadır. Metnin ilerleyen kısımlarında ise Almanya'daki şu klişeye dikkat çekilmektedir: Almanya'da kızlar boks yapmaz. Burada karşılaştırma yapmak için Küba örneği verilmekte, bunun Küba da normal olduğuna dikkat çekilmektedir. Metin öğrenciye kalıp yargılarla hesaplaşabilme, kalıp yargılara karşı farkındalık kazanıp bilinçlenme fırsatı sunmaktadır. Örnekte Almanya'daki kadınlar için istisna olan bir durumun dünyanın başka bir yerindeki kadınlar için normal olabileceğini göstermektedir. Ayrıca örnek, öğrencilerin metinsel içerik aracılığı ile Almanya ve Küba'daki durum hakkında karşılaştırma yapmalarına, yapılan karşılaştırmaya ister istemez kendi ülkelerindeki durumu da dahil etmelerine ve “Biz de nasıl sorusunu” kendi kendilerine sormalarına destek olabilir.

Metin 2 (Ideen 1 , s.38)

verheiratet

Bernds Mutter heißt Anna. Bernds Vater heißt Paul. Bernd hat zwei Brüder, Dirk und Georg. Bernds Eltern sind geschieden. Bernds Mutter ist jetzt aber wieder verheiratet. Bernds neuer Vater, sein Stiefvater, heißt Alfred. Alfred ist auch geschieden und hat zwei Töchter, Karina und Lisa. Sie sind Bernds neue „Schwestern“. Alfred und Anna haben ein Kind, Moritz. Moritz ist acht Wochen alt. Bernds neue Familie ist eine „Patchworkfamilie“. So wie Bernd leben viele Kinder und Jugendliche in Europa in „Patchworkfamilien“.

Eine Patchworkfamilie, das bedeutet oft: nicht ein Vater, sondern zwei Väter, nicht eine Mutter, sondern zwei Mütter, nicht eine Schwester, sondern viele Schwestern, nicht ein Bruder, sondern viele Brüder, nicht ein Onkel, sondern viele Onkel, nicht eine Tante, sondern viele Tanten, nicht ein Cousin, sondern viele Cousins ...

geschieden

Wie alt ist das Kind?

Avrupa ülkelerindeki “patchwork” aile yapısının ele alındığı kurma metin türündeki *Metin 2*'de olay Bernd karakteri üzerinden betimleyici sunuş biçimi ile anlatılmaktadır. Bernd'in anne ve babasının ayrılmış olduğu, annesinin yeniden

evlendiği, üvey babasının ve yeni kardeşlerinin olduğundan bahsedilmektedir. Avrupa’da bu tarz ailelerde birçok çocuğun ve gencin yaşadığına vurgu yapılmaktadır. Bu şekilde Avrupa ve dolayısı ile Almanya'daki aile yapısı hakkında bilgi verilmektedir. Öğrenciye Alman aile değerleri, birçok kültürde var olan ama bazı kültürde olmayan hatta pek hoş bakılmayan bir konu olan “patchwork aile” yapısı açıklanmaktadır. Metin öğrencinin hem Alman aile yapısı hakkında fikir sahibi olmasını hem de öğrencinin o kültüre özgü farklılıklar konusunda bilinçlenmesi sağlayabilecektir.

Metin 3 (Ideen 1, s.43)

Catherine und Yvonne Tissot wohnen in Genf. Catherines Mutter ist Ärztin von Beruf, ihr Vater ist Ingenieur und lebt in Frankreich. Catherines Eltern sind geschieden. Catherines Muttersprache ist Französisch, aber sie lernt auch Italienisch und Deutsch. Deutsch ist in der Schweiz sehr wichtig. Für viele Schweizer (60 %) ist Deutsch die Muttersprache. Catherine mag Italienisch, Deutsch mag sie nicht. Aber ihr Lieblingssänger kommt nicht aus Italien. Er kommt aus Deutschland und heißt Herbert Grönemeyer.

Birinci modülün sonunda yer alan kurma metin türündeki *Metin 3*’te betimleyici sunuş ile Almanca konuşulan ülkelerdeki aile kavramı ele alınırken Almanca konuşulan üç ülkeden aile örnekleri verilmektedir. Ama bunu yaparken söz konusu ülkeye ait ülke bilgisi ve kültür ile ilgili unsurlar da yansıtılmaktadır. İsviçreli aile ele alınırken İsviçre’de Almanca’nın konumu ve bu ülkedeki çok dilli yapı hakkında da ipuçları verilmektedir. Almanca konuşulan ülkelere özgü kültürel bilgilere ayrı ayrı dikkat çekilirken diğer taraftan da Almanca konuşulan üç ülkeyi de kapsayacak ortak bir imge oluşturmaktadır. Bir taraftan tek çatı altında Almanca konuşulan ülkeler vurgusu yapılırken diğer taraftan bu ülkelerin içindeki çeşitliliğe dikkat çekilmektedir.

Metin 4 (Ideen 1, s.44)

Eine Band: Söhne Mannheims

Frage 1: Vierzehn Musiker, das sind die „Söhne Mannheims“. Mannheim ist eine Stadt in Deutschland, die „Söhne Mannheims“ sind eine Band aus Deutschland. Vierzehn Musiker: Die Band ist sehr groß. Alle Musiker sind Männer.

Frage 2: Xavier Naidoo ist Sänger. Er ist 37 Jahre alt und kommt aus Mannheim. Seine Eltern kommen aus Südafrika. Xavier ist für die Band sehr wichtig. Aber da sind noch drei andere Sänger: Sie heißen Michael Klimas, Henning Wehland und Tino Oac. Michael Herberger spielt Keyboard. Kosho und Andreas Bailess spielen Gitarre. Kosho ist schon 43 Jahre alt. Er kommt aus Heilbronn in Deutschland. Er macht auch Filmmusik und schreibt Musik für das Theater. Alle Musiker spielen toll, und ihre Musik ist super.

Frage 3: „Söhne Mannheims“ spielen nicht nur Pop, sie spielen auch Soul, Gospel, Reggae, Rock und Balladen. Ihre drei CDs heißen „Zion“, „Noiz“ und „Iz on“. Alle drei CD-Titel haben nur vier Buchstaben, die Buchstaben z, i, o und n. Viele Menschen kennen auch die CD „Power of the Sound“. „Power of the Sound“ ist eine Live-CD. Wir finden viele Lieder gut, aber das Lied „Vielleicht“ finden wir einfach super.

Frage 4: „Söhne Mannheims“ spielen nicht nur Pop, sie spielen auch Soul, Gospel, Reggae, Rock und Balladen. Ihre drei CDs heißen „Zion“, „Noiz“ und „Iz on“. Alle drei CD-Titel haben nur vier Buchstaben, die Buchstaben z, i, o und n. Viele Menschen kennen auch die CD „Power of the Sound“. „Power of the Sound“ ist eine Live-CD. Wir finden viele Lieder gut, aber das Lied „Vielleicht“ finden wir einfach super.

Frage 5: „Söhne Mannheims“ spielen nicht nur Pop, sie spielen auch Soul, Gospel, Reggae, Rock und Balladen. Ihre drei CDs heißen „Zion“, „Noiz“ und „Iz on“. Alle drei CD-Titel haben nur vier Buchstaben, die Buchstaben z, i, o und n. Viele Menschen kennen auch die CD „Power of the Sound“. „Power of the Sound“ ist eine Live-CD. Wir finden viele Lieder gut, aber das Lied „Vielleicht“ finden wir einfach super.

Frage 6: „Söhne Mannheims“ spielen nicht nur Pop, sie spielen auch Soul, Gospel, Reggae, Rock und Balladen. Ihre drei CDs heißen „Zion“, „Noiz“ und „Iz on“. Alle drei CD-Titel haben nur vier Buchstaben, die Buchstaben z, i, o und n. Viele Menschen kennen auch die CD „Power of the Sound“. „Power of the Sound“ ist eine Live-CD. Wir finden viele Lieder gut, aber das Lied „Vielleicht“ finden wir einfach super.

Frage 7: „Söhne Mannheims“ spielen nicht nur Pop, sie spielen auch Soul, Gospel, Reggae, Rock und Balladen. Ihre drei CDs heißen „Zion“, „Noiz“ und „Iz on“. Alle drei CD-Titel haben nur vier Buchstaben, die Buchstaben z, i, o und n. Viele Menschen kennen auch die CD „Power of the Sound“. „Power of the Sound“ ist eine Live-CD. Wir finden viele Lieder gut, aber das Lied „Vielleicht“ finden wir einfach super.

Frage 8: „Söhne Mannheims“ spielen nicht nur Pop, sie spielen auch Soul, Gospel, Reggae, Rock und Balladen. Ihre drei CDs heißen „Zion“, „Noiz“ und „Iz on“. Alle drei CD-Titel haben nur vier Buchstaben, die Buchstaben z, i, o und n. Viele Menschen kennen auch die CD „Power of the Sound“. „Power of the Sound“ ist eine Live-CD. Wir finden viele Lieder gut, aber das Lied „Vielleicht“ finden wir einfach super.

Metin türü olarak kurma metin olan *Metin 4*'te olumlayıcı sunuş biçimi kullanılmaktadır. Metinde Almanya'daki müzik grubu "Söhne Manheims" tanıtılmaktadır. Metinde edebiyat, ekonomi ya da bilim alanında de öne çıkan bir ülke değil sanatın bir kolu olan müzikle ilgili bir ülke olarak Almanya sunuşu yapılmaktadır. Metinde hedef dilin konuşulduğu ülke ile ilgili coğrafya ve müzik kültürü gibi konularda bilgi verilmesinin yanı sıra Almanya'da farklı kültürel arka plana sahip bireyler ve bu bireylerin toplumdaki yeri hakkında da bilgi sunulmaktadır. Metin ünitenin proje çalışmaları bölümünde yer almaktadır. Proje olarak öğrencilerden de bu örnek metin tarzında bir metin yazılması talep edilmektedir. Öğrencinin metni yazarken, bu örnek metni çıkış noktası olarak alması, bu metindeki bilgilerin Türkiye'de benzerlerini bulmaya çalışmasını ve öğrencinin dolaylı olarak karşılaştırma yapmasını teşvik edebilir. Metnin sınıf ortamında sunulması ise öğrencinin kendi kültürüne ait değerlerini başkalarına aktarabilme becerisini geliştirmesini sağlayabilir.

Metin 5 (Ideen 1, s.51)

Bazı metinlerde önyargı oluşturan konular ele alınmaktadır. Bu tür konular sahip olunan önyargıların sorgulanması ve eleştirel bir bakış açısının kazanılmasına katkıda bulunabilecektir. Bir toplumdaki bir tutum, davranış ya da yaşam tarzı gibi kültürel öğeleri farklı olarak algılayan, ama aslında normal olduğunun bilincine varan öğrenci sahip olunan diğer önyargılarını da sorgulayabilecektir.

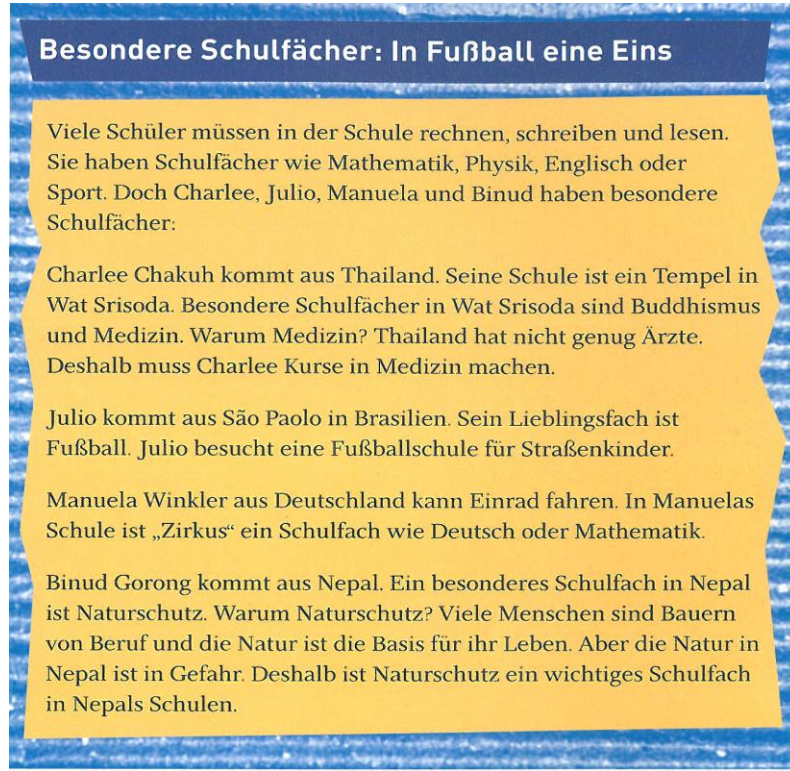
Kurma metin türünde olan *Metin 5*'te betimleyici sunuş biçimi kullanılmaktadır. Metinde Alman bir gencin Japonya'da yaşadığı yemek deneyiminden hareketle farklı ülkelerdeki yeme-içme alışkanlıklarına dikkat çekilmektedir. Verilen örnek ülkelerdeki yeme-içme alışkanlıkları aracılığı ile Almanlar için yadırganan bir durumun aslında o toplum için normal bir davranış olduğuna dikkat çekilmekte, hatta deniz hıyarı ve çekirge sağlıklı olmasına karşın batı toplumlarında sıkça tüketilen patates kızartmasının sağlıksız olduğuna dikkate çekilerek öz eleştiri yapılmakta, ben merkezci bakış açısının yerine eleştirel düşünme becerisini geliştirmek amaçlanmaktadır. Almanya'da birçok insanın tavşan eti yemesinin ise Japonya'da komik algılandığından bahsedilmektedir. Bu Alman kültürünün değerleri doğru öteki kültürün değerleri kötü anlayışı yerine kültürel görelilik yani tüm kültürlerin eşit olduğu ve kendilerine özgü değerleri olduğu

düşüncesini ortaya koymaktadır. Bu eleştirel yaklaşım öğrenenin hem Alman kültürüne, hem de farklı kültüre mesafeli yaklaşmasını sağlayabilecek, farklı olana karşı hayranlık ya da küçümseme yerine kendine ait davranışları ve düşünceleri yeniden değerlendirmesine yardımcı olabilecektir. Metinde doğrudan Türk yeme-içme adetlerine değinilmemektedir. Metinde bir taraftan bir Almanın yabancı ülkedeki deneyimi anlatılırken diğer taraftan bir Japon'un Alman yemek kültürüne bakışı da örneklenerek öğrencinin çok yönlü ve eleştirel bakış açısı ile değerlendirme yapabilmesi amaçlanmaktadır. Bu çok yönlü bakış açısı sayesinde öğrenci ister istemez "Bu kültürde, bu ülkede böyleyse benim kendi ülkemdeki yemek kültürü nasıl, başkaları için normal mi ?" biçiminde yansıtıcı düşünmeye yönelik soruları kendi kendine soracak, bir kıyaslama yapacaktır. Metin bu bağlamda öğrencinin, öteki olana karşı beslediği ön yargıları azaltmak, daha hoşgörülü bir bakış açısı kazanması için uygun niteliktedir.

Metin 6 (Ideen 1, s.56)

- ☉ Wer bezahlt?
- ◆ Oje, ich habe kein Geld. Bezahlst du meinen Orangensaft und mein Eis, Georg?
- Gut. Also, ich bezahle mein Käsebrötchen, ihren Orangensaft und ihr Eis.
- ☉ Das macht

Metin 6 kurma metin türündedir ve betimleyici sunuş kullanılmaktadır. Metinde hesap ödemek üzere olan bir bayan ve bir erkek arasındaki diyalogda kadın yanında parası olmadığı için erkekten onun hesabını da ödemesini rica etmektedir. Normal şartlarda kadının yanında parası olması durumunda herkes hesabını ayrı ödeyecektir. Diyalogda "Alman Usulü" anlayışı örtük biçimde ele alınmaktadır. Bu tarz bir metin öğrencinin hedef kültürde var olan ve kendisinin bildiği genel bir kültürel tutumu pekiştirmektense hali hazırda var olan Alman kültürüne ile ilgili genellemeleri sorgulama fırsatı sunmaktadır.

Betitleyici sunuş biçiminin kullanıldığı ve kurma metin türünde olan *Metin 7*'de okullar ele alınırken Almanya'nın da dahil olduğu dört farklı ülkeden örnekler verilmektedir. Bu örneklerde klasik bir okul sunuşundan ziyade, o ülkeler için spesifik olarak nitelendirilebilecek örnekler verilmiştir. Metinde, Almanya dışındaki ülkelerin dersleri için doktor eksikliği, doğa koruması, sokak çocukları için futbol okulu gibi o ülkeler ile ilgili eksik ve olumsuz olan durumlara yönelik gerekçelendirmeler kullanılırken, Almanya'daki her şeyin sorunsuz olduğu izlenimi uyandırabilecek biçimde Almanya'daki sirk dersi için hiçbir gerekçe sunulmamaktadır. Bu ülkedeki her şeyin sorunsuz olduğu izlenimi uyandırılmaktadır. Normal şartlarda sunulan farklı toplumlar için sorunlara karşı duyarlı imgesi yaratılabilecek iken özellikle görsel öğelerle beraber ele alındığında sunulan örneklerin olumsuz durumlar üzerinden ele alınması sorunlarla ve eksikliklerle dolu ülkeler çağrışımının oluşmasına neden olabilecektir. Burada önemli olan bir diğer nokta ise metinde bahsedilen okullardaki alanlar ya da o ülkedeki spesifik okullar öğrencide genellemelere neden olabilecektir.

Metin 8 ((Ideen 1, s. 67

Kurma metin türündeki *Metin 8*'de dışardan bir anlatıcının gözüyle Sri Lanka'da Tusunami yaşayan Sena isimli karakterin yaşadıkları sorun odaklı sunuş biçimi ile anlatılmaktadır. Metinde, yakın geçmişte meydana gelen bu felaketten bahsederek uluslararası yardımlaşma bilincini ele alınmaktadır. Ancak diğer taraftan metin, yıkılan ve felakete uğrayan bir doğu toplumu ile onlara yani muhtaca yardım eden bir Batı, yani Avrupa imgesi de oluşturabilir.

Metin 9 (Ideen 1, s. 81)

Ist Fernsehen gesund?

A Fünf Personen sehen fern, ohne Pause. Sie möchten im Guinness Buch der Rekorde stehen. Die fünf Personen müssen 51 Stunden lang fernsehen. Das ist Weltrekord.

B Normal ist das nicht. Das ist klar. In Europa sehen die Menschen durchschnittlich drei Stunden pro Tag fern. Doch: Ist das gesund?

C Nein, denn die Psychologen sagen: Viele Menschen werden fernsehsüchtig. Ohne Fernsehen sind sie nervös und aggressiv. Sie müssen viele, viele Stunden fernsehen, nur dann sind sie glücklich.

D Warum ist das so? Wir Menschen mögen schnelle Bilder. Fernsehsendungen zeigen Bilder und Situationen sehr schnell und ohne Pausen. Wir finden das sehr interessant. Doch dann ist die Sendung aus und die schnellen Bilder sind weg. Dann haben wir das Gefühl: Das Leben ist langweilig und das Fernsehen ist interessant. Jetzt brauchen wir jeden Tag das Fernsehen: Wir sind fernsehsüchtig.

Sorun odaklı sunuşun kullanıldığı *Metin 9* kurma metin türündedir. Metinde televizyon izlemenin insan sağlığına olumsuz etkisi ele alınarak genel geçer bilgiler verilmektedir. Ancak metinde ayrıca şu satırlar yer almaktadır:

"Bu normal değil. Çok açık. Avrupa'da insanlar günlük ortalama üç saat televizyon seyrediyor. Ama bu sağlıklı mı?"

Bu ifadelerden Avrupa'daki, dolayısı ile hedef dilin konuşulduğu ülkelerdeki insanların televizyona bağımlılığı ele alınmaktadır. Yapılan eleştiri doğrudan Almanca konuşulan ülkeler üzerinden yapılmaması, hedef dilin konuşulduğu ülkelerdeki insanların olumsuz alışkanlıkları ile ilgili değerlendirme ve genelleme yapılmasının ihtimalini azaltabilir.

Metin 10 (Ideen 1, s.82)

Hamburger, Pizza und Döner Kebab, aber auch asiatisches Essen kannst du in den deutschsprachigen Ländern überall bekommen. Die Küche in den deutschsprachigen Ländern ist international. Aber natürlich haben die deutschsprachigen Länder auch eigene Spezialitäten. Und einige Speisen haben in Deutschland, Österreich und der Schweiz sogar andere Namen. Hier sind einige Beispiele.

Kurma metin türündeki *Metin 10*'da betimleyici sunuş biçimi kullanılmaktadır. Almanca konuşulan ülkelerin yemek kültürü ile ilgili genel bilgi

verilmektedir. Bu ülkelerin mutfağında pizza, döner, hamburger gibi küresel ya da başka kültürlerle ait yemeklerin bulunduğu için bu ülkelerin uluslararası mutfak kültürü olduğuna dikkat çekilerek Almanca konuşulan ülkelerdeki kültürötesi olgulara dikkat çekilmektedir.

Küreselliğin en çok etki ettiği yerlerden biri olan Avrupa'nın ortasında yer alan Almanca konuşulan ülkelerin yemek kültüründe, kültürötesi öğeler görülmesinin yanında Almanca konuşulan ülkelere özgü yemeklerin de bulunduğu ele alınması, yerelliğin ve kendine özgülüğün korunduğu düşüncesinin oluşmasını sağlayabilecektir.

Metin 11 (Ideen 1, ss.82-83)

Kartoffelklöße oder Pizza?

Die Schweizer mögen Fondue, die Österreicher essen Wiener Schnitzel, und die Deutschen lieben Eisbein mit Sauerkraut. Doch was essen Jugendliche aus Deutschland, Österreich und der Schweiz wirklich? Wir fragen Manuel (Deutschland), Dominique (Schweiz) und Eva (Österreich).

„Am Morgen esse ich nicht so viel. Ich trinke Tee und esse Cornflakes, das ist alles. Am Mittag esse ich immer in der Schule. Meistens esse ich Fleisch, Gemüse und Reis oder Kartoffeln. Manchmal auch Pizza. Salat mag ich nicht so gerne. Manchmal esse ich am Mittag aber auch Fast Food. Typisch deutsches Essen mag ich eigentlich nicht so gern. Oder doch, vielleicht Kartoffelklöße. Ja, Kartoffelklöße finde ich lecker.“

Manuel (D)

„Ich esse nichts am Morgen. Ich trinke nur einen Kakao. Nur am Sonntag esse ich ein oder zwei Brötchen und manchmal ein weiches Ei. Am Mittag esse ich immer zu Hause. Das Mittagessen ist sehr wichtig. Wir essen Suppe, Fleisch, Salat und oft eine Nachspeise, einen Kuchen oder ein Eis. Meistens kocht meine Mutter. Am Mittwoch arbeitet meine Mutter, da koche ich oder mein Vater. Kochen ist in meiner Schule ein Schulfach und wir bekommen Noten. In der Schule koche ich nicht so gern, deshalb habe ich auch nur eine Drei im Zeugnis. Aber zu Hause koche ich ganz gern. Am Abend essen wir wenig, vielleicht einen Toast oder Wurst und Käse. Am Wochenende gehen wir manchmal in ein Restaurant. Ich mag auch typische Speisen aus der Schweiz, zum Beispiel Raclette.“

Dominique (CH)

„Ich bin Vegetarierin. Ich esse kein Fleisch. Ich esse nur Gemüse, Milch und Käse. Typisch österreichisches Essen, also zum Beispiel Wiener Schnitzel oder Schweinebraten, mag ich nicht. Aber ich mag Kaiserschmarrn. Das ist eine typisch österreichische Nachspeise: Man macht einen großen, dicken Pfannkuchen. Dann macht man Stücke, und das isst man mit Kompott. Kaiserschmarrn koche ich oft. Das ist nicht so schwer 🍴.“

Eva (A)

Metin 11 kurma metin türündedir ve metinde betimleyici sunuş biçimi kullanılmaktadır. Metinde Almanca konuşulan farklı ülkelerden kişiler aracılığı ile o

ülkeye özgü yemek kültürü hakkında bilgi verilmektedir. Bunun yanı sıra metin kültür karşılaştırmaları yapmak için uygun niteliktedir. Öğrenci, her kültürde farklı yaşam ve düşünce tarzlarının olmasının yanında ortak kültür olarak sunulan Almanca konuşulan ülkelerin içindeki farklılıklar konusunda bilinçlendirilebilecektir. Metin bu yönü ile öğrencinin, farklılıklar karşısında duyarlı olma bilincini geliştirebilecek, var olan Alman imgesini sorgulamasını ve genellemelerin ötesinde bakış açısıyla olayları ve kültürleri değerlendirmesini teşvik edebilecektir. Metnin bir Almanın bakış açısı ile ele alınması ise öğrencinin empati kurma becerisini geliştirebilecektir. Öğrenci bu bakış açısı ile hedef kültürde yaşayan bu gencin dünyasını yine onun kendi gözüyle görebilecek, davranış ve tutumlarını onun kendi değer yargıları ile tanıyabilecektir.

Metin 12 (Ideen 1, s.97)

A Ich wohne in Graz. Graz hat 250.000 Einwohner und liegt in Österreich. Die Altstadt von Graz ist wunderschön. In der Altstadt steht auch das Wahrzeichen von Graz, der Uhrturm. Graz hat ein Theater und ein Opernhaus. Natürlich gibt es auch Parks, Kinos, Schwimmbäder und viele Sportplätze.

B In Graz gibt es vier Einkaufszentren. Im Stadtzentrum findet man viele kleine Geschäfte, Restaurants und Kaffeehäuser. Mein Lieblingsrestaurant ist die Pizzeria „Francesco“. Die Pizza dort ist fantastisch.

C Ich finde Graz ganz schön, aber später möchte ich in Wien leben, wie meine Schwester. Sie meint: „Graz ist ganz okay, aber Wien ist eben eine Millionenstadt. Das Leben in Wien ist nie langweilig.“

Rosi Rot um

Und wo wohnt deine Großmutter?

Almanca konuşulan ülkelerde yaşayan bir gencin gözünden Avusturya'nın Graz şehrinin anlatıldığı *Metin 12* kurma metin türündedir ve metinde olumlayıcı sunuş biçimi kullanılmaktadır. Graz şehri, Andreas isimli kızın bakış açısıyla anlatıldığı için kişisel düşüncelere yer verilmekte, ağırlıklı olarak şehir hakkında tanıtıcı bilgiler verilmektedir. Bu yapılırken ele alınan şehirler ile ilgili olumlu yönde değerlendirmeler yapılmakta, şehirlerde karşılaşılabilecek sorunlar hakkında bilgi verilmemektedir.

Metin 13 (Ideen 1, s.99)

Nadeln gegen Kopfschmerzen?

„Es hilft bestimmt! Deine Kopfschmerzen sind dann sicher weg.“
„Aber die Nadeln!“ Christina ist nervös. Sie ist mit ihrer Mutter beim Arzt.
Dr. Pölling, Christinas Arzt, ist Spezialist für Akupunktur. Christinas Mutter glaubt, er kann Christina helfen.
Dr. Pölling stimuliert sechs Punkte auf Christinas Körper mit Akupunkturadeln, 30 Minuten lang. Der erste und der vierte Punkt tun zuerst sehr weh, doch dann hat Christina plötzlich keine Schmerzen mehr. Am Ende sind auch ihre Kopfschmerzen weg.
„Kannst du nächste Woche noch einmal kommen? Vielleicht am 12. Juli um drei Uhr?“ Dr. Pölling notiert den Termin schon in seinem Kalender. Aber Christina ist nicht sicher: Die Kopfschmerzen sind doch weg, und die Nadeln ... Aber

Dr. Pölling meint, der zweite Termin ist wichtig.
Warum hilft Akupunktur? Die Medizin in Europa kann das nicht erklären. Die Akupunktur ist sehr alt und kommt aus China. Schon 3000 Jahre lang gibt es in Asien Akupunkturärzte. Die Medizin in China kennt 341 Akupunkturpunkte. Der Arzt findet die richtigen Punkte und stimuliert sie. Akupunkturärzte glauben, das ist gut für das Qi im Körper. Aber was ist Qi eigentlich? Auch das kann die Medizin in Europa nicht erklären. Manche Ärzte denken, die Akupunktur ist für viele Patienten ein Placebo: Die Patienten glauben, Akupunktur hilft. Und dann hilft Akupunktur wirklich.
Christina ist zufrieden. Ihr Kopf tut nicht mehr weh. Aber da ist noch der zweite Termin am 12. Juli ...

Ihr nächster Termin:
Datum: 12.07.
Uhrzeit: 15:00 h

Metin 13'te betimleyici sunuş biçimi kullanılmaktadır ve söz konusu metin kurma metin türündedir. Metinde baş ağrısı sorunu olan Almanya'daki bir kişinin akupunktur ile tedavi edilmesi anlatılmaktadır. Bununla birlikte bu tedavi yöntemi hakkında şu bilgi verilmektedir:

"Warum hilft Akupuntur? Die Medizin in Europa kann das nicht erklären. Die Akapuntur ist sehr alt und kommt aus China. Schon 3000 Jahre lang gibt es in Asien Akupunturärzte. Die Medizin in China kennt 341 Akupunturpunkte."

Bu cümlelerden hem Çin ile ilgili kültürel bilgiler aktarılırken hem de akupunkturun Almanya'da da kullanıldığı belirtilmektedir. Bu şekilde yerel bir kültürel değer değil de kültürötesi bir olgu olarak uluslararası kültürün bir parçası haline gelen Çin kültürüne ait bir öğenin Alman kültüründe de yer edindiği bilgisine ulaşılabilir. Dolayısı ile de Alman kültürü ile diğer kültürler arasındaki etkileşim yansıtılmakta, Almanya'daki kültürötesi öğelere örtük biçimde yer verilmektedir. Böylelikle öğrenci sadece Alman kültüründe değil uluslararası kültürde de yer edinmiş değerler konusunda bilgi sahibi olabilecektir. Öğrenci yabancı dünyada kendi dünyasında da var olan evrensel bir değerle karşılaştığında

hedef kültürü ile kendi kültürü arasında daha kolay bağlantı kurabilecek, bu da öğrencinin hedef kültürle etkileşime girmesine katkı sağlayabilecektir.

Metin 14 (Ideen 1, s.105)

Was ist Paraskavedekatriaphobie?
Psychologen meinen, Frau Müller ist krank. Sie sagen, Frau Müllers Krankheit heißt Paraskavedekatriaphobie. Das Wort ist griechisch. Paraskave (Παρασκευή) bedeutet Freitag und dekatría (δεκάτρία) bedeutet dreizehn. Freitag, der Dreizehnte ist für Frau Müller einfach eine Katastrophe. Schon am Donnerstag ist sie nervös, und am Freitag arbeitet sie nicht, sondern bleibt den ganzen Tag zu Hause.
Warum? Viele Menschen denken, die Zahl dreizehn und der Wochentag Freitag bringen Unglück: Da war Apollo 13 im Jahr 1970, und da war der „Schwarze Freitag“ 1929, ein Unglückstag für die Weltwirtschaft.

der „Schwarze Freitag“ in New York

Freitag, der Dreizehnte: Der Tag kann kein Glückstag sein! Doch stimmt das? Die Astronauten von Apollo 13 hatten Glück im Unglück: Sie hatten Probleme mit ihrem Raumschiff, aber alle drei Astronauten waren am Ende wieder sicher auf der Erde und am Leben. Und der „Schwarze Freitag“ 1929 war nur in Europa wirklich ein Freitag, in den USA war der „Schwarze Freitag“ ein Donnerstag! Freitag, der Dreizehnte ist auch nicht überall auf der Welt ein Unglückstag: In Spanien und Griechenland bringt Dienstag, der Dreizehnte kein Glück. In Italien ist Freitag, der Siebzehnte ein Unglückstag. Und in Japan ist die Zahl 13 sogar eine Glückszahl!

die Crew von Apollo 13

105. sayfadaki kurma metin olan ve betimleyici sunuşla sunulan *Metin 14*’te "paraskavedekatriaphobie" kavramı yani 13. cuma kavramı ele alınmaktadır. Bu tarz bir konunun ele alınması öğrencinin ilgisini çekebilecektir. İnançlar ve batıl inançlar kavramı tüm kültürlerde olan kavramlardır. Bu nedenle konu, kültür karşılaştırması yaparak öğrencinin kültürel farklılık ve benzerlikleri keşfetmesi için elverişlidir. Ayrıca metnin son bölümlerinde bu inanın evrensel geçerliliği olmadığına ama farklı ülkelerde farklı tarihlerle şanssızlık kavramının özdeşleştiğine değinilmektedir. Son cümlede ise 13 sayısının Japonya’da şansa işaret ettiği belirtilmektedir. Bu tarz bilgiler aynı kültürel öğelerin farklı kültürlerde farklı sosyokültürel anlamlar içerdiğine işaret etmektedir. Bu açıdan metin karşılaştırma için uygun olmanın yanı sıra bakış açısı değişikliği için de fırsat sunmaktadır. Çünkü metnin son bölümünde farklı ülkelerdeki zıt inanışlara dikkat çekilmesi, öğrencinin kendi bakış açısının bilincine varmasını ve farklılıkların normal değerler olarak algılanmasını sağlayabilecektir. Metnin bu özelliği bir taraftan öğrencinin kendi kültürüne yönelebilmesi, diğer taraftan da belirli bir konuda farklı kültürlerde farklı inanışlar ve düşünceler olabileceğini görebilmesi için faydalı olabilecektir.

Wer glaubt an das Christkind?

Geschichten für große und kleine Kinder

Ostern und Weihnachten sind zwei wichtige Feste in Deutschland, in Österreich und in der Schweiz. Kennst du die Geschichten vom Christkind und vom Osterhasen?

In vielen Regionen erzählt man den Kindern die Geschichte vom Osterhasen. Der Osterhase bemalt vor Ostern Tausende Eier. Am Ostersonntag versteckt er die Eier im Garten, und die Kinder müssen die Eier suchen. In manchen Büchern kann man auch Geschichten über andere Ostertiere lesen: Früher hat man in vielen Regionen geglaubt, ein Fuchs, ein Hahn oder ein Kuckuck bringen die Eier zu Ostern. Doch heute muss der Hase die ganze Arbeit alleine machen.

In Österreich und Süddeutschland erzählt man die Geschichte vom Christkind: Das Christkind ist ein kleiner, blonder Engel mit blauen Augen. Im Dezember schreiben die Kinder Wunschbriefe an das Christkind. In Österreich gibt es in der kleinen Stadt „Christkindl“ sogar ein eigenes Weihnachtspostamt für diese Briefe. Am 24. Dezember kommt das Christkind und bringt den Weihnachtsbaum und die Geschenke. Ein wirkliches Christkind gibt es in Nürnberg: Jedes Jahr wählen die Menschen auf dem Nürnberger Christkindlmarkt eine junge Frau zum „Nürnberger Christkindl“. Auch das Nürnberger Christkindl hat viel Arbeit: Hundertachtzig Termine stehen in den vier Wochen vor Weihnachten in seinem Terminkalender.

Metin 15 kurma metin türünde olup metinde belgesel sunuş biçimi kullanılmaktadır. Her iki metin aracılığı ile Alman kültürünün bir parçası olan bayramlar ve festivaller tanıtılmaktadır. Metinde Almanca konuşan ülkelerdeki ortak bayramlar olan Paskalya ve Noel ile ilgili Paskalya Tavşanı ve Çocuk İsa kavramların nasıl ortaya çıktığı açıklanmaktadır. Metinler her kültürde olan konuları ele aldığı için karşılaştırma yapmak için uygun niteliktedir. Ele alınan kavramların açıklanması, genel kültür bilgisi vermenin yanında kavramların arka planını, onların hedef kültürde neden önemli olduğunun bilinmesini mümkün kılacaktır.

Metin 16 (Ideen 1, s.123)

E-mail şeklinde sunulan ve kurma metin türünde olan *Metin 16*'da betimleyici sunuş biçimi kullanılmaktadır. Metinde, Jakob isimli genç bir Almanın gözünden Köln'deki karnaval anlatılırken metnin sonunda yer alan bölümde öğrenciye yöneltilen şu sorular ile "Senin ülkende de karnaval var mı? Başka ilginç festival var mı? Bir mail yaz ve senin en sevdiğin bayramı anlat" öğrenciye karşılaştırma yapma fırsatı sunulabilmekte, öğrencinin bakış açısını kendi kültürel kimliğine çevrilebilmektedir. Bu sorular ile öğrencinin doğrudan kendi kültürel değerlerine yönelmesi, kendi dünyası ve yabancı dünyayı ilişkilendirmesi sağlanabilecektir.

4.1.3.Karakterler

Ders kitabında belirli karakterlere bütün ünitelerde yer vermek yerine her bölümde farklı karakterler kullanılmıştır. Kitaptaki görsel öğelerde ve metinlerde betimlenen karakterler genel olarak genç olsalar da çocuk, orta yaşlı ve yaşlı karakterlere de rastlanılmaktadır. Karakterlerin genel olarak genç olması hedef kitleye empati kurma fırsatı sunabilecek, bu da hedef kitlenin konulara daha fazla ilgi duymasını sağlayabilecektir.

Söz konusu ders kitabındaki konular biz-öteki zıtlığı üzerine inşa edildiğinden kullanılan karakterler de buna uygun olacak şekilde seçilmiştir. Karakterlerin bir bölümü Almanca konuşulan ülkelerden seçilirken bir bölümü de Almanca konuşulan ülkelerin dışından seçilmiştir. Hemen hemen bütün ünitelerde hem Almanca konuşulan ülkelerden hem de diğer ülkelerden örnek karakterler yer almaktadır. Almanya dışındaki Avrupa ülkeleri ve diğer dünya ülkelerine ait karakterlerin ait oldukları mesleki, etnik ve kültürel kimlik çok az yansıtılmaktadır. Yer alan meslekler arasında ise Almanca konuşan ülkelerdeki karakterler genelde öğretmen, öğrenci olarak karşımıza çıkarken ayrıca sporcu, sirk işletmecisi, sekreter, işçi, doktor, mühendis, otel işletmecisi, çiftçi, şarkıcı, liman işçisi meslekleri de yer almaktadır. Meslek grupları üretici, hizmet, eğlence, spor gibi farklı alanları içeren geniş bir çeşitliliğe sahiptir. Karakterlerin mesleki cinsiyet dağılımına bakıldığında bayan sekreter ve öğretmen, erkek işçi, çiftçi, mühendis meslekleri cinsiyetlere özgü meslek sınıflandırmasına uyarken sirk işletmecisi çift ilgi çeken meslek grubu olarak öğrencinin dikkatini çekebilecek özelliktedir. Cinsiyet dağılımına bakıldığında Alman karakterlerde bayan karakterler kısmen ağırlıkta olmasına karşın Alman karakterler cinsiyet dağılımı açısından genel olarak dengeli biçimde sunulmaktadır.

Farklı etnik ve kültürel gruba ait karakterlere bakıldığında ise daha az mesleki aidiyet yer almaktadır. Bu meslek gruplarını öğrenci, öğretmen, sporcu, bakkal, ev hanımı gibi meslekler oluşturmaktadır. Öğretmenlik mesleği dışındaki meslek gruplarında erkek egemen bakış açısı yer almaktadır. Çünkü bu meslek hariç diğer tüm meslek grupları erkek karakterlerle sergilenmektedir. Sosyal rol bağlamında öğrencilere kitapta yer verilmesi, öğrenenin kendi dünyasına hitap etmesi açısından empati kurmayı ve karşılaştırma yapmayı teşvik edebilecektir. Ancak farklı kültürlerle özgü meslekler ile ilgili hiçbir bilgi yer almamaktadır. Alman kültürüne ait meslek grupları ile karşılaştırıldığında farklı kültürden karakterlerin sunuşunda yönetici, üretim, hizmet sektörlerine ait meslekler yer almamakta, bu karakterler genel olarak eğitim sektöründen meslek grupları ile sunulmaktadır.

Görsel 4-11

Ders kitabında ayrıca engelli karakter sunuşu yapılarak toplumsal farkındalık gerektiren konulara işaret edilmektedir. Yukarıdaki örnek öğrenenin, engelli çocuklara karşı farkındalık kazanmasına sağlayabilecek ve öğrenende farklı ülkelerde engelli insanların toplumsal yaşamda yer edindikleri izlenimi uyandırabilecektir.

(d) Hör noch einmal. Ordne die Sätze zu.

- 1 Nein, das ist zu spät. Sie müssen 70 € zahlen.
- 2 Fahrscheine bitte, Fahrscheinkontrolle.
- 3 Wie bitte? Ich verstehe nicht.
- 4 Ich glaube, er ist weg. ... Kann ich jetzt bei Ihnen einen neuen Fahrschein kaufen?
- 5 Sie haben keinen Fahrschein. Das kostet 70 €.
- 6 Haben Sie einen Fahrschein? Ich muss Ihren Fahrschein kontrollieren.
- 7 Warten Sie bitte ... Ich habe ganz sicher einen Fahrschein ... Da muss er sein ...
- 8 Sie brauchen einen Fahrschein. Ich muss Ihren Fahrschein sehen.
- 9 Entschuldigen Sie, ich habe einen Extra-Fahrschein. Hier bitte.
- 10 Siebzig Euro? So viel?

Görsel 4-12

Ders kitabında karakterlere belli özellikler yüklenerek Almanlar için belirli özellikler oluşturulmaktadır. Örneğin yukarıdaki alıştırma toplu ulaşım aracında bilet kontrolü yapan bir görevli araçtaki yaşlı bayana bileti olmadığı için ceza yazmaktadır. Görevli ceza olarak 70 Euro istediği sırada otobüsteki genç kız yanındaki fazla bileti yaşlı bayana vermektedir. Aksi takdirde görevli, bayan yaşlı olmasına karşın kural odaklı Alman mantalitesi gereği ceza yazacaktır. Ders kitabında oluşturulan genç Alman imgesi yardımsever, toplumsal ilişkilerde duyarlı,

yaşlılara saygılı gençlerdir. Ancak aile ilişkilerinde yaşlı ve genç nesil ilişkileri hakkında herhangi bir ifade kitapta yer almamaktadır.

Familie und Berufstraditionen	
D 1772	Ein Junge und ein Mädchen spielen Klavier für die Kaiserin von Österreich. Sie heißen Wolfgang Amadeus und Nannerl und sind Bruder und Schwester. Ihr Vater Leopold Mozart ist ihr Manager. Er ist Musiker in Salzburg.
1931	Ferdinand Porsche ist Ingenieur in Stuttgart.
1946	Ferry Porsche baut den ersten Porsche Sportwagen. Ferry ist Ferdinand Porsches Sohn.
1905	Sigmund Freud lebt in Wien. Sigmund Freud ist Arzt von Beruf. Aber er ist auch Psychologe. Viele Menschen kennen heute seine Psychoanalyse.
1952	Anna Freud lebt in London. Sie ist Kinderpsychologin und Sigmund Freuds Tochter.
1943	Der Film „Casablanca“ gewinnt in Hollywood drei Oscars. Die Stars in „Casablanca“ heißen Ingrid Bergman und Humphrey Bogart.
2006	Isabella Rossellini spielt im Hollywood-Film „Infamous“ eine Modedesignerin. Isabella Rossellini ist Ingrid Bergmans Tochter.
1835	Friedrich Röntgen ist Kaufmann in Düsseldorf.
1898	Sein Sohn Wilhelm Conrad entdeckt die Röntgenstrahlen. Aber Wilhelm Conrad ist Physiker von Beruf, nicht Kaufmann wie sein Vater.

Görsel 4-13

Kitaptaki karakterler arasında günlük hayattan kişilerin yanında ünlü kişiler de yer almaktadır. Meslekler ve aile tanıtımlarının yapıldığı 35. ve 36. sayfalarda Mozart, Freud, Porsche, Rösselini, Conrad gibi müzik, film, bilim, ekonomi vb. sektörlerinde ünlü tarihsel kişiler tanıtılarak konu ele alınmıştır. Bu kişiler ebeveyn-

çocuk ilişkisi bakımından ele alındığında aile geleneği olarak benzer işleri yaptıkları görülürken son örnekte bu genelleme bozulmaktadır, oluşabilecek herhangi bir genellenenin önüne geçilmektedir. Kültürün taşıyıcısı konumundaki kişiler gerek geçmişten gerek günümüzden ünlü düşünürler, bilim adamları, mucitler, sanatçılar metinler açısından bakıldığında sadece yukarıdaki görselde yer almaktadır.

Ayrıca metinlerde ve görsel öğelerde belirli kültürel öğeler genellemelere neden olabilecek şekilde sunulmaktadır. Kitaptaki görsel öğelerdeki karakterlere bakıldığında Alman karakterlerin sunuşunda renkli gözlü, uzun boylu ve sarışın karakterlerin yanında az sayıda farklı görünüşteki karakterlere de yer verilmektedir.

4.1.4.Değerlendirme

Ders kitabı ana konsept olarak biz-öteki karşılaştırması üzerine kurulu bir düzen içinde uluslararası piyasalar için hazırlanmıştır. Bu nedenle kitapta kaynak kültür ve hedef kültür sunuşu yerine hedef kültür yanında birçok farklı kültür ile ilgili öğeye yer verilmesi, öğrencinin diğer kültürler aracılığı ile kendi dünyasına yönelmesi ve kendi kültürel değerlerine eleştirel bakabilmesini katkıda bulunabilecektir. Metinlerin ele alınışında sunulan farklı bakış açıları ve farklı toplumsal değerler öğrencinin kendi bakış açısının, tutum ve davranışlarının farkına varmasını ve empati kurma becerisini geliştirmesini sağlayabilecektir. Bu farkındalık öğrencinin hali hazırda sahip olduğu imgeleri sorgulamasını ve iletişim durumlarında karşısındaki bireye eleştirel yaklaşabilmesini mümkün kılacaktır.

Yabancıyı anlama becerileri açısından ele alındığında ders kitabında kullanılan karakterlerin meslek gruplarının ağırlıklı olarak öğrenci ve öğretmen olması ve yaş olarak genç, çocuk yaştaki karakterlerin ağırlıkta olması öğrencinin hem empati kurmasını hem de karşılaştırma yapmasını kolaylaştırabilecektir.

Metinler, bir Almanın öteki kültürleri nasıl değerlendirdiğini ve öteki kültürlerin Alman kültürünü nasıl gördüğünü ele alan örnekler içerdiği için öğrenciye kendi kültürü ve öteki kültürleri analitik olarak ele alarak kendi anlam dünyasını oluşturma fırsatı sunabilecektir. Ayrıca Alman kültürü dışındaki öteki kültürlerle de yer verilmesi, öğrencinin genel kültürünü, art alan bilgisini arttıracak, öğrencinin olayları algılamasını ve değerlendirmesini etkileyebilecektir.

Ders kitabındaki alıştırma bölümlerinde metinlerde ele alınan konuları ile ilgili karşılaştırma yapmayı destekleyebilecek şu yönergeler bulunmaktadır:

- Senin haftan nasıl geçiyor? (s. 33)
- Ailende hangi meslekler var? Senin ailende de geleneksel aile meslekleri var mı? (s. 37)
- Bir aile fotoğrafı bulun ve internetteki forum için bir metin yazın (s. 41)
- Kendi ülkenden bir aileyi tanıtır? Siz ne düşünüyorsunuz? Tipik olan nedir? Tipik olmayan nedir?(s. 43)
- Sizin de sevdiğiniz bir şarkı var mı?(s. 45)
- "a" bölümündeki dersler sizde de var mı? Başka dersiniz var mı? En sevdiğiniz beş dersi seçin, bir liste yapın ve karşılaştırın. (s. 60)
- Senin ana dilinde dizilerin adı nasıl? Sen hangi dizileri biliyorsun? (s. 74)
- Sizin ülkenizde bu nasıl? Hangi programlar gençlere ilginç geliyor? (s. 76)
- Siz neleri izleyemezsiniz/ izleyebilirsiniz, ne kadar süre izleyebilirsiniz? (s. 78)
- Televizyon izlemek ya da....? Sen neyi iyi buluyorsun? Ebeveynlerin neyi uygun buluyor? (s. 79)
- Televizyonda ne izlemeyi seviyorsun? (s. 81)
- Sabah, öğle ve akşam ne yiyorsun? Metindeki gençlerle karşılaştır? Ne farklı? Senin ülkenize özgü yiyecek ve içecekler nelerdir? (s. 83)
- Okula nasıl gidiyorsun? Ne kadar zamana ihtiyacın var? (s. 96)
- Yaşadığın şehir hakkında bir metin yaz? (s. 97)
- En sevdiğin mevsim hangisi? Niçin? (s. 101)
- Evin ya da dairen hakkında konuş. (s. 116)
- Siz evde neleri yapmak zorundasınız? Neleri severek/sevmeyerek yaparsınız? (s. 119)
- Ülkende hangi bayramlar kutlanır? (s. 122)

Karşılaştırma becerileri açısından ele alındığında ders kitabındaki konu alanları, verilen yönergeler ve öteki konumundaki karakterler öğrenciye karşılaştırma yapma fırsatı sunmaktadır. Konu alanlarının çeşitliliği ve bu konuların sunuşunda farklı sunuş biçimlerinin kullanılması ise öğrenciye çok yönlü olarak bu dünya ile hesaplaşmaya girme fırsatı sunmaktadır. Bu sayede bir taraftan hedef kültür öz kültürün karşılaştırılması kolaylaşabilecek, diğer taraftan hedef toplumdaki yaşamın çeşitli biçimlerde sunuşu öğrencinin bu dünyayı çok yönlü şekilde tanımasını sağlayabilecektir.

Metinlerdeki konu alanları, kültür karşılaştırmaları için elverişli olmasına karşın özgün metinlerin hiç kullanılmaması, kitabın kültür aktarımı açısından desteklenmesi gerektiği düşüncesini çağrıştırmaktadır.

Alman karakterlerin kendi kişilikleri, bireysel düşünceleri ve dünyaları yansıtılırken öteki konumundaki karakterler kendi kişisel düşünceleri, kişilik yapıları oluşturulmadan sergilenmektedir. Yani öteki konumundaki karakterlerin çoğu bir bağlamda konuşan, iletişime giren olarak değil daha çok dışarıdan birinin gözlemi şeklinde ele alınmıştır. Diğer taraftan kitapta görsel öğelerde ve metinlerde yer alan öteki ülkeler ve uluslar ile ilgili kültürel olguların, daha çok o ülkelerdeki olumsuz şartlarla sunulması, bu ülkelerle ilgili olumsuz imge oluşmasına neden olabilecektir. Bu karakterler yardım edilen konumda, bir çölde ya da bir çöp yığını içinde resmedilirken, Alman karakterler daha çok olumlu durumlarda sunulmaktadır. Bu sunuş biçimi de benmerkezci bakış açısını yansıtmaktadır. Öğrenci aklındaki Alman imgesini sunulan farklı kültürlerle kıyaslama yaparak şekillendirecektir. Alman kültürünün ben merkezci bakış açısı ile sunulması, öğrencide Alman kültürü iyi, başarılı ve güçlü çağrışımı yaptırırken öteki toplumlar kötü, başarısız ve zayıf düşünceleri oluşturabilecektir. Bu şekilde yapılan sunuş öğrencinin hedef kültüre hayranlık duymasına, kendi kültürüne yabancılaşmasına neden olabilir. Sonuçta da empati kurma sempatiye, kendine eleştirel bakma durumu da ben merkezci bakış açısına dönüşebilir.

Kültürel ve etnik açıdan heterojen yapıda olan Alman toplumu sunuşu yapılmaktadır. Yer alan farklı etnik ve kültürel kökenli insanların bazıları hedef kültürün toplumsal yaşamına entegre olurken bazıları alt sınıfa ait ve kendi kültürel değerlerine bağlı göçmen olarak sunulmaktadır. Ancak ders kitabında genel anlamda hedef kültürün öteki kültürlerle bakışı ele alındığında örtük biçimde benmerkezci bir yaklaşıma yer verildiği fark edilmektedir.

Ders kitabında sadece benmerkezci bakış açısı ile Alman kültürünün olumlu yönlerinin vurgulanması, öteki kültürlerin ise yardıma muhtaç, yoksul ve fakir görünümünde sunulması öğrencinin öteki kültürle hesaplaşmada duyuşsal anlamda sorunlar yaşamasına, benmerkezci bakış açısını edinmesine ya da kendi kültürüne yabancılaşmasına neden olabilecektir. Öğrencinin kendi ben merkezli bakış açısının bilincine varması amacıyla bir taraftan metinlerde önyargılara ve genellemelere temas edilerek farkındalık sağlanırken diğer taraftan da öğrenciye benmerkezci bir dünya sunuşu kültürlerarası etkileşim için zıtlık oluşturmaktadır. Sonuçta da

duyuşsal bağlamda kültürlerarası etkileşimde öğrencinin kimlik gelişimi için olumsuz tepkiler vermesine neden olabilecektir.

Ders kitabında görsel öğelerde kalıp yargı kullanımı az olmakla birlikte metinlerde ve görsel öğelerde imge oluşturacak ve imgeleri çözümleyecek sunuşlar dengeli bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bu şekilde bir taraftan yeni tanıdığı kültürü ele alırken öğrencinin bildiği ve tanıdığı bilgilerden hareket etmesi, diğer taraftan hedef kültürle ilgili genellemelere dayanan yargılarının farkına varması için fırsat sunulmaktadır. Bu sunuş ile tüm kültürlerde olan konu alanları ele alınarak öğrencinin karşılaştırma yapmasını kolaylaştırılabilir, diğer taraftan metinlerde bütün kültürlerde bulunan aynı kültürel görüngülerin farklı yönlerini göstermeye yönelik konuların ele alınışı ise öğrencinin hedef kültürü farklı yönleri ile tanımasını sağlayabilecektir. Bu nedenle kitap kültürlerarası çalışmalar için genel bir bakışla ele alındığında genelleme ve çeşitlilik bağlamında kültürlerarası etkileşim için uygun materyal niteliğindedir. Ancak ders kitabında seçilen konuların yerinde olmasına karşın, konuların ele alınışı ve sunuş biçiminde benmerkezci yaklaşım öğrencinin kültürlerarası becerilerin gelişimini desteklemeyebilir.

Bu bağlamda genelleme ve genellemeleri çözümleyici sunuş ders kitabında dengeli yapılmasına, öğrencinin karşılaştırma yapması teşvik edilmesine karşın benmerkezci bakış açısı ile yapılan sunuş karşılaştırma sonucunda hem öğrencinin algısı hem de kendi kimlik gelişimi için olumsuz özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durumda karakterler her ne kadar öğrencinin empati kurması için uygun olsa da eleştirel ve tarafsız yapılmayan sunuş öğrencinin ya hedef kültüre sempati duyması ya da tamamen yadırgaması durumuna dönüşebilecektir.

Ders kitabında Alman kültürü ve farklı kültürden öğelerin yanında az olmasına rağmen kültürötesi sunuşa yer verilmesi, öğrencinin kendi dünyasında da yer edinen değerlerle karşılaşmasını sağlayabilecek ve kültürlerarası etkileşimi destekleyebilecektir. Bu sayede öğrencinin hedef kültür ve kendi kültürü arasında bağlantı noktaları bulmasını sağlanabilecek ve uluslararası kültürün parçası haline gelen ortak noktalar ile öğrencinin duyuşsal bağlamda yaşayabileceği sorunların önüne geçilebilecektir

Tablo 4-3: Ideen 1 Ders Kitabında Görsel ve Metin İle İlgili İçeriklerde Alman Kültürü Sunuşu

Metinlerde ve görsel öğelerde kültürlerarası becerileri geliştirmeye yönelik olarak imge, kalıp yargı ve önyargılar ele alınmakta mıdır?	***
Metinlerde ve görsel öğelerde sunulan imgelerde öğrencinin kültürel görelilik bilincini ve yansıtıcı düşünme becerisini geliştirecek öğelere yer verilmiş midir?	***
Metinlerde ve görsel öğelerde sunulan imgeler öğrencinin kendini eleştirel değerlendirme becerilerini geliştirmeye yöneltmekte midir?	**
Metinlerde ve görsel öğeler kültürel farklılıkları ve benzerlikleri görmeye yönelik karşılaştırma yapmayı teşvik etmekte midir?	***
Metinlerde ve görsel öğelerde hedef kültür yanında kaynak kültür veya farklı kültürlerden öğelere yer verilmiş midir?	***
Metinlerde ve görsel öğelerde hedef kültür olumlu, olumsuz ve tarafsız olarak çok yönlü sunulmuş mudur?	-
Metinlerde ve görsel öğelerde farklı kültürler olumlu, olumsuz ve tarafsız olarak çok yönlü sunulmuş mudur?	-
Ders kitabında imgelere, kalıp yargılara ve genelleme oluşturmaya ve genellemeleri çözümlmeye yönelik sunuşa dengeli biçimde yer verilmiş midir?	**
Ders kitabında farklı metin türleri kullanılmakta mıdır?	-
Konu alanları AODKÇ'nde belirtilen sosyokültürel alanlardan seçilmiş midir?	***
Karakterler yaş, meslek ve cinsiyet açısından öğrenenin dünyasına hitap etmekte midir?/Empati kurmaya yöneltmekte midir?	**
Karakterler yaş, meslek ve cinsiyet açısından gerçekçi midir?	*
Metinlerde ve görsel öğelerde kültürötesi olgular yer almakta mıdır?	*

Boşluklar: Yok

*: Az Kullanılmış

**: Yeterince Kullanılmış

***: Çok Kullanılmış

4.2.Menschen Ders Kitabındaki İmgelerin İncelenmesi

Hueber Yayınevi tarafından 2012 yılında çıkarılan *Menschen* ders kitabı yabancı dil olarak Almanca eğitimi için Avrupa Ortak Dil Kriterleri Çerçevesi'nde temel düzey olan A1.1 düzeyi için hazırlanmıştır. Söz konusu kitabın hedef kitlesini genç yetişkinler ve yetişkinler oluşturmaktadır. Bu ders kitabının yanında çalışma kitabı, öğretmen kitabı ve kitaptaki dinleme metinleri ile ilgili CD bulunmaktadır.

4.2.1.Görsel Öğeler

Görsel öğelerde gündelik yaşamdan fotoğraflar, karikatürler, resimler haritalar kullanılarak zengin ve çok yönlü bir tasarım oluşturulmuştur. Metinlerde ve resimlerde sunulan karakterler genel anlamda gündelik yaşamdan seçilmektedir. Görsel öğelerde ayrıca bayan karakterler erkek karakterlere oranla daha fazla yer almaktadır.

Görsel öğelerde teknolojik araçlara hedef dilin konuşulduğu ülkelerdeki günlük yaşamda geniş yer verilmektedir. Cep telefonu, bilgisayar, e-mail gibi unsurlara yer verilerek hedef kültürdeki güncel yaşam hakkında düşünceler biçimlendirilmektedir. Ancak, hedef kültüre ait farklı kültürel öğeler farklı bağlamlarda sunulmasına karşın oluşturulmaya çalışılan Alman imgesi modern, doğa ve teknoloji ile uyumlu, sorunları olmayan bir ülke olması ben merkezli kültür anlayışını çağrıştırmaktadır. Sunulan olay, karakter ve olguların sadece olumlu ya da tarafsız durumlarda sunulması hedef dilin konuşulduğu ülkelerdeki yaşamın gerçekçiliğini azaltmaktadır. Bu da öğrencide hedef kültürü ret etme ya da hedef kültüre asimile olup kendi kültürüne yabancılaşma gibi olumsuz durumlara neden olabilecektir.

Görsel öğeler, doğrudan hedef kültür ile ilgili bilgiler içermesinin, metinleri anlamayı kolaylaştırmasının ve öğrenciyi motive etmesinin yanında öğrenciyi düşünmeye sevk edecek biçimde sunulmaktadır. Ünite girişlerindeki birçok görsel öğenin bu şekilde sunulması, öğrencinin ilgisini arttırabilecektir. Ancak kitapta yer alan farklı kültürler ile ilgili unsurlara sadece sınırlı sayıdaki karakter resimlerinde yer verilmesi öğrencinin karşılaştırma yapmasını zorlaştırabileceği gibi hedef kültüre yaklaşmasını da zorlaştırabilecektir.

Ders kitabında her modülün sonunda "Ülkebilgisi" bölümünde DACH konsepti ağırlıklı olarak ele alınarak ortak bir Alman kültürü imgesi oluşturulmaya çalışılmıştır. Ders kitabında yer alan haritalardan üçü Almanca konuşan ülkelere, biri ise İsviçre'ye aittir. Haritalarda şehirler, nehirler, Almanca konuşulan ülkelerin komşuları gibi bilgilerin yanında bu ülkelerdeki Almancanın farklı konuşma biçimlerine ve Alman dil ve kültürünün yaygın olduğu bölgelerin sunuşuna yer verilmektedir. Almanca konuşan ülkeler ayrı ayrı ele alınacak olunursa Almanya göç alan yabancıların yaşadığı, eğitim ve çalışma hayatlarını sürdürdükleri modern bir ülke, İsviçre ise Almanca dışında farklı dillerinde konuşulduğu çok dilli ve bir turizm ülkesi olarak sunulmaktadır. Avusturya kültürüne özgü öğeler sadece bayrak ve harita sunuşu ile sınırlı kalmaktadır.

Ders kitabında kalıp yargı oluşturacak genelleştirmelere yönelik sunuŖtan daha ziyade Alman kùltürüne özgü öğeler farklı yönleri ile çok yönlü Ŗekilde sunularak kalıp yargıları çözümlenecek sunuŖlara ağırlık verilmektedir.

Görsel 4-14

Örneğin kitabın 14. sayfasında (Görsel 4-14) verilen medeni durumla ilgili resimlerde karakterler evli, boşanmış, birlikte yaŖayan, yalnız ve birlikte yaŖayıp çocuğu olan Ŗeklinde sunularak Alman aile yaŖantısını dar kalıba sokulmadan sunulmaktadır. Bu sunuŖ, bu tarz yaŖama alışık olmayan bir Türk öğrenci için olası önyargı ve garipseme gibi durumların önüne geçilmesi için fırsat sunmaktadır. Hedef kùltür ile ilgili öğelerin farklı yönleri ile sunulması hedef kùltüre çok yönlü bakışı olanaklı kılmaktadır. Bu sayede sahip olunan genellemelerin ötesinde kùltürün çok yönlü Ŗekilde algılanması amaçlanmaktadır. Görsel öğelerde hedef kùltürün çeŖitli Ŗekillerde sunulmasında göze çarpan nokta ise yapılan bu sunuŖta hedef kùltürün konuşulduğu ortamlarda kaza, hırsızlık, alt sınıfa ait öğeler, aile bireyleri ya da toplumsal yaŖamdaki bireylerarası sorunlara ve günlük yaŖamda karşılaşılabilecek diğer sorunlara yer verilmemesidir.

Görsel 4-15

Görsel 4-16

Kitabın 46. ve 47. sayfalarının üst kısımlarında verilen (Görsel 4-15 ve Görsel 4-16) hedef kültürdeki aktivite yerleri ile ilgili görsellerde, sinema, tiyatro, müze, kafe, sergi, disko, yüzme havuzu, konser, meyhane, restoran ve bar gibi çok fazla alternatife yer verilmesi, eğlenceden sanata birçok farklı aktivitenin bu kültürde yer edindiği imgesi oluşturabilecektir. Ancak metinlerde ve görsellerde öğrencilerin hedef kültürle ilgili kalıp yargıları sorgulamasını teşvik edecek yansıtıcı düşünmeye yönelik öge yer almamaktadır. Sadece kültürel olguların farklı yönleri sunulmaktadır.

4.2.2. Metinler

4.2.2.1. Metinlerin Konu Alanları Açısından Çözümlemesi

Kullanılan metinlerin çoğunluğunun bütün kültürlerde bulunan ortak alanlardan seçilmesi kültür etkileşimini teşvik edebilecektir. “Menschen” ders kitabındaki metinlerin konu alanları açısından çözümlemesi şu biçimdedir:

Tablo 4-4: Menschen Ders Kitabındaki Metinlerin Konu Alanları Açısından Çözümlemesi

Günlük Yaşam	Yiyecek-İçecekler, Yemek Zamanları, Sofra Adabı	XXX
	Ulusal Bayramlar	
	Çalışma Saatleri ve Uygulamaları	
	Boş Zaman Etkinlikleri (hobiler, spor, okuma alışkanlıkları, medya)	XXX
Yaşam Şartları	Yaşam Standartları(Bölgesel, Sınıfsal ve Etnik Farklılıklar)	
	Barınma Olanakları	
	Sosyal yardım Düzenlemeleri	
Kişiler Arası İlişkiler (Güç ve Çıkar İlişkileri Dahil) Şu İlişkiler Bağlamında	Toplumdaki Sınıf Yapısı ve Sınıflar Arası İlişkiler	
	Cinsler Arası İlişkiler	
	Aile Yapısı ve Aile Bireyleri Arasındaki İlişkiler	XX
	Nesiller Arası İlişkiler	
	İş Ortamındaki İlişkiler	
	Toplum İle Polis ve Resmi Görevliler Arasındaki	

	İlişkiler	
	İrk ve Toplum İlişkileri	
	Siyasi ve Dini Gruplar Arasındaki İlişkiler	
Değerler, İnanışlar ve Tutumlar, şu Etmenlerle İlişkili Olarak	Sosyal Sınıf	
	Meslek Grubu (Akademik, Yönetici, Sosyal Hizmet, Usta ve el Emekçisi)	
	Sağlık (Kazanılmış ve Kalıtsal)	
	Bölgesel Kültür	XXX
	Güvenlik	
	Kurumlar	
	Gelenek ve Sosyal Değişim	
	Tarih; Özellikle İkonlaşmış Tarihi Kişi ve Olaylar	
	Azınlıklar (Etnik ve Dini)	X
	Ulusal Kimlik	
	İdeolojiler	
	Yabancı Üniversiteler, Yabancı Kişiler	
	Sanat (Müzik, Görsel Sanatlar, Edebiyat, Drama, Popüler Müzik)	
	Mizah (Gülmece)	
Beden Dili		
Sosyal (Toplumsal) Adetler (Gelenekler); Örneğin, misafir olma ve ağırlamada	Dakiklik, hediye, giyecek, yiyecek ve içecekler, davranış ve söyleyiş adetleri, kalış (ziyaret) süresi, vedalaşma	
Törensel Davranışlar	Dini Tören Ve Ayinler	XX
	Doğum, Evlilik, Ölüm	
	Halka Açık Gösteri ve Törenlerde Dinleyici ve Seyirci Davranışları (Tavırları)	
	Kutlamalar, Festivaller, Danslar, Disko, vb.	XX

Boşluklar: Yok

X: Az Kullanılmış

XX: Yeterince Kullanılmış

XXX: Çok Kullanılmış

4.2.2.2. Metinlerin Metin Sunuşu Açısından Çözümlemesi

Ders kitabında yer alan metinlerde genel olarak betimleyici sunuş biçiminin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4-5: Menschen Ders Kitabındaki Metinlerin Metin Sunuşu Çözümlemesi

	XXX
Betimleyici Sunuş	
Belgesel Sunuş	X
Olumlayıcı Sunuş	XX
Sorun odaklı Sunuş	X
Eleştirel Sunuş	

Boşluklar: Yok

X: Az Kullanılmış

XX: Yeterince Kullanılmış

XXX: Çok Kullanılmış

4.2.2.3. Metinlerde Kültür ve İmge İle İlgili İçerikler

Metinlerin tamamı kurma metin türündedir. Metinlerde genel itibari ile Alman kültürü ile ilgili konular ele alınmakta öteki kültürlere yer verilmemektedir. Ayrıca metinlerde imge, önyargı ve kalıp yargılar ile ilgili konular ele alınmamış, kltrlerarası farkındalık oluşturabilecek ve empati kurmayı teşvik edebilecek konular gz ardı edilmiştir

Metin 1 (Menschen, s. 18)

HERBERT:	Elvira!	
ELVIRA:	Wer ist das? Ist das deine Frau?	
HERBERT:	Nein. Das ist meine Mutter.	
ELVIRA:	Deine Mutter?! Das ist nicht deine Mutter.	
HERBERT:	Doch.	
ELVIRA:	Sie ist nicht sehr alt, hm?	
HERBERT:	Doch. Sie ist 74.	
ELVIRA:	Ach Herbert! Ist das deine Frau?	
HERBERT:	Elvira! Bitte!	
ELVIRA:	Bist du verheiratet?	
HERBERT:	Nein, Elvira. Ich bin nicht verheiratet.	
ELVIRA:	Nein?	

Metin 1 kurma metin türündedir ve betimleyici sunuş biçimi kullanılmıştır. Metinde aile bireyleri arasındaki sorun ele alınmaktadır. Bu bağlamda metin Almanlar ve Almanya ile ilgili sunuşlarda bir sorunun ele alındığı sz konusu ders kitabındaki tek metindir.

Metin 2 (Menschen, s. 21)

S BIN ICH. DAS BIN ICH. DAS BIN ICH.

1

Ich heiße Paco Rodriguez. Ich bin 23 Jahre alt und komme aus Mexiko. Ich wohne in München und studiere Biochemie. Ich bin nicht verheiratet und meine Hobbys sind Skaten und Fotografie. Mein Sternzeichen ist Waage.

Das ist mein Bruder Miguel. Er ist 31. Er lebt in den USA, in Kalifornien. Er ist Ingenieur und arbeitet bei SunTex in Palo Alto. Miguel ist verheiratet und hat ein Kind. Miguels Frau heißt Patricia. Sie ist 27 und arbeitet als Krankenschwester. Das Baby ist meine Nichte Eliza.

Kurma metin türünde olan *Metin 2*'de betimleyici sunuş biçimi kullanılmaktadır. Metindeki karakterler için küresel bir yaşam şekli sunulmaktadır. Bu sunuş sadece Alman kültüründen bireyler için değil, tüm dünya ülkelerinden bireyler için geçerlidir. Meksikalı olup Almanya'da yaşayan, kardeşi ise Amerika'da olan bir birey sunulmaktadır. Artık küresellik, göç vb. durumlar sadece Almanya için değil, tüm dünya ülkeleri için geçerlidir ve insanların yaşamları doğdukları ülkeyle sınırlı değildir. Bu şekilde kültürötesi yaşam biçimi öne çıkarılarak göçmen ve işçi ülkesinden çok küresellikten etkilenen, bunun yanında eğitim alanında yabancıları çeken bir ülke karşımıza çıkmaktadır.

Metin 3 (Menschen, s. 23)

Heidi Klum

Heidi Klum ist die Tochter von Erna und Günther Klum und kommt aus Deutschland. Sie ist am 1.6.1973 in Bergisch Gladbach geboren. Heidi Klums Vater ist Chemiefacharbeiter. Jetzt arbeitet er aber als Manager von Heidi Klum. Er ist verheiratet mit Erna Klum. Erna Klum ist von Beruf Friseurin, aber sie arbeitet nicht mehr.

Heidi Klum ist Model und Moderatorin. In Deutschland moderiert sie die Show *Germany's Next Topmodel*. Seit 2005 ist Heidi Klum mit Seal verheiratet. Seal ist von Beruf Sänger und kommt aus London. Heidi Klum hat vier Kinder. Sie heißen Leni, Henry, Johan und Lou. Die Familie wohnt zurzeit in den USA.

Kurma metin türündeki *Metin 3*'te betimleyici sunuş ile yine küresel bir yaşam biçimi ele alınmaktadır. Metinde Alman model Klum'un bir İngiliz'le evli olması ve Amerika'da oturması, Almanya'da moderatörlük yapması dile

getirilmektedir. Ötekini kabul eden, onunla iletişime girebilen bir bakış açısına yer alırken ayrıca yine küresel bir yaşam tarzı sunulmaktadır. Bu nedenle metinde daha çok kültürötesi yaşam biçimi öne çıkmaktadır.

Metin 4 (Menschen, s. 53)

VERANSTALTUNGEN

Heute

Samstag, 29. Mai, 14:30 Uhr

Möchtest Du grillen, schwimmen und Beachvolleyball spielen? Marlene, Gisi, Vera und ich machen heute einen Frauen-Ausflug. Wir fahren mit dem Rad zum ‚Seebad‘. Hast Du Zeit? Ja? Na dann: Warum kommst Du nicht auch? Na los!

Morgen

Sonntag, 30. Mai, Start: 10 Uhr, Ende: ???

Was machst Du am Sonntag um 10 Uhr? Schlafen? Lesen? Im Internet surfen? Oder schön frühstücken? Wir machen nämlich wieder ein „Musikfrühstück“ bei uns im Garten. Andi (Gitarre), Verena (Flöte) und ich (Cello) machen Musik (Klassik & Jazz). Es gibt Brötchen, Marmelade, Honig, Wurst, Käse, Obst, Kaffee, Tee, Milch und Orangensaft. Wer möchte ein Ei? Bitte melden!

Juni

Donnerstag, 3. Juni, 20 Uhr

Einmal im Jahr kommt im ‚Tivoli‘ mein absoluter Lieblingsfilm: „Haben und Nichthaben“ mit Humphrey Bogart und Lauren Bacall. Magst Du ihn auch so gern? Dann sehen wir uns heute Abend um 20 Uhr im ‚Tivoli‘, okay? Ich freue mich schon!

İnternet sayfası biçiminde sunulan *Metin 4* kurma metin türünde olup metinde betimleyici sunuş biçimi kullanılmaktadır. Konu alanı AODKÇ'nde belirtilen konu alanlarından seçilmiştir. Metinde hangi tarihte hangi aktivitelerin yapılacağı konusunda plan yapılmaktadır. Bu da zaman odaklı ve planlı yaşayan Alman imgesi izlenimi uyandırabilecektir. Yapılan etkinlikler ve günlük yaşam hakkında izlenim oluşturulması öğrenciye kendi kültürü ile karşılaştırma yapma fırsatı sunmaktadır.

Unterwegs

Der Reise-Blog von Anja Ebner

LINKS

[ÜBER MICH](#)

[Sommer in Süditalien](#)

[Michael und ich am Gardasee](#)

[Mein Frühlingswochenende am Rhein](#)

[Orchesterwochenende in Luzern](#)

[Michael und ich in New York](#)

[Wales und Schottland](#)

[Sommer in Kühlungsborn](#)

[Winter mit Michi in Helsinki](#)

[Drei Monate auf Java und Borneo](#)

Freitag, 12. April / 22:15 Uhr: Um 12 Uhr bin ich losgefahren. Es war nicht viel Verkehr. Schon um 15 Uhr war ich in meinem Hotel in Speyer. Danach bin ich gleich losgegangen. Die Stadt ist über 2000 Jahre alt! Am Abend war ich in einem Restaurant und habe „Pfälzer Saumagen“ gegessen. Das ist eine Spezialität hier: Schweinefleisch mit Kartoffeln. Dazu ein Glas Pfälzer Wein. Sehr, sehr lecker!

[1 Kommentar / Kommentar schreiben](#)

Speyerfan_92: Hallo Anja! In Speyer war ich letztes Jahr auch. Hast du das „Technik Museum Speyer“ gesehen? Das ist total interessant. LG, Pit

[Auf Kommentar antworten](#)

Samstag, 13. April / 15:30 Uhr: Ich habe bis 10 Uhr geschlafen. Dann habe ich gefrühstückt und bin am Mittag nach Mannheim gefahren. Viele Leute mögen die Stadt nicht so. Ich finde Mannheim super. Ich mag auch die „Söhne Mannheims“ und Xavier Naidoo. So, jetzt kaufe ich noch ein bisschen ein und heute Abend gehe ich in ein Konzert oder zum Tanzen in einen Club. Mal sehen.

[0 Kommentare / Kommentar schreiben](#)

Sonntag, 14. April / 10:30 Uhr: Gestern war ich tanzen. Die Musik war toll und die Leute waren sehr nett. Ich habe einen Tipp bekommen: Im Schlosspark von Schwetzingen blühen die Kirschbäume. Das möchte ich sehen, also los!

Sonntag, 14. April / 12 Uhr: Der Tipp war super! So viel Rosa habe ich noch nie gesehen. Ich möchte noch nicht nach Hause fahren. Aber leider ist das Wochenende schon fast vorbei. Wie schade! ☹

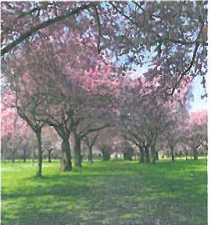
[0 Kommentare / Kommentar schreiben](#)

Speyer: Maximilianstraße und Dom

Mannheim: Wasserturm mit Park

Schwetzingen: Kirschbäume im Schlossgarten

Metinlerde karşılaşılan imge ile ilgili içeriklerden biride hedef dilin konuşulduğu ülkelerin turizm ülkesi olarak sunulmasıdır. Olumluyıcı sunuşla sunulan ve kurma metin türündeki *Metin 5*'te Almanya'daki şehirlerle ilgili değerlendirmelere yere verilmektedir. Metinlerde genel olarak bu şehirlerle ilgili tarih, yeme-içme, doğa, gibi unsurlar ile ilgili olumlu kişisel değerlendirmelere yer verilerek bir turizm ülkesi imgesi oluşturulmaktadır.

Unterwegs in Zürich

Die Stadt Zürich hat ein sehr gutes öffentliches Verkehrsnetz. Viele Zürcher fahren nicht mit dem Auto oder dem Velo*, sie fahren mit Bus und Tram. Die öffentlichen Verkehrsmittel sind praktisch und schnell und fahren sehr oft.

Tipps für Touristen: Fahren auch Sie mit öffentlichen Verkehrsmitteln. Mit Bussen, Trams, S-Bahnen oder Wassertaxis können Sie Zürich einfach, bequem und schnell besichtigen. Die Wassertaxis fahren über die Limmat. So können Sie auf der Fahrt Zürich vom Wasser aus besichtigen. Möchten Sie Zürich lieber von oben sehen? Dann nehmen Sie doch eine der vier Bergbahnen und genießen Sie die tolle Aussicht auf die Stadt.

*CH: Velo = Fahrrad

Almanca konuşulan ülkeler içindeki çeşitliliğe dikkat çeken *Metin 6* kurma metin türündedir ve metinde olumlayıcı sunuş şekli ile İsviçre'nin Zürich şehrindeki ulaşım araçları bir turistin gereksinimleri göz önünde tutularak anlatılmaktadır. Metinde genel anlamda İsviçre'deki toplu ulaşım araçlarının olumlu yönleri vurgulanmaktadır. Ancak şehirlerin olumsuz yönleri, karşılaşılabilecek kötü durumlar konusunda bilgi verilmemesi tek yönlü bir imge oluşmasına neden olabilecektir.

4.2.3.Karakterler

Her ünitenin farklı karakterler kullanılarak konuların işlendiği ders kitabında farklı yaş, meslek ve cinsiyet gruplarından karakterler kullanılmaktadır. Sunulan karakterlerin genel olarak 20-30 yaş aralığında olmasının yanında orta yaşlı, yaşlı karakterlere de yer verilmektedir. Karakterlerin yaş aralığının çeşitlilik göstermesi olması daha gerçekçi bir dünya sunmaktadır. Genç karakterlere yer verilmesi ise lise seviyesindeki bir öğrencinin dünyasına yakın olduğundan öğrencinin ilgisini çekecektir ve empati kurmasını kolaylaştırabilecektir. Gündelik yaşamdan karakterlere ağırlık verilmekte, ünlü ve tarihsel karakterlere ise çok az yer verilmektedir.

Karakterlerin meslek gruplarına bakıldığında Almanya'daki yabancılar ağırlıklı olarak öğrenci olarak sunulmaktadır. Alman bayan karakterlerin meslekleri mühendis, kuaför, öğrenci, top model, sekreter, gazeteci, satıcı gibi eğlence, gazetecilik, eğitim ve esnaf meslek gruplardan seçilirken, Alman erkek karakterler

şarkıcı, mimar, doktor, öğretmen, satıcı, yazar gibi hizmet, serbest meslek eğitim sektörlerinden mesleklerde sunulmaktadır. Birçok mesleğe yer verilmesine karşın alt sınıfa ait meslek gruplarına az yer verilmektedir. Göçmen karakterler ile Alman karakterler karşılaştırıldığında ise göçmenlerin sadece öğrenci olarak sunulması, Almanya’da yaşayan göçmen kökenli nüfusu göz ardı etmektedir. Bu şekilde Almanya’ya 2. Dünya savaşı sonrasında yerleşmeye başlayan ve orada yaşayan göçmen nüfus göz ardı edilerek geçici olarak Almanya’da yaşayan yabancılar dışında homojen bir toplum imgesi oluşturulmaktadır. Göçmen karakterler Meksika, İsveç, Güney Kore gibi ülkelerden seçilerek hali hazırda var olan İtalyan, Türk, Rus göçmen imgesi bir kenara bırakılmaktadır. Ayrıca Almanya dışındaki Avrupa ülkeleri ve diğer dünya ülkelerinden karakterlerin kültürel kimlikleri çok az yansıtılmaktadır.

Karakterler gündelik yaşamdan seçilirken Almanya’dan ya da dünyadaki diğer ülkelerden bilim, politika, siyaset ve sanat hayatından ünlü ya da tarihsel kişilere yer verilmemektedir.

Görsel 4-17

Ayrıca kitapta görme engelli bir karaktere yer verilerek hem o bireye hedef dilin konuşulduğu toplumsal yaşamda yer verildiğine dikkat çekilmekte, hem de engelli insanların yaşamı ders ortamına taşınarak onlara karşı farkındalık kazandırılma fırsatı sunulmaktadır. Kitabın 57. sayfasındaki sunuşta yardıma muhtaç bir engelli yerine görme engelli bir vatandaşın hedef dilin konuşulduğu ülkelerde kendi başına yaşamını sürdürebildiği ve toplumdaki diğer bireylerden farkı olmadığı düşüncesi yaratılmaktadır. Kendi başına toplu ulaşım araçlarını kullanabilen, telefon

edebilen, seyahat edebilen bir görme engelli birey sunularak hedef dilin konuşulduğu ülkeler cazip bir ülke haline getirilmektedir.

4.2.4.Değerlendirme

Seçilen karakterler arasında genç karakterlerin çoğunlukta olması öğrencinin ilgisini çekebilecek, kendi dünyasına yakın karakter empati kurmasını kolaylaştırabilecektir. Günlük hayatta karşılaşılabilecek farklı yaş aralığından karakterlere ve engelli bireylere toplumsal yaşamda yer verilmesi ve karakterlerin cinsiyet dağılımının dengeli yapılması gerçekçi bir Alman toplumu imgesi yaratabilecektir.

Görsel öğelerde ve metinlerde farklı etnik kökenli karakterlere yer verilmekle birlikte Almanların ötekine bakışı ve ötekinin Almanlara bakışı ile ilgili değer yargısına, önyargılara ya da kalıp yargılara yer verilmemektedir. Ders kitabında yer alan öteki konumdaki karakterler ya öğrenci ya da bu ülkeye yerleşmiş farklı etnik kökene sahip kişilerdir. Kişilerin aidiyetleri dışında kültürel öğeye yer verilmemektedir. Alman toplumu, etnik açıdan heterojen kültürel açıdan ise homojen bir toplum imgesi oluşturabilecek biçimde sunulmaktadır. Almanca konuşulan ülkeler yabancılar için eğitim ve turizm ülkesi olarak sunulmaktadır. Ders kitabında ele alınan konular karşılaştırma yapmaya uygun olmasına karşın, sadece Alman kültürüne dayalı kültür aktarımı yapılmaktadır, farklı kültürel öğelere yer verilmemesi öğrencinin hedef kültürle etkileşime girmesini, kültür karşılaştırması yapması için hareket noktası bulmasını zorlaştırabilecektir.

Görsel öğelerde zengin bir sunuş yapılmakta ve sunulan görsel öğeler metinlerle bütünlük oluşturmaktadır. Görsel öğelerde ve metinlerde genel olarak Almanca konuşulan ülkeler olumlu yönleri ile sunularak, bu ülkelerdeki işsizlik, çevre sorunları vb. durumlar göz ardı edilmesi, kusursuz ve sorunsuz ülke imgesi oluşturabilecektir.

Metinlerin içeriği genel olarak karşılaştırma yapmak için uygun olsa da metinlerin tamamının kurma metin olması kültürlerarası etkileşimi zorlaştıracaktır. Metinlerde kültürel farkındalık kazandıracak ve kültürel göreliliği geliştirecek konular ise ele alınmamaktadır. Ders kitabında bu amaca yönelik ve kimlik

gelişimine katkıda bulunacak öğeler alıştırmalarda bulunan yönergelerle sınırlı kalmaktadır.

Metinlerde ve görsel öğelerde imgeleri, kalıp yargıları ve önyargıları doğrudan sorgulatan, bu konuda farkındalık yaratan öge bulunmamaktadır. Bunun dışında Alman kültürü ve toplumu ile ilgili geneleme oluşturacak sunuşlar az kullanılırken, bunun yerine genellemelerin önüne geçmek için mekan, aktivite, meslek çeşitliliğine geniş yer verilmiştir. Ele alınan belirli bir konunun çok farklı yönleri ile sunulması hedef kültürle ilgili çok boyutlu düşüncelerin oluşmasına sağlayabilecektir. Ancak hedef kültür ile ilgili var olan kalıp yargıları ve genellemeleri sorgulatacak sunuş yapılmaması ve bu amaca yönelik bir becerinin oluşturulmaması bu kalıp yargıların ve önyargıların varlığını devam ettirmesine neden olabilecektir.

Ders kitabında kültürlerarası etkileşimi destekleyecek ve teşvik edecek yönergelere yer verilmektedir. Bu yönergeler öğrencinin karşılaştırma yapmasını ve kendi kimliğine yönelmesini sağlayabilecektir. Ders kitabında bu amaca yönelik olarak yer alan yönergeler şunlardır:

- Siz kimsiniz? Kendiniz ve aile üyeleriniz hakkında yazınız? (s. 21)
- Başka ülkelerde telefona nasıl cevap verilir? Anlatınız. (s. 36)
- Siz neleri iyi yapabilirsiniz/yapamazsınız? (s. 42)
- Boş zamanlarınızda ne yapmayı seversiniz? (s. 43)
- En sevdiğiniz gün hangisi? Günün en çok hangi zamanını seversiniz? Bu zamanda ne yaparsınız? (s. 47)
- Hafta sonları ne yaparsınız? (s. 53)
- Ana dilinizde nasıl vedalaşılır? (s. 60)
- Dün ne yaptınız. (s. 64)
- En son neyi kutladınız. (s. 65)
- En çok hangi şenliğe-kutlamaya katılmak istersiniz? (s. 66)
- Bu mevsimlerde ne yapmayı seversiniz? (sf. 68)

Kültür karşılaştırmalarını teşvik edici konu alanlarına ve yönergelere yer verilmesine rağmen metinlerde bu konuya değinilmemesi, farklı kültürden öğelere yer verilmemesi öğrencinin karşılaştırma yapmasını zorlaştırabilecektir. Ayrıca görsel öğelerde genellemeleri çözümlemeye yönelik sunuş öne çıkarken öğrencinin hedef kültür ile ilgili sahip olduğu imge ve kalıp yargılar göz önünde tutulmamıştır. Öğrencinin sahip olduğu ön bilgilere çok fazla yer verilmemesi ise öğrencinin öteki

kültürü algılamasını olumsuz etkileyebilecektir. Diğer taraftan metinlerin metin sunuş biçimlerine bakıldığında betimleyici ve olumlayıcı sunuş biçimi ile benmerkezci genellemelere ağırlık verilmektedir. Bu sunuşta öğrencinin hedef kültürle ilgili olumlu genellemeler yapmasına ve öğrencinin hedef kültür ve kendi kültürü ile ilgili eleştirel değerlendirme yapmasına neden olabilir. Sonuçta algılama sürecinde başlayan kültürlerarası etkileşim için yetersiz sunuş ve kültürlerarası etkileşim için yetersiz içerik nedeni ile öğrencinin eleştirel değerlendirmede bulunma, başka bir deyişle hem ötekini hem de kendini anlama süreci sekteye uğrayabilir. Öğrencinin duyuşsal bağlamda sempati ve hayranlık ya da kendi kültürüne yabancılaşma gibi tepkiler göstermesi, bunun sonucunda empati kurma ve eleştirel düşünme yerine öğrencinin ben merkezci bakış açısı pekişmesi ve kimlik gelişiminin olumsuz etkilenmesi tehlikesi ortaya çıkabilir.

Tablo 4-6: Menschen Ders Kitabındaki Görsel ve Metin İle İlgili İçeriklerde Alman Kültürü Sunuşu

Metinlerde ve görsel öğelerde kültürlerarası becerileri geliştirmeye yönelik olarak imge, kalıp yargı ve önyargılar ele alınmakta mıdır?	
Metinlerde ve görsel öğelerde sunulan imgelerde öğrencinin kültürel görelilik bilincini ve yansıtıcı düşünme becerisini geliştirecek öğelere yer verilmiş midir?	*
Metinlerde ve görsel öğelerde sunulan imgeler öğrencinin kendini eleştirel değerlendirme becerilerini geliştirmeye yöneltmekte midir?	
Metinlerde ve görsel öğeler kültürel farklılıkları ve benzerlikleri görmeye yönelik karşılaştırma yapmayı teşvik etmekte midir?	**
Metinlerde ve görsel öğelerde hedef kültür yanında kaynak kültür veya farklı kültürlerden öğelere yer verilmiş midir?	*
Metinlerde ve görsel öğelerde hedef kültür olumlu, olumsuz ve tarafsız olarak çok yönlü sunulmuş mudur?	*
Metinlerde ve görsel öğelerde farklı kültürler olumlu, olumsuz ve tarafsız olarak çok yönlü sunulmuş mudur?	*
Ders kitabında imgelere, kalıp yargılara ve genelleme oluşturmaya ve genellemeleri çözümlemeye yönelik sunuşa dengeli biçimde yer verilmiş midir?	*
Ders kitabında farklı metin türleri kullanılmakta mıdır?	
Konu alanları AODKÇ'nde belirtilen sosyokültürel alanlardan seçilmiş midir?	**
Karakterler yaş, meslek ve cinsiyet açısından öğrenenin dünyasına hitap etmekte midir?/Empati kurmaya yöneltmekte midir?	***
Karakterler yaş, meslek ve cinsiyet açısından gerçekçi midir?	***
Metinlerde ve görsel öğelerde kültürötesi olgular yer almakta mıdır?	*

Boşluklar: Yok

*: Az Kullanılmış

**: Yeterince Kullanılmış

***: Çok Kullanılmış

4.3.Schritte 1 Ders Kitabındaki İmgelerin İncelenmesi

Hueber Yayınevi tarafından 2003 yılında çıkarılan *Schritte 1* ders kitabı yabancı dil olarak Almanca eğitimi için Avrupa Ortak Dil Kriterleri Çerçevesi'nde temel düzey olan A1 düzeyi için hazırlanmıştır. Söz konusu kitabın hedef kitlesini Almanya'da yaşayan ya da yaşamak isteyen, çok az öğrenme deneyimi bulunan ve muhtemelen hiç yabancı dil bilmeyen kişiler oluşturmaktadır. Bu ders kitabının yanında çalışma kitabı, öğretmen kitabı ve kitaptaki dinleme metinleri ile ilgili CD bulunmaktadır.

4.3.1.Görsel Öğeler

Ders kitabında özellikle ünitelerin giriş sayfalarında görsel öğeler sıkça kullanılmıştır. Ayrıca çizgi karakterler ve resimlerin yanı sıra ders kitabında bir Almanya, bir Almanca konuşan ülkelerin haritası ve bir de Avrupa haritası olmak üzere toplam 3 harita bulunmaktadır.

Görsel 4-18

Ders kitabında Almanca konuşulan ülkelerin çeşitliliği (DACH Konsepti) ile ilgili kültür aktarımına görsel öğelerde ve alıştırmalarda çok az yer verilmiştir. Kitabın hemen kapak sayfasının arkasında Almanca konuşan ülkelere ve bu ülkelerin komşularına ait fiziki haritaya yer verilmiştir. Söz konusu ders kitabında sadece alıştırmalarla ilgili bir bölümde (Görsel 4-18) bu ülkelerin bayraklarına, haritasına ve bu ülkelerden fotoğraflara yer verilmektedir. Kitapta daha çok iletişime dayalı kültür aktarımı yapılmaktadır. Ancak bu yapılırken bu ülkelerin kültürüne özgü selamlaşma

ve vedalaşma gibi iletişim kalıplarının çeşitliliğine yer verilmemiştir. Ders kitabında kültürel anlamda İsviçre ve Avusturya'nın Alman kültürü içindeki yerine dikkat çekilmemesi insanların aklında var olan Almanca konuşulan ülke Almanya düşüncesini ve Alman dili ve kültürünün Almanya ile sınırlı olduğu düşüncesini pekiştirebilecektir.

Görsellerde yer alan karakterler genelde günlük hayattaki iletişim durumlarında sunulmaktadır. Bu sayede hedef kültürdeki iletişim durumlarında beden dilinin kullanımı ile ilgili bilgi verilmektedir. Çeşitli durumlarda hedef kültüre ait beden dili kullanımına birçok görsel ögede yer verilmektedir.

Görsel öğelerdeki kişiler arasındaki bedensel temasa bakıldığında iletişim durumlarında kişiler arasında göz teması sıkça yer almaktadır. Hem göçmenlerin hem de Almanların sunuşunda iletişim durumlarında bedensel temasa ve yakınlığa yer verilmesi, bedensel iletişime önem verildiği izlenimi oluşturabilecektir.

Ders kitabında hedef dilin konuşulduğu ortamı yansıtan birçok resim bulunmaktadır. Özellikle karakterlerin iletişim durumunda sunulduğu görsel öğelerin arka planında hedef dilin konuşulduğu ülke ile ilgili gündelik yaşamdan kesitler sunulmaktadır. Bu sayede öğrenciye hedef dildeki gündelik yaşam ile ilgili nasıl bir ev düzeninin olduğu, marketlerin ve sokakların nasıl şekillendiği gibi durumlar tanıtılmaktadır. Böylelikle hedef dilin konuşulduğu ülkeye gelen yabancıların buradaki kültürel yaşama daha iyi adapte olması mümkün olabilecektir.

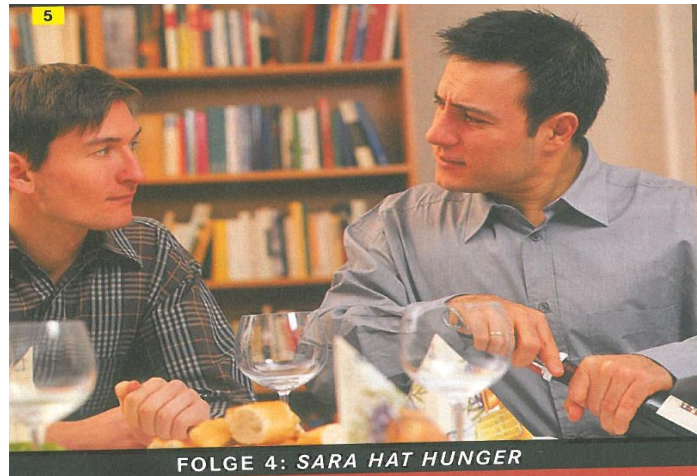
Görsel 4-19

Örneğin kitabın 29. sayfasında yer alan yukarıdaki broşürde hedef kültürdeki yiyecek ve içeceklerle ilişkin bilgiler verilerek buradaki yiyecek-içecek alışkanlıkları, markalar ve fiyatlar hakkında genel izlenim oluşturulmaktadır. Sunulan görsel öğelerin, özgün olması ve günlük hayatı doğrudan yansıtması öğrencinin kendi kültürü ile hedef kültürün etkileşime girmesini sağlayarak kültür karşılaştırmalarına zemin hazırlayabilecektir. Öğrenci bu görsel öğe ile kendi ülkesindeki durumdan hareket ederek hedef dilin konuşulduğu ülkeler için pahalı, ucuz, düzenli, karmaşık gibi düşünceler oluşturabilecektir.

Görsel 4-20

Görsel öğelerde ayrıca sosyal yaşamda hakkında da bilgi verilmektedir. Ders kitabının 9. sayfasında markette ders çalışan bir çocuğa yer verilen görsel öğe (Görsel 4-20), çocuğun o toplumda iş yaşamına müdahil olduğu, aile yaşantısı ile iş yaşantısının iç içe geçtiği düşüncesinin oluşmasına neden olabilecektir.

Görsel 4-21

Kitabın 32. sayfasında sunulan görsel öğelerde ise Almanya'daki bir göçmenin evi ile ilgili sunuşlar yer almaktadır. Bu sunuşlardan buradaki göçmenlerin yaşam biçimi ve sosyal sınıfları hakkında bilgiler çıkarılabilmektedir. Ev, orta sınıfa ait bir düzende sunulurken yukarıdaki görsel öğede arka planda yer alan kitaplık ise bu kişinin okuma alışkanlığı, kitaplara karşı ilgili olduğu izlenimi uyandırmaktadır. Bu karakterin göçmenleri temsil ettiği göz önünde tutulduğunda iletişime açık, hedef kültüre entegre olmuş ve sosyal yaşamda Alman bireylere uyum sağlamış bir göçmen profil oluşturulmaktadır.

Kullanılan resim ve karikatürler Alman aile yaşantısı ve sosyal yaşamı hakkında bilgi vermektedir. Bu bilgilerde örtük biçimde hedef kültürle ilgili bir takım genellemeler yapılmaktadır. Örneğin bayanların mesleki yaşamda yer aldığı sunuşlara yer verilmesine karşın ev işleri ve çocuklarla uğraşan Alman anne, mutfak işleri ile ilgilenen bayan ve alışveriş işleri ile ilgilenen erkek sunuşları ile genel olarak ataerkil toplum imgesi oluşturulmaktadır. Bu da hedef dilin konuşulduğu ülkelerin gerçekçi sunulmadığını göstermektedir.

4.3.2.Metinler

4.3.2.1.Metinlerin Konu Alanları Açısından Çözümlemesi

Kitapta ele alan konular bütün kültürlerde bulunan ve AODKÇ'nde belirtilen sosyokültürel yaşam alanları ile uyuşan alanlardan seçilmiştir. Ancak konular ele alınırken hedef kitlenin özellikleri göz önünde tutulmamıştır.

Tablo 4-7: Schritte 1 Ders Kitabındaki Metinlerin Konu Alanları Açısından Çözümlemesi

Günlük Yaşam	Yiyecek-İçecekler, Yemek Zamanları, Sofra Adabı	
	Ulusal Bayramlar	
	Çalışma Saatleri ve Uygulamaları	
	Boş Zaman Etkinlikleri (hobiler, spor, okuma alışkanlıkları, medya)	X
Yaşam Şartları	Yaşam Standartları(Bölgesel, Sınıfsal ve Etnik Farklılıklar)	
	Barınma Olanakları	X
	Sosyal yardım Düzenlemeleri	
Kişiler Arası İlişkiler (Güç ve Çıkar İlişkileri Dahil) Şu İlişkiler Bağlamında	Toplumdaki Sınıf Yapısı ve Sınıflar Arası İlişkiler	
	Cinsler Arası İlişkiler	
	Aile Yapısı ve Aile Bireyleri Arasındaki İlişkiler	X
	Nesiller Arası İlişkiler	
	İş Ortamındaki İlişkiler	

	Toplum İle Polis ve Resmi Görevliler Arasındaki İlişkiler	X
	İrk ve Toplum İlişkileri	
	Siyasi ve Dini Gruplar Arasındaki İlişkiler	
Değerler, İnanışlar ve Tutumlar, şu Etmenlerle İlişkili Olarak	Sosyal Sınıf	
	Meslek Grubu (Akademik, Yönetici, Sosyal Hizmet, Usta ve el Emekçisi)	
	Sağlık (Kazanılmış ve Kalıtsal)	
	Bölgesel Kültür	
	Güvenlik	
	Kurumlar	
	Gelenek ve Sosyal Değişim	
	Tarih; Özellikle İkonlaşmış Tarihi Kişi ve Olaylar	
	Azınlıklar (Etnik ve Dini)	
	Ulusal Kimlik	
	İdeolojiler	
	Yabancı Üniversiteler, Yabancı Kişiler	
	Sanat (Müzik, Görsel Sanatlar, Edebiyat, Drama, Popüler Müzik)	
	Mizah (Gülmece)	
Beden Dili		
Sosyal (Toplumsal) Adetler (Gelenekler); Örneğin, misafir olma ve ağırlamada	Dakiklik, hediye, giyecek, yiyecek ve içecekler, davranış ve söyleyiş adetleri, kalış (ziyaret) süresi, vedalaşma	
Törensel Davranışlar	Dini Tören Ve Ayinler	
	Doğum, Evlilik, Ölüm	
	Halka Açık Gösteri ve Törenlerde Dinleyici ve Seyirci Davranışları (Tavırları)	
	Kutlamalar, Festivaller, Danslar, Disko, vb.	

Boşluklar: Yok

X: Az Kullanılmış

XX: Yeterince Kullanılmış

XXX: Çok Kullanılmış

4.3.2.2. Metinlerin Metin Sunuşu Açısından Çözümlemesi

Metinlerde sadece betimleyici sunuş biçimi kullanılmaktadır. Bu da öğrencinin hedef kültür ile ilgili genelleştirmeler yapmasına neden olabilecektir.

Tablo 4-8: Schritte 1 Ders Kitabındaki Metinlerin Metin Sunuşu Açısından Çözümlemesi

Betimleyici Sunuş	XXX
Belgesel Sunuş	
Olumlayıcı Sunuş	
Sorun odaklı Sunuş	
Eleştirel Sunuş	

Boşluklar: Yok

X: Az Kullanılmış
XX: Yeterince Kullanılmış
XXX: Çok Kullanılmış

4.3.2.3. Metinlerde Kültür ve İmge İle İlgili İçerikler

Metinlerde ağırlıklı olarak kurma diyalog metinler kullanılmıştır. Sunuş biçimi olarak tüm metinlerde betimleyici sunuş kullanılmıştır. Diyaloglarda hedef kültürde kullanılan iletişim kalıplarına yer verilmektedir. Ancak diyaloglarda ele alınan ev arama, tanışma, alışveriş gibi durumlar yapaylıktan öte gidememektedir. Ayrıca metinlerde öğrenciyi kültürlerarası etkileşime yönlerecek, empati kurmayı teşvik edecek ve kendisini eleştirel değerlendirmeye yönlerecek konular ele alınmamaktadır.

Metin 1 (Schritte 1, s. 21)

- ▲ Wie heißen Sie?
- Manuela Silva Cabral.
- ▲ Woher kommen Sie?
- Aus Portugal.
- ▲ Wo sind Sie geboren?
- In Porto.
- ▲ Wie ist Ihre Adresse?
- 20249 Hamburg, Markstraße 1.
- ▲ Wie ist Ihre Telefonnummer?
- 7 8 8 6 3 9.
- ▲ Sind Sie verheiratet?
- Nein, ich bin geschieden.
- ▲ Haben Sie Kinder?
- Ja, ein Kind.
- ▲ Wie alt ist Ihr Kind?
- Acht.

Metin 1, kurma metin türünde olup metinde betimleyici sunuş biçimi kullanılmaktadır. Temel olarak hedef dilin konuşulduğu ortamlarda bir iletişim durumunda kullanılabilecek iletişim kalıplarına yer verilmiştir. Bu ifadeler Almaya ya gitme ihtimali bulunmayan bir öğrenci için sadece Almanya’da farklı ülkelerden göçmenler olduğu, Alman toplumsal yapısının farklı etnik aidiyetleri barındırdığı imgesini oluşturabilecektir.

Metin 2 (Schritte 1, s. 66)

Liebe Eltern der Klasse 3c,

am Freitag, den 25.05. möchte ich mit der Klasse eine Exkursion machen. Ich möchte mit den Kindern zum Spadener See fahren.
Das Besondere: Wir wollen nicht mit dem Bus fahren.
Die 3c fährt diesmal Fahrrad!
Am See können die Kinder schwimmen. Wir wollen auch ein Picknick machen und grillen. Hoffentlich regnet es nicht!

Mit freundlichen Grüßen
Ole Meiners
Klassenlehrer der 3c

Bitte füllen Sie den folgenden Abschnitt aus.

Mein Sohn / Meine Tochter

- ☐ kann an der Exkursion teilnehmen.
- ☐ kann Fahrrad fahren.
- ☐ kann schwimmen.
- ☐ kann an der Exkursion nicht teilnehmen.
- ☐ kann nicht Fahrrad fahren.
- ☐ kann nicht schwimmen.

Bu sayfada yer alan kurma metinde hedef kültürdeki öğretmen-veli ilişkileri örtük olarak aktarılmaktadır. Betimleyici sunuş biçiminin kullanıldığı metinde öğretmen yapılacak bir sınıf gezisi için öğrenci velilerinden izin istemektedir. Metnin yan tarafında yer alan tabloda ise öğrencinin aktivitelere katılıp katılamayacağına dair izin bilgileri yer almaktadır. Metin çocuklar üzerinde ebeveynin karar verme gücünü göstermekte, toplumsal yaşamda öğrenci-öğretmen-ebeveyn arasındaki kültüre bağlı güç dağılımını ortaya koymaktadır.

4.3.3.Karakterler

Konular bütün ünitelerde aynı karakterler üzerinden ele alınmaktadır. Kitabın ana karakterleri Bruno ve Tina çifti, kızları Schnuffi ve Almanya'ya göç etmiş olan, bu ülkeyi, dilini ve kültürünü tanımaya çalışan Nikolaj'dır. Alman karakterlerin genel özelliği için güler yüzlü, yardım sever ve iletişime açık, toplumsal yaşamda göçmenlere yol gösteren, göçmenler için ise hedef dili, kültürü, ülkeyi tanımaya çalışan entegrasyona açık, toplumsal yaşama uyumlu ve Almanya'daki hayata ayak uydurabilen birey profili oluşturulmaktadır.

Ders kitabı Almanca konuşulan ülkelerde yaşan ya da yaşamak isteyen yabancılara yönelik hazırlanmıştır. Dolayısı ile öğrenenler öğrendiklerini hedef dilin konuşulduğu ülkede kullanmaları öngörülmektedir. Bu nedenle karakter seçiminde Alman karakterlerin yanı sıra bu ülkelere göç eden yabancı karakterlere de ağırlık verilmekte, hedef dilin konuşulduğu ülkelerde karşılaşılabilecekleri durumlar ele alınmaktadır. Ancak bu karakterlere Alman kimliği atfedilmemekte, karakterlerin sunuşu yapılırken karakterlerin yaşadığı yer ve ana vatanları ayrı ayrı

belirtilmektedir. Bu karakterlerin ana vatanları ile ilgili bilgi verilirken sunuşlarda hiçbir karakterin kültürel aidiyeti ve bu kültürlerin özellikleri ile ilgili bilgiye yer verilmemiştir.

Karakterlerin genelde günlük hayatta karşılaşılabilecek kişilerden seçilmiş olması öğrencinin empati kurabilmesini, gerçekçi bir dünya ile yüzleşebilmesini sağlayabilecektir. Ünlü, tanınmış, ikon haline gelmiş Alman kültüründe önemli yere sahip tarihsel kişiler genel olarak göz ardı edilmektedir. Karakterlerin sunulduğu meslekler Almanlar için ofis çalışanı ya da memur, market çalışanı, tamirci yabancılar için ise müşteri ile sınırlıdır. Yabancı karakterler hakkında mesleki bilgi verilmezken Alman karakterlerin mesleki aidiyetleri genel olarak orta sınıfa ait hizmet sektörü ve esnafılık gibi Almanca konuşulan ülkelerde yaşayan bir yabancının gündelik yaşamında en çok karşılaşacağı alanlardan seçilmiştir. Bayan karakterler genelde ev hanımı olarak sunulurken büro çalışanı, satıcı gibi meslek grupları da yer almaktadır. Karakterlerin yaşları ile ilgili verilmezken görsel öğelerden karakterlerin 25-40 yaş grubunda oldukları anlaşılmaktadır. Kişilerin orta yaşlı olması ve mesleki bağlamda öğrencilere hitap etmeyen meslek gruplarının seçilmesi, öğrencilerin bu karakterlerin duygu dünyası ve davranışlarını benimseyerek empati kurmasını zorlaştırabilir.

Ders kitabındaki Alman karakterler genel itibari ile sarışın, renkli gözlü ve fit bedenli resmedilmektedir. Söz konusu kitaptaki konularda ele alınan olayların belirli ana karakterler üzerinden, tek sınıflı ve sınırlı bakış açısı ile sunulmasıyla genel bir Alman ve göçmen tipolojisi oluşturulmuştur. Genellemeleri çözümleyici sunuşa yer verilmemesi, bütün ana olayların bu karakterlerle ele alınması hedef kültür ve kaynak kültür arasındaki etkileşimi zorlaştırabilecektir.

4.3.4.Değerlendirme

Farklı görsel öğelerin kullanıldığı ders kitabında ünite girişlerinde dinlemeye yönelik metinlerle ilgili öğrencinin gerçekçi bir dünya ile yüzleşmesini, bu dünyayı tanımasını sağlayabilecek hedef dilin konuşulduğu ortamları yansıtan görsel öğelere yer verilmektedir. Fakat ünitelerin diğer bölümlerinde görsel öğelerde çizimlere ağırlık verilmektedir. Bu nedenle ders kitabındaki görsel öğeler kültürlerarası etkileşim için genel anlamda yetersiz olabilir.

Görsel öğelerde ve metinlerde hedef dilin konuşulduğu ortamlardaki karakterlerin yaşam tarzı, sosyal yaşam gibi konular hakkında çıkarsama yapılabilmektedir. Oluşturulan Alman toplumu ile ilgili aile hayatı sunuşlarındaki kadın ev işleri ile uğraşır, erkek çalışır şeklindeki ataerkil toplum imgesi gerçek yaşama uzak kalmaktadır.

Metinlerde ele alınan konular AODKÇ'nde belirtilen sosyokültürel konu alanlarından seçilmesi karşılaştırma yapmak için uygun olduğundan kültürlerarası etkileşimi destekleyecektir. Metinlerde kurma diyalog metinlere ağırlık verilmektedir. Söz konusu ders kitabındaki konu alanlarının kültürlerarası çalışmalar için uygun olmasına karşın metinlerdeki konu alanlarının çeşitliliğinin az olması, konuların ele alınışında yabancıyı anlamaya yönelik sunuşa yer verilmemesi öğrencinin hedef kültürle ilgili imge oluşturmaya ve kendi kimlik oluşumuna olumlu etki etmeyebilir.

Ders kitabında metinlerde ele alınan konular ile ilgili olarak alıştırmalarda verilen kültürlerarası etkileşime yönelik yönergeler yetersiz kalmaktadır. Ders kitabında yer alan kültürlerarası etkileşime destekleyebilecek alıştırmalar şunlardır:

Aile fotoğraflarınız hakkında konuşun. (s. 19)

Gününüzü anlatın. (s. 45),

Ülkeniz hakkında konuşun. (s. 50)

Metinlerin sunuş biçiminin sadece betimleyici sunuş ile sınırlı tutulması hedef kültür ile ilgili genellemelere neden olabilecektir. Metinler, görsel öğeler ve karakterler bir arada değerlendirildiğinde hedef kültürle ilgili genelleme oluşturan sunuşa ağırlık verilirken hedef kültürle ilgili kalıp yargıları ve genellemeleri çözümleyici yaklaşım göz önünde tutulmamıştır. Ders kitabında ağırlıklı olarak genellemelere yönelik sunuş yapılması ve genellemeleri çözümlemeye yönelik hedef kültürle ilgili çeşitliliğe yer verilmemesi kültürlerarası etkileşimi, yabancıyı anlama, yabancı dünyaya ve kendi dünyasına mesafeli bakma ve yansıtıcı düşünme gibi kültürel becerilerin gelişimini desteklemeyebilir. Hedef kültürle ilgili dünyanın tek boyutlu sunulması öğrencinin eğitsel gelişimine katkıda bulunmayabilir, sahip olunan imgeler korunabilir ve iletişim bundan olumsuz etkilenebilir. Öğrencinin hedef kültürle girdiği hesaplaşmada öğrenci bu kültürü tek boyutlu olarak algılayabilir, oluşturduğu genel imgeler hem öze hem de ötekine eleştirel bakmasını

engelleyebilir. Diğer taraftan iletişim durumlarına taşınan bu genellemeler iletişimin çarpık şekillenmesine neden olabilir.

Ders kitabında, bünyesinde yabancılar barındıran heterojen etnik yapılı ama homojen kültürlü bir Alman toplumu sunuşu yapılmaktadır. Yabancı karakterlerin sunuşunda sadece karakterlerin ana vatanına yer verilmesi, bu karakterlere ait kültürel unsurlara yer verilmemesi ise göçmenlere bakışı ve kültür politikası hakkında ipuçları içermektedir. Sunuşlarda göçmenlerin hedef kültüre entegre olması değil de daha çok asimile edilmesi düşüncesine ulaşılabilir. Hedef kültürde sunulan yabancı karakterlerin Alman toplumuna bakışına ise yer verilmemektedir. Ayrıca yapılan sunuşta öteki kültürden bireylerin kültürel değerlerine yer verilmemesi göçmelerin farklılıkları ile değil kendine benzediklerin taktirde kabul edildiği izlenimi oluşturabilecektir. Bu durum çok kültürlü Almanca konuşan ülkeler imgesi yerine yabancıların bulunduğu ve çok uluslu bir ülke imgesi oluşturulmasına neden olabilecektir.

Ders kitabında farklı etnik kökenli karakterlere yer verilmesi, öğrencinin hedef kültürü o kültürle yeni yüzleşen bir yabancıнын gözü ile görmesini sağlayabilecektir. Ancak konular bir öğrencinin duygu dünyasından çok bir göçmenin duygu dünyasına hitap edecek biçimde sunulmaktadır. Karakterlerin yaş aralığı ve meslek grupları da göz önünde tutulduğunda ders kitabındaki sunuş öğrencinin empati kurmasını zorlaştırabilecektir. Almancayı öğrenen her öğrencinin Almancayı bu dilin konuşulduğu ülkede kullanması imkansız olduğundan öğrencinin bu dili hedef dilin konuşulduğu ülke yerine kendi ülkesinde Almanca konuşan bir yabancıya farklı amaçlara yönelik olarak kullanması da olası bir durumdur. Bu nedenle Almanca öğrenenlere bu dili sadece Almanya'da bir yabancıнын yaşayacağı durumları göz önünde bulundurarak sunmak hem eğitsel hem de kullanımsal açıdan yabancı dil öğrenmenin yararlılığını azaltabilir.

Almanca konuşan ülkelere yönelik verilen bilgilerin ve kültürlerarası beceriye yönelik içeriğin sınırlı olması bu ülkelerle ilgili oluşan imgelerin biçimlenmesini olumsuz etkileyebilecektir.

Ders kitabı, ötekine karşı duyarlı olma, hoşgörölü olma ve empati kurma gibi kültürel becerileri geliştirmeye yönelik olmadığından öğretilen hedef dildeki kalıp ve

kurma ifade biçimleri anlamlı olamayacaktır. Kültüre bağlı oluşan sorunlar, hedef dilde iletişime giren öğrencinin zorlanmasına neden olabilecektir. Çünkü bu beceriler sadece dilsel iletişim için değil, toplumsal eylem becerisi içinde gerekli olan unsurlardan oluşmaktadır. Normal şartlarda anadilin konuşulduğu ülkedeki sosyal yaşamda gerekli olan bu becerileri, hedef dilin konuşulduğu ülkede, hedef dilde ve hedef kültürde kullanmak daha da zor bir iş haline gelmektedir. Hedef kültürle ilgili bilgisi yeterli olmayan ve kültürlerarası iletişim becerileri gelişmeyen birey kendi değer yargıları ile girdiği iletişim durumlarında dilsel iletişim kalıplarını çok iyi bilse de sosyal yaşamda sorunlar yaşayabilecektir.

Söz konusu ders kitabında sadece hedef kültüre yönelik sunuş yapılması kültürel etkileşimi zorlaşmasına neden olabilecektir. Sadece hedef kültüre yönelik kültürel sunuş Alman imgesini de tek yönlü şekillendirirken öğrencinin kendi kimliğine ve kendi kültürel değerlerine yabancılaşmasına ya da hedef kültürü ret etmesine sebep olabilecektir. Karakterlerin belirli bir sınıftan seçilmesi, belirli bir sınıfın dünyasının anlatılması, farklı yaşayış şekillerindeki gruplarla ilişkilendirilmemesi ise genellemelere neden olabilecektir. Metinlerde göçmen karakterlere yer verilmesine karşın hem Almanların onlara bakışı hem de göçmenlerin Almanlara bakışı ile ilgili kişisel yargı oluşturulabilecek ifadeler ve ön yargılara yer verilmemektedir. Bu tür yargıların ders ortamına taşınmaması ise bu yargıların varlığını sürdürmesine neden olabilecektir.

Almanca konuşulan ülkelerin kültürel çeşitliliği genel anlamda göz ardı edilmektedir. Bu sunuş şekli ile insanların aklındaki Almanya imgesinin pekiştirilmesi ve Alman kültürüne ait imgenin daha dar bir toplumla sınırlandırılması tehlikesi ortaya çıkabilecektir. Çünkü Almanya'nın uluslararası arenadaki siyasi ve ekonomik yeri Almanca Almanya'da konuşulur düşüncesini oluşturmaktadır ve diğer Almanca konuşulan ülkeleri kültürel anlamda arka plana itmektedir.

Göçmenlerin entegre olmaya açık ve uyumlu sunulması ve orta sınıf Alman toplumu sunuşu ile ders kitabında benmerkezci yaklaşım genel olarak bastırılmaktadır. Alman toplumunun sosyal yaşamı ve karakter sunuşlarında tek sınıflı ve tek yönlü sunuş yapılmakta ve benmerkezci yaklaşıma genel olarak yer verilmemektedir. Ancak söz konusu ders kitabında kültürlerarası etkileşime

yöneltecek konuların ele alınmaması, genelleştirici sunuşa ağırlık verilmesi ders kitabının öğrencinin eğitsel gelişimi için uygun olmayabileceğini göstermektedir. Çünkü karşılaştırma yapma sonucu öğrenci sadece belirli bir olguya özgü durumu karşılaştırabilecek, bu olgunun farklı yönlerini karşılaştırma fırsatı olmayabilecektir. Hedef kültürdeki çeşitliliklerin ve yaptığı genellemelerin farkına varamayan bireyin kültürlerarası öğrenme sürecinde hedeflenen kimlik gelişimi sağlanamayabilecektir.

Tablo 4-9 Schritte 1 Ders Kitabında Görsel ve Metin ile İlgili İçeriklerde Alman Kültürü Sunuşu

Metinlerde ve görsel öğelerde kültürlerarası becerileri geliştirmeye yönelik olarak imge, kalıp yargı ve önyargılar ele alınmakta mıdır?	
Metinlerde ve görsel öğelerde sunulan imgelerde öğrencinin kültürel görelilik bilincini ve yansıtıcı düşünme becerisini geliştirecek öğelere yer verilmiş midir?	*
Metinlerde ve görsel öğelerde sunulan imgeler öğrencinin kendini eleştirel değerlendirme becerilerini geliştirmeye yöneltmekte midir?	*
Metinlerde ve görsel öğeler kültürel farklılıkları ve benzerlikleri görmeye yönelik karşılaştırma yapmayı teşvik etmekte midir?	*
Metinlerde ve görsel öğelerde hedef kültür yanında kaynak kültür veya farklı kültürlerden öğelere yer verilmiş midir?	**
Metinlerde ve görsel öğelerde hedef kültür olumlu, olumsuz ve tarafsız olarak çok yönlü sunulmuş mudur?	**
Metinlerde ve görsel öğelerde farklı kültürler olumlu, olumsuz ve tarafsız olarak çok yönlü sunulmuş mudur?	**
Ders kitabında imgelere, kalıp yargılara ve genelleme oluşturmaya ve genellemeleri çözümlemeye yönelik sunuşa dengeli biçimde yer verilmiş midir?	*
Ders kitabında farklı metin türleri kullanılmakta mıdır?	
Konu alanları AODKÇ'nde belirtilen sosyokültürel alanlardan seçilmiş midir?	***
Karakterler yaş, meslek ve cinsiyet açısından öğrenenin dünyasına hitap etmekte midir?/Empati kurmaya yöneltmekte midir?	*
Karakterler yaş, meslek ve cinsiyet açısından gerçekçi midir?	*
Metinlerde ve görsel öğelerde kültürötesi olgular yer almakta mıdır?	

Boşluklar: Yok

*: Az Kullanılmış

**: Yeterince Kullanılmış

***: Çok Kullanılmış

4.4.Daf ist Spitze Ders Kitabındaki İmgelerin İncelenmesi

YDS Yayınevi tarafından 2013 yılında çıkarılan *Daf ist Spitze* ders kitabı yabancı dil olarak Almanca eğitimine yönelik olarak Avrupa Ortak Dil Kriterleri Çerçevesi'nde temel düzey olan A1.1. düzeyi için hazırlanmıştır. Bu ders kitabının yanında çalışma kitabı, öğretmen kitabı ve kitaptaki dinleme metinleri ile ilgili CD'de bulunmaktadır.

4.4.1.Görsel Öğeler

Ders kitabında metinlerle ve alıştırmalarla ilgili olarak fotoğraf, çizim ve resim gibi birçok görsel öge yer almaktadır. Kullanılan görsel öğeler yazılı ve dinleme metinleri ile bütünlük oluşturup anlamayı kolaylaştırırken diğer taraftan da öğrenciye hedef dilin kültürü hakkında bilgi vermektedir. Görsel öğelerde hem Alman kültürüne ait öğelere hem de Türk kültüründen öğelere yer verilmiştir. Bu sayede hedef kültür aktarımı yapılırken öğrencinin kendi gerçekliğinden hareket edebilmesi amaçlanmaktadır. Türk kültürüne ait öğelerin kitapta sunulması iki kültürel ögeyi karşılaştırmanın yanında hedef ülkeye bakış açısı hakkında da bilgi vermektedir. Görsel öğelerde oluşturulan genel Alman imgesi toplumsal yaşamda ve aile yaşamında uyumlu, çevreye ve hayvanlara karşı duyarlı ve herhangi bir üstün Alman imgesi oluşmayacak biçimde sunulmaktadır. Bu sunuş biçiminde hedef ülke ile kaynak ülke arasındaki politik, ekonomik, göç vb. faktörlerinde etkili olduğu ve hiçbir ülkenin kendi kültürünü başka ülkelerin karşısında kötü sunmayacağı da göz önünde tutulmalıdır.

Görsel öğelerde Almanca konuşulan ülkelerin kültürel çeşitliliğine yönelik farkındalık yetersiz kalmaktadır. Ders kitabında Almanca konuşulan ülkelerin kültürel çeşitliliğine sadece bu ülkelere ait bayrak ve harita gibi sunuşlarla yer verilmiştir. Bu ise tek boyutlu bir Alman imgesini sürdürülmesine ve Almanca konuşulan ülkelere ait farklı kültürel değerlerin göz ardı edilmesine neden olabilecektir.

Görsel 4-22

Ders kitabında Alman kültürü ile ilgili genel anlamda olumlu öğelere yer verilmesinin yanında alt sınıfa mensup işçilerin yer aldığı yukarıdaki tarihsel resimde

bulunmaktadır. Ancak Alman kültürü ve Almanca konuşulan ülkelerdeki, sosyal yaşam ve bireylerarası ilişkilerin sunuşunda olumsuz durumlara yer verilememesi sorunsuz bir ülke imgesi oluşturulmasına neden olabilecektir.

Görsel öğelerde Alman ve Türk kültürü ile ilgili resimlere yer verilmesi öğrencinin kendi değerlerinden hareketle yabancı kültüre yönelmesini sağlayabilecek ve kendi kültürü ile hedef kültür arasında karşılaşma yapmasını kolaylaştırabilecektir. Ancak Alman kültürü ile ilgili görsel öğelerde gündelik yaşamı gerçek anlamda yansıtan özgün resimlere çok az yer verilmektedir. Bu da öğrencinin hedef kültürü gerçekçi şekilde tanınmasına engel olabilecektir. Ayrıca ders kitabındaki görsel öğelerde okul kıyafetleri içinde yer alan öğrenciler Almanya'da okullarda serbest kıyafet uygulaması olduğu göz önünde tutulduğunda hedef kültürle ilgili durumların gerçekçi bir şekilde sunulmadığını göstermektedir.

Görsel 4-23

Görsel 4-24

Kitabın 25. sayfasında kullanılan yukarıdaki kalıp yargılar öğrencinin ilgisini konuya yöneltebilecektir. Ders kitabında var olan imgelere, genelleme oluşturacak sunuşlara ve genelleme oluşumunu çözümleyecek sunuşlara dengeli şekilde yer verilmektedir. Görsel öğelerde kullanılan karakter seçiminde aynı karakterlerin

kullanılmaması ve Almanya'daki sosyokültürel yaşamın boş zaman aktiviteleri gibi belli kısımlarının çok boyutlu şekilde sunulması genelleme oluşumunu engelleyebilecek örneklerdir.

4.4.2. Metinler

4.4.2.1. Metinlerin Konu alanı Açısından Çözümlemesi

Ders kitabında ele alan konular bütün kültürlerde bulunan ve Avrupa Birliği Ortak Dil Kriterleri Çerçevesinde de belirtilen sosyokültürel yaşam alanları ile uyuşan alanlardan seçilmiştir.

Tablo 4-10: Daf ist Spitze Ders Kitabındaki Metinlerin Konu Alanları Açısından Çözümlemesi

Günlük Yaşam	Yiyecek-İçecekler, Yemek Zamanları, Sofra Adabı	
	Ulusal Bayramlar	
	Çalışma Saatleri ve Uygulamaları	
	Boş Zaman Etkinlikleri (hobiler, spor, okuma alışkanlıkları, medya)	XXX
Yaşam Şartları	Yaşam Standartları(Bölgesel, Sınıfsal ve Etnik Farklılıklar)	
	Barınma Olanakları	
	Sosyal yardım Düzenlemeleri	
Kişiler Arası İlişkiler (Güç ve Çıkar İlişkileri Dahil) Şu İlişkiler Bağlamında	Toplumdaki Sınıf Yapısı ve Sınıflar Arası İlişkiler	
	Cinsler Arası İlişkiler	
	Aile Yapısı ve Aile Bireyleri Arasındaki İlişkiler	XX
	Nesiller Arası İlişkiler	
	İş Ortamındaki İlişkiler	
	Toplum İle Polis ve Resmi Görevliler Arasındaki İlişkiler	
	İrk ve Toplum İlişkileri	
	Siyasi ve Dini Gruplar Arasındaki İlişkiler	
Değerler, İnanışlar ve Tutumlar, Şu Etmenlerle İlişkili Olarak	Sosyal Sınıf	
	Meslek Grubu (Akademik, Yönetici, Sosyal Hizmet, Usta ve el Emekçisi)	
	Sağlık (Kazanılmış ve Kalıtsal)	
	Bölgesel Kültür	
	Güvenlik	
	Kurumlar	
	Gelenek ve Sosyal Değişim	
	Tarih; Özellikle İkonlaşmış Tarihsel Kişi ve Olaylar	X
	Azınlıklar (Etnik ve Dini)	
	Ulusal Kimlik	
	İdeolojiler	
	Yabancı Üniversiteler, Yabancı Kişiler	
	Sanat (Müzik, Görsel Sanatlar, Edebiyat, Drama, Popüler Müzik)	
	Mizah (Gülmece)	
Beden Dili		

Sosyal (Toplumsal) Adetler (Gelenekler); Örneğin, misafir olma ve ağırlamada	Dakiklik, hediye, giyecek, yiyecek ve içecekler, davranış ve söyleyiş adetleri, kalış (ziyaret) süresi, vedalaşma	
Törensel Davranışlar	Dini Tören Ve Ayinler	
	Doğum, Evlilik, Ölüm	X
	Halka Açık Gösteri ve Törenlerde Dinleyici ve Seyirci Davranışları (Tavırları)	
	Kutlamalar, Festivaller, Danslar, Disko, vb.	

Boşluklar: Yok

X: Az Kullanılmış

XX: Yeterince Kullanılmış

XXX: Çok Kullanılmış

4.4.2.2. Metinlerin Metin Sunuşu Açısından Çözümlemesi

Daf ist Spitze ders kitabındaki metinlerde farklı metin sunuş biçimleri kullanılmıştır. Bu sunuş biçimleri arasında betimleyici sunuş biçimi ağır basmaktadır.

Tablo 4-11: *Daf ist Spitze* Ders Kitabındaki Metinlerin Metin Sunuşu Açısından Çözümlemesi

Betimleyici Sunuş	XXX
Belgesel Sunuş	X
Olumlayıcı Sunuş	X
Sorun odaklı Sunuş	
Eleştirel Sunuş	

Boşluklar: Yok

X: Az Kullanılmış

XX: Yeterince Kullanılmış

XXX: Çok Kullanılmış

4.4.2.3. Metinlerde Kültür ve İmge İle İlgili İçerikler

Metin türü açısından bakıldığında metinlerin tamamı kurma metinlerden oluşmaktadır. Metinlerde bir Almanın dünyasının ele alınmasının yanında Türk toplumunun Alman dili ve kültürü ile ilgili değerlendirmelerine de yer verilmektedir. Ele alınan konular kültür karşılaştırması için uygun olmasının yanı sıra öğrenciye kendi değer yargılarını görme fırsatı da sunabilecektir. Metinlerde genel olarak hedef kültür olumlu ya da tarafsız bir şekilde ele alınmaktadır.

Deutsch ist toll !

Deutsch finde ich toll! Wir hören CDs, lernen Grammatik, schreiben Texte und sprechen viel Deutsch. Deutsch ist wichtig für meine Zukunft. Viele Menschen in Europa sprechen Deutsch. Viele Firmen sind aus Deutschland wie z.B. Mercedes, Bosch, Siemens In den Ferien kommen viele Menschen aus Deutschland in die Türkei. Ich spreche mit ihnen sehr viel Deutsch. Für mein Studium brauche ich auch Deutsch. Viele wichtige Wissenschaftler sind Deutsche: Sigmund Freud, Albert Einstein, Conrad Röntgen, Rudolf Diesel, Max Plank, Immanuel Kant, Alexander von Humboldt usw. Also ein Leben ohne Deutsch ist wie Meer ohne Fische.

Kurma metin türündeki *Metin 1*'de olumlayıcı sunuşla Almanca öğrenen bir Türk gencinin Almanca ilgili ve neden Almanca öğrenmesi gerektiği ile ilgili görüşleri ele alınmaktadır. Metinde yer alan öğrenciye ait düşünceler aslında Türkiye'deki Almanca ile ilgili genel imgeyi de yansıtmaktadır. Metin de Almancanın niçin önemli olduğu ile ilgili Avrupa'da çok konuşulan dil, Alman firmaları, Türkiye'ye gelen turistler, eğitim dili ve bilim dili olduğu gerekçelendirmeleri yapılmaktadır. Bu şekilde Almancanın neden önemli olduğunun yanında Alman dili ve kültürü ile ilgili olumlu bir algı oluşturulabilecektir.

Tim: Wer ist das?
Tina: Das ist meine Mutter.
Tim: Wie heißt sie?
Tina: Sie heißt Helga.
Tim: Wie alt ist sie?
Tina: Sie ist 43 Jahre alt.
Tim: Und wer sind das?

Tina: Das ist mein Vater und das ist meine Schwester Melanie. Mein Vater heißt Andreas und ist 45 und meine Schwester ist 12 Jahre alt.
Tim: Sind deine Eltern verheiratet?
Tina: Nein, sie sind geschieden.
Tim: Hast du einen Bruder?
Tina: Nein, ich habe keinen Bruder.

Tina: Und auf diesem Foto sind meine Großeltern. Mein Großvater heißt Peter und meine Großmutter heißt Rita.
Tim: Wo wohnen sie?
Tina: Sie wohnen in Berlin.

Tina: Und das ist mein Onkel Hans. Er ist 33 Jahre alt und wohnt in Hamburg. Er ist mit Tante Klara verheiratet. Sie haben ein Kind. Mein Cousin Michael ist noch 3.
Tim: Hat dein Cousin Geschwister?
Tina: Nein, er ist ein Einzelkind.

Tim: Und wer sind die Personen auf dem Foto?
Tina: Hier auf dem Foto ist meine Tante Beate und ihr Mann Frank. Sie haben zwei Kinder.
Tim: Wie heißen ihre Kinder?
Tina: Ihre Tochter heißt Susi und ihr Sohn Markus. Sie wohnen in Köln.

Kurma metin türündeki *Metin 2*'de betimleyici sunuş biçimi ile aile tanıtımı yapılmaktadır. Metinde hedef kültürdeki aile yapısı ile ilgili evli ya da boşanmış ve az çocuklu aile sunuşu yapılmaktadır. Ancak metinde hedef kültürdeki aile yapısı hakkında bilgi verilmesine karşın bu kültüre ait evli olmayıp bir arada yaşayan ya da “patchwork” aile yapısı gibi farklı aile yapıları göz ardı edilmektedir.

Metin 3 (Daf ist Spitze, s. 76)

Was ist dein Vater von Beruf?

- Oliver: Was ist dein Vater von Beruf?
Peter: Mein Vater ist Hausmann!
Oliver: Hausmann? Wo arbeitet er?
Peter: Er arbeitet zu Hause. Er ist arbeitslos.
Oliver: Schade. Kann er gut kochen?
Peter: Na ja, es geht. Nach der Schule helfe ich ihm bei der Hausarbeit.
Oliver: Das ist ja nett. Was machst du alles?
Peter: Bügeln und Geschirr waschen.

- Oliver: Ist deine Mutter berufstätig?
Peter: Ja, sie arbeitet bei Siemens.
Oliver: Was macht sie beruflich?
Peter: Sie ist Sekretärin.
Oliver: Was macht sie dort?
Peter: Sie antwortet auf Anrufe, schreibt Texte auf dem Computer und arrangiert Termine.

- Oliver: Wer ist das auf dem Foto?
Peter: Das ist mein Onkel mit seinen Schülern im Sprachkurs.
Oliver: Was ist er vom Beruf?
Peter: Hier auf dem Foto ist er Deutschlehrer.
Oliver: Wo arbeitet er zurzeit?
Peter: Er arbeitet bei der DaF-Gruppe als Schriftsteller.
Oliver: Was macht er dort?
Peter: Er bereitet Lehrwerke für Deutschlerner vor.

Kurma metin türündeki *Metin 3*'te betimleyici sunuş biçimi ile kendisi işsiz olan bu nedenle eşi çalışan Alman bir erkeğin ev işleri ile meşgul olması ele alınmaktadır. Metin konu alanı olarak karşılaştırma yapmaya uygun olmasının yanında öğrencinin kendi ülkesindeki durumdan oldukça farklı bir durumla karşılaşması ilgisini çekebilecektir. Almanca konuşulan ülkelerde karşılaşılabilecek olumsuz bir durumun ya da problem olarak işsizlik olgusunun dile getirilmesi ve bu karakterin ev işleri ile ilgilenmesi hem oluşan imgenin daha gerçekçi olmasını sağlayabilecek hem de karşılaştırma durumunda aynı kültürel değerlerin farklı

kültürde farklı anlamlar kazanabileceğini gösterilebilecktir. Bu sayede her kültürün kendine göre değerlerinin olduğu ve her kültürün farklılıklarına rağmen eşit değerde olduğu gösterilebilecktir.

Metin 4 (Daf ist Spitze, ss. 86-87)

Atatürks Biografie

Mustafa Kemal ATATÜRK

Mustafa kommt am 19. Mai 1881 in Saloniki als Sohn von Ali Rıza Efendi und dessen Frau Zübeyde Hanım auf die Welt.

Er besucht zwischen 1895 bis 1899 die Militärschule Monastir. Hier erhält er den Beinamen Kemal.

Mustafa Kemal geht im Jahre 1899 zur Kriegsakademie in Istanbul. Er verlässt die Schule im Jahre 1905 als Hauptmann.

Im Jahre 1905 beginnt er im Kriegsministerium zu arbeiten.

In den Jahren 1911/12 ist Mustafa Kemal Major im italienisch-türkischen Krieg.

In den Jahren 1912/13 nimmt er an den Balkan-Kriegen teil.

Zwischen 1913 und 1915 ist Mustafa Kemal Militärattaché in Sofia.

In den Jahren 1915/16 erwirbt Mustafa Kemal bei der Abwehr der britischen Invasion bei den Dardanellen großen Erfolg und gilt in der Bevölkerung als "Retter von Istanbul". Er erhält den Titel Pascha.

Zwischen 1916 und 1918 ist Mustafa Kemal als General an der Kaukasusfront und in Syrien.

Am 19. Mai 1919 kommt Mustafa Kemal mit dem Schiff von Istanbul nach Samsun an und organisiert den türkischen Widerstand.

Im April 1920 ernannt man ihn in Ankara bei der Großen Nationalversammlung zum Präsidenten und Premierminister.

Im Juni 1920 lehnt Mustafa Kemal den diktierten Friedensvertrag von Sèvres ab.

Im Jahre 1922 erzielt Mustafa Kemal als Oberbefehlshaber militärische Erfolge gegen die Entente-Staaten und schafft das Sultanat ab.

Im Juli 1923 erkennt der Friedensvertrag von Lausanne die Unabhängigkeit und Souveränität der neuen Türkei an.

Am 29. Oktober 1923 verkündet Mustafa Kemal die Republik und wird ihr Staatspräsident. Er heiratet mit Latife Hanım. Die Ehe wird zwei Jahre später geschieden.

Im Jahre 1926 beginnen umfangreiche Reformen mit der Abschaffung des islamischen Rechts und der Einführung eines mitteleuropäischen Rechtssystems.

Im Jahre 1928 stellt Mustafa Kemal die arabische Schrift auf Lateinschrift um.

Im Jahre 1934 verleiht ihm die Große Nationalversammlung bei der Einführung von Familiennamen den Nachnamen Atatürk (Vater der Türken).

Am 10. November 1938 stirbt M. Kemal Atatürk in Istanbul und wird einige Jahre später in Ankara in einem für ihn gebauten Mausoleum beigesetzt.

Sunuş biçimi olarak betimleyici sunuşun kullanıldığı *Metin 4* kurma metin türündedir. Metinde Türk toplumu için tarihsel değeri olan Atatürk'ün hayatı hedef dil kullanılarak ele alınmaktadır. Bu şekilde öğrencinin yabancı dil öğrenirken kendi kültürel değerlerine yönelmesi, kendi değerlerine yabancılaşmaması ve öğrencinin milli kültür bilincini geliştirmesi mümkün olabilecektir.

4.4.3.Karakterler

Ders kitabında konular her üniteye farklı karakterler üzerinden ele alınmıştır. Resimlerde ve metinlerde betimlenen karakterler genel olarak genç olsalar da yer yer çocuk, orta yaşlı ve yaşlı karakterlere de rastlanılmaktadır. Karakterlerin genel olarak genç ve öğrenci olması hedef kitleye empati kurma fırsatı sunabilecek ve konulara daha fazla ilgi duymalarını sağlayabilecektir. Ayrıca sunulan karakterlerin yaş aralığına bakıldığında farklı yaş aralığında karakterlere yer verilmesi öğrenciye gerçekçi bir dünya sunabilecektir.

Ders kitabındaki karakterlere bakıldığında karakterlerin cinsiyet dağılımı, Alman karakterler bayan ağırlıklı ve Türk karakterler erkek ve bayan dengeli olacak şekilde sunulmuştur. Alman erkek karakterler işçi, öğretmen, işsiz, Alman bayan karakterler sunucu, öğrenci, öğretmen, sekreter şeklinde sunulurken Türk erkek ve bayan karakterler öğrenci olarak eğitim sektöründen mesleklerle sunulmaktadır. Eğitim sektörünün en çok kullanılan meslek grubu olması öğrenciye empati kurma fırsatı sunarken verilen meslek gruplarının çeşitliliğinin az olması öğrencinin hedef kültür ile ilgili gerçekçi bir imge oluşturmalarını engelleyebilecektir.

Söz konusu kitapta hedef kültüre ait ikonlaşmış tarihsel kişiler, yazarlar, bilim adamları, sanatçılar ve oyunculara görsel öğelerde sıkça yer verilerek bilim, kültür, edebiyat ve sanat ülkesi olarak bir Alman kültürü imgesi oluşturabilecektir. Benzer şekilde Türk kültürüne ait ikonlaşmış karakterlere ve Almanya'da yaşayan ya da Almanya'dan Türkiye'ye geri dönüş yapan ünlü karakterlere de yer verilmiştir. Ders kitabında verilen görsellerde Alman kültürüne ait ülkelerle özdeşleşen ünlü tarihsel ve güncel kişilere yer verilerek öğrencinin sahip olduğu muhtemel imgelere hitap edilmesi öğrencinin ilgisini derse yöneltebilecektir. Öğrencinin bildiği ve tanıdığı dünyaya hitap eden bu tarz sunuş öğrencinin güdülenmesini ve bildiği ve tanıdığı

yönlerinden hareketle yabancı kültüre yaklaşmasını ve yabancı kültürün karmaşık yapısını daha kolay anlamlandırmasını sağlayabilecektir.

Ders kitabındaki görsel öğelerde ve metinlerde Almanya’da yaşayan ya da yaşayıp geri dönüş yapan Türklere yer verilmesi bu ülkede göçmen kökenli nüfus olduğunu göstermektedir. Öğrencinin kendi dünyasından kişileri hedef ülkede bulması öğrencinin hedef kültüre yönelmesini kolaylaştırabilecektir.

4.4.4.Değerlendirme

Türkiye menşeli bir yayınevi tarafından hazırlanan bu yerel ders kitabında tek taraflı kültür aktarımı yerine kaynak ve hedef kültüre ait öğelere yer verilmiştir. İki kültüre ait kültürel öğelere yer verilerek öğrencinin hedef kültürle kendi kültürünü karşılaştırmasını ve hedef kültürle etkileşime girmesini teşvik edebilecektir.

Karakterlerin genel olarak genç ve öğrenci olması hedef kitleye empati kurma fırsatı sunmakta, farklı yaş ve cinsiyet gruplarından karakterlere yer verilmesi öğrenciye gerçekçi bir dünya ile yüzleşme fırsatı vermektedir. Ancak mesleki açıdan gerçekçilikten uzak ve tek boyutlu bir hedef kültür sunulmaktadır.

Metinlerin konu alanları karşılaştırma yapabilmek için uygun niteliktedir. Metinlerin tamamının kurma metin olması, özgün metinlerin kullanılmaması ise öğrencinin hedef kültür ile etkileşime girmesini olumsuz etkileyebilecektir. Söz konusu ders kitabı, konu alanlarının tüm kültürlerde olan ortak alanlardan seçilmesi öğrenciyi kültürlerarası etkileşime yöneltebilecektir. Ancak metinlerde konu alanları AODKÇ’nde belirtilen tüm kültürlerde olan ortak alanlardan seçilmesine karşın konu alanlarının çeşitliliği sınırlı tutulmaktadır. Konu alanlarının sunuşunda çoğunlukla betimleyici sunuş kullanılsa da farklı sunuş biçimlerine de yer verilerek metin sunuşlarında çeşitlilik sağlanmış, böylelikle hedef kültür farklı yönleri ile tanıtılmıştır.

Ders kitabında kültürlerarası etkileşimi teşvik edecek yönergeler de yer verilmektedir. Ders kitabında bu amaca yönelik olarak verilen yönergeler şunlardır:

Sen nasılsın ve ne yapmayı seversin? (s. 19)

Hafta sonları ne yaparsın? Hobilerin var mı? Hobilerin neler? Evcil hayvanın var mı? (s. 58)

Ev işi yapar mısın? Neleri yaparsın ve neleri yapmazsın? (s. 79)

Hangi mesleği yapmak istiyorsun? Bu mesleği tarif edebilir misin? Nereelerde çalışılabilir, ne yapılmalı? Almanca öğrenmek gerekli mi? (s. 80)

Alman kültürünün yanı sıra Türk kültüründen de öğelerin sunuşu, öğrencinin doğrudan bir karşılaştırma yapmasını kolaylaştırabilecektir. Görsel ve metin ile ilgili öğelerdeki Türk kültürü ile ilgili değerler öğrencinin kendi kültürüne yönelmesini ve kendi kimliğini korumasını sağlayabilecektir.

Almanların yabancı kültürlerle bakışına söz konusu ders kitabında yer verilmezken Türklerin Almanlara bakış açısı ile ilgili düşüncelere yer verilmektedir. Metinlerde verilen Türklerin Alman kültürüne bakış açısı ve bu kültüre ait imgelerini derse taşıyabilecek konuların ele alınması, öğrenciyi öteki kültüre yaklaştırabilecektir. Bu görüşlerin ele alınması ders ortamında tartışılarak çözümleme fırsatı sunabilecektir. Bu görüşlerde genel olarak olumlu ve tarafsız yöndeki düşüncelere yer verilmiş, ön yargı ya da hedef kültürü kötüleyen düşüncelere yer verilmemiştir. Burada Türkiye ve Almanya arasındaki diplomatik, politik ve tarihsel ilişkilerinde rol oynadığı göz önünde tutulmalıdır.

Ders kitabında farklı görsel öğeler kullanılmasına karşın hedef kültürü gerçekçi biçimde yansıtmayan resimlere yer verilmektedir. Görsel öğelerde hedef kültürün yeterli derece de sunulmaması ise hedef kültür ile ilgili gerçekçi imge oluşmasını olumsuz etkileyebilecektir.

Ancak öğrencinin kendi ülkesine eleştirel bir gözle bakabilmesine yönelik sunuşa yer verilmemesi ise öğrencinin kendi kültürüne bakışında eleştirel olmamasına yol açabilecektir. Bu da bakış açısının göreliliğini geliştirilmesini engelleyebilecektir.

Ders kitabında genelleme ve genellemeleri çözümlemeye yönelik hedef dilin ve kültürün sunuşunda çeşitliliğe yer vermede dengeli bir sunuş yapılmıştır. Kültürlerarası öğrenmeyi teşvik edecek konu alanlarına, karşılaştırma yapmaya uygun olarak hedef kültürün yanı sıra kaynak kültürden öğelere yer verme gibi kültürlerarası öğrenmeye yöneltecek içerikler ve hedef kültürle ilgili genellemeler ve

çeşitliliklerin dengeli sunuşu öğrencinin eğitsel gelişimi için bütünlük oluşturmaktadır. Ancak öğrenenin kendi kültürüne eleştirel yaklaşmasını sağlayacak içerikler yönergeler ile sınırlı kalmıştır. Bu bağlamda öğrencinin karşılaştırma yapması, empati kurması sonuçta da kimlik oluşumu ve bakış açısı göreliliğinin sağlanması için genel anlamda uygundur.

Tablo 4-12: Daf ist Spitze Ders Kitabında Görsel ve Metin ile İlgili İçeriklerde Alman Kültürü Sunuşu

Metinlerde ve görsel öğelerde kültürlerarası becerileri geliştirmeye yönelik olarak imge, kalıp yargı ve önyargılar ele alınmakta mıdır?	*
Metinlerde ve görsel öğelerde sunulan imgelerde öğrencinin kültürel görelilik bilincini ve yansıtıcı düşünme becerisini geliştirecek öğelere yer verilmiş midir?	*
Metinlerde ve görsel öğelerde sunulan imgeler öğrencinin kendini eleştirel değerlendirme becerilerini geliştirmeye yöneltmekte midir?	*
Metinlerde ve görsel öğeler kültürel farklılıkları ve benzerlikleri görmeye yönelik karşılaştırma yapmayı teşvik etmekte midir?	**
Metinlerde ve görsel öğelerde hedef kültür yanında kaynak kültür veya farklı kültürlerden öğelere yer verilmiş midir?	***
Metinlerde ve görsel öğelerde hedef kültür olumlu, olumsuz ve tarafsız olarak çok yönlü sunulmuş mudur?	**
Metinlerde ve görsel öğelerde farklı kültürler olumlu, olumsuz ve tarafsız olarak çok yönlü sunulmuş mudur?	*
Ders kitabında imgelere, kalıp yargılara ve genelleme oluşturmaya ve genellemeleri çözümlemeye yönelik sunuşa dengeli biçimde yer verilmiş midir?	***
Ders kitabında farklı metin türleri kullanılmakta mıdır?	
Konu alanları AODKÇ'nde belirtilen sosyokültürel alanlardan seçilmiş midir?	***
Karakterler yaş, meslek ve cinsiyet açısından öğrenenin dünyasına hitap etmekte midir?/Empati kurmaya yöneltmekte midir?	***
Karakterler yaş, meslek ve cinsiyet açısından gerçekçi midir?	**
Metinlerde ve görsel öğelerde kültürötesi olgular yer almakta mıdır?	

Boşluklar: Yok

*: Az Kullanılmış

** : Yeterince Kullanılmış

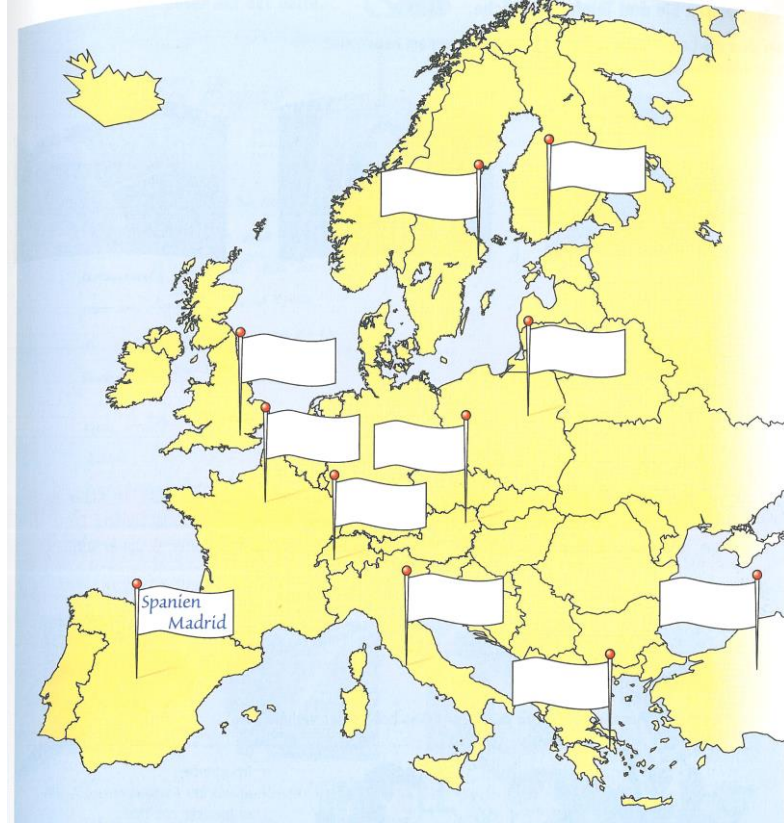
***: Çok Kullanılmış

4.5.Lagune 1 Ders Kitabındaki İmgelerin İncelenmesi

Hueber Yayınevi tarafından 2003 yılında çıkarılan *Lagune 1* ders kitabı yabancı dil olarak Almanca eğitimi yönelik Avrupa Ortak Dil Kriterleri Çerçevesi'nde temel düzey olan A1 düzeyi için hazırlanmıştır. Kitabın hedef kitlesini ön bilgisi olmayan yetişkinler ve 16 yaşından büyük gençler oluşturmaktadır. Bu ders kitabının yanında çalışma kitabı, öğretmen kitabı ve kitaptaki dinleme metinleri ile ilgili CD bulunmaktadır.

4.5.1.Görsel Öğeler

Resimlerde karikatür, fotoğraf, harita, resim gibi farklı görsel öğeler kullanılarak zengin bir görsel sunuş sağlanmıştır. Ders kitabında 2 Almanya, 1 Dünya, 1 Avrupa, 2 Dach konsepti ve son sayfada ise Avusturya ve İsviçre haritaları olmak üzere toplam 8 harita kullanılmıştır.

Görsel 4-25

Kitabın 73. sayfasında sunulan Avrupa haritasında Türkiye de Avrupa sınırları içine dahil edilmektedir. Ancak Türkiye Avrupa sınırları içinde sunulmasına karşın ülkenin sadece batı kısmının haritada yer alması, doğu kısmının haritada bulunmaması ise eleştirilmesi gereken bir noktadır.

Ders kitabındaki görsellerin haritalar dışında tamamı hedef dilin konuşulduğu ülkelerden seçilmekte, diğer dünya ülkelerinden, öğrencinin kendine yakın bulacağı farklı kültürel unsurlara ders kitabında hemen hemen hiç yer verilmemektedir.

Sunulan görsel öğelerde öğrencinin öteki kültürle doğrudan karşılaşmasını, hedef kültürün sosyokültürel yapısını daha iyi tanımasını ve kültür karşılaşması

yaparak hedef kültürle etkileşime girmesini sağlayacak hedef kültür ile ilgili özgün görsel öğelere de yer verilmektedir.

Görsel 4-26

Görsellerde yalnızca hedef kültürün konuşulduğu ülkelerdeki olumlu yönler sergilenmemiş hedef dilin konuşulduğu ülkelerde gündelik yaşamda karşılaşılabilecek sorunlara da yer verilerek harikalar ülkesi, sorunsuz ülke düşüncesinin dışına çıkılmaktadır (Görsel 4-26).

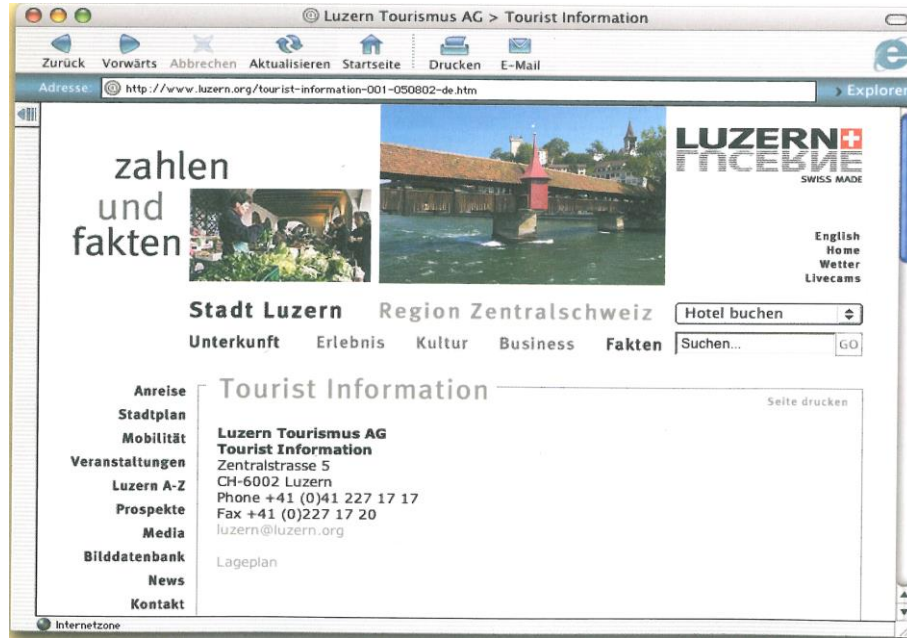
Görsel 4-27

100. sayfada verilen yukarıdaki görselde yol çalışmaları vb. olduğu resim sunularak kusursuz bir ülke yerine günlük hayattaki sorunları olan, olumlu yönleri gibi bazı problemlerinde olduğu bir ülke nesnel bir şekilde sunulmaktadır. İyi ve kötü yönleri ile sunulan bir toplum ise öğrencinin kendi toplumundaki olumsuz olaylara

da eleştirel bakabilmesi ve hedef kültüre karşı hayranlık gibi durumların önüne geçilebilmesi için fırsat sunmaktadır.

Görsel öğelerde dikkat çeken bir diğer öğe de Alman kültüründeki ulaşım araçları ile ilgili sunuşlarda birçok farklı araca yer verilirken tren kullanımı daha çok sunulmaktadır. Tren kullanımının hedef ülkede önemli bir ulaşım aracı olduğu göz önünde tutulursa gerçekçi bir sunuş yapıldığı söylenilebilir.

Ders kitabında Almanca konuşulan üç ülkeyi kapsayan Dach konseptine yönelik sunuşa çok az yer verilmektedir. Ortak bir Alman imgesi genel olarak haritalarla oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Görsel 4-28

Almanya dışındaki ülkeler sunulurken turizm ülkesi olarak sergilenmektedir. Örneğin ders kitabında sayfa 120’de (Görsel 4-28) İsviçre’nin Luzern şehri ile ilgili bilgilendirici bir internet sayfası yer almaktadır. Bu şekilde öğrencilere Almanca konuşulan ülkelerin kültürünün aktarımı yerine bu bilgiye ulaşma yolu da gösterilmektedir.

Söz konusu ders kitabında karakterler ve olay yerleri genel olarak Almanya’dan seçilmekte, Avusturya’ya ve İsviçre’ye özgü kültürel değerlerden bahsedilmemektedir. Yapılan bu sunuş Almanca Almanya’da konuşulur imgesini çok fazla değiştirmeyebilir.

4.5.2. Metinler

4.5.2.1. Metinlerin Konu Alanı Açısından Çözümlemesi

Metinlerde ele alınan konular AODKÇ’nde yer alan sosyokültürel konu alanlarını kapsamaktadır. Metinlerde yer alan konu alanlarının çözümlemesi şu şekildedir:

Tablo 4-13: Lagune 1 Ders Kitabındaki Metinlerin Konu Alanı Açısından Çözümlemesi

Günlük Yaşam	Yiyecek-İçecekler, Yemek Zamanları, Sofra Adabı	XXX
	Ulusal Bayramlar	
	Çalışma Saatleri ve Uygulamaları	
	Boş Zaman Etkinlikleri (hobiler, spor, okuma alışkanlıkları, medya)	XXX
Yaşam Şartları	Yaşam Standartları(Bölgesel, Sınıfsal ve Etnik Farklılıklar)	
	Barınma Olanakları	X
	Sosyal yardım Düzenlemeleri	
Kişiler Arası İlişkiler (Güç ve Çıkar İlişkileri Dahil) Şu İlişkiler Bağlamında	Toplumdaki Sınıf Yapısı ve Sınıflar Arası İlişkiler	
	Cinsler Arası İlişkiler	
	Aile Yapısı ve Aile Bireyleri Arasındaki İlişkiler	XX
	Nesiller Arası İlişkiler	
	İş Ortamındaki İlişkiler	
	Toplum İle Polis ve Resmi Görevliler Arasındaki İlişkiler	
	İrk ve Toplum İlişkileri	
	Siyasi ve Dini Gruplar Arasındaki İlişkiler	
	Sosyal Sınıf	
Değerler, İnanışlar ve Tutumlar, Şu Etmenlerle İlişkili Olarak	Meslek Grubu (Akademik, Yönetici, Sosyal Hizmet, Usta ve el Emekçisi)	
	Sağlık (Kazanılmış ve Kalıtsal)	
	Bölgesel Kültür	
	Güvenlik	
	Kurumlar	
	Gelenek ve Sosyal Değişim	
	Tarih; Özellikle İkonlaşmış Tarihi Kişi ve Olaylar	X
	Azınlıklar (Etnik ve Dini)	
	Ulusal Kimlik	
	İdeolojiler	
	Yabancı Üniversiteler, Yabancı Kişiler	
	Sanat (Müzik, Görsel Sanatlar, Edebiyat, Drama, Popüler Müzik)	
	Mizah (Gülmece)	X
Beden Dili		
Sosyal (Toplumsal) Adetler (Gelenekler); Örneğin, misafir olma ve ağırlamada	Dakiklik, hediye, giyecek, yiyecek ve içecekler, davranış ve söyleyiş adetleri, kalış (ziyaret) süresi, vedalaşma	
Törensel Davranışlar	Dini Tören Ve Ayınlar	
	Doğum, Evlilik, Ölüm	
	Halka Açık Gösteri ve Törenlerde Dinleyici ve	

	Seyirci Davranışları (Tavırları)	
	Kutlamalar, Festivaller, Danslar, Disko, vb.	

Boşluklar: Yok
X: Az Kullanılmış
XX: Yeterince Kullanılmış
XXX: Çok Kullanılmış

4.5.2.2. Metinlerin Metin Sunuşu Açısından Çözümlemesi

Metinlerde yer alan sunuş biçimlerinde ağırlıklı olarak betimleyici sunuş biçimi kullanılmaktadır.

Tablo 4-14: Lagune 1 Ders Kitabındaki Metinlerin Metin Sunuşu Açısından Çözümlemesi

Betimleyici Sunuş	XXX
Belgesel Sunuş	
Olumlayıcı Sunuş	
Sorun odaklı Sunuş	
Eleştirel Sunuş	X

Boşluklar: Yok
X: Az Kullanılmış
XX: Yeterince Kullanılmış
XXX: Çok Kullanılmış

4.5.2.3. Metinlerde Kültür ve İmge İle İlgili İçerikler

Metinler, metin türü açısından ele alındığında iki yazınsal metin dışında metinlerin tamamı kurma metin türündedir. Ders kitabı iletişimsel yönetime göre hazırlandığı için çok sayıda diyalog metin içermektedir. Ayrıca yeterli miktarda okuma parçası da bulunmaktadır. Diyaloglarda hedef kültürün konuşulduğu ortamlardaki günlük hayattaki durumların ve hedef kültürle ilgili genel düşüncelerin ele alınmasının yanında farklı yaşam biçimleri ve karakterlere ve modül sonlarında mizahi diyaloglara yer verilmesi öğrencinin dikkat ve motivasyonu arttırabilir. Ele alınan konuların hedef kültürü yüceltici olmaması ve hedef kültürün çok yönlü ve gerçekçi şekilde ele alınması kendi kültürünü yadsıma ya da kültürel yabancılaşma gibi durumların önüne geçebilir. Ancak metinlerde genel olarak sahip olunan imgeleri ve genel düşünceleri çözümlemeye yönelik sunuş yapılmaktadır. Bu sunuş öğrencinin hedef kültürün farklı yönlerini görmesini sağlamasına karşın bu kültürün karmaşık yapısını anlamlandırmasını da zorlaştırabilir.

Metin 1 (Lagune 1, s.30)

Deutsch lernen

1 | 32

- Guten Tag. Kann ich Ihnen helfen?
- ◆ Oh ja, danke. Wie heißt das auf Deutsch?
- Wie heißt was auf Deutsch?
- ◆ Na, das da!
- Das da? Das ist eine Ansichtskarte.
- ◆ Der, die oder das?
- Wie bitte?
- ◆ Heißt es ‚der Ansichtskarte‘? Oder ‚die Ansichtskarte‘? Oder ‚das Ansichtskarte‘?
- Es heißt ‚die Ansichtskarte‘.
- ◆ Und wie schreibt man das?
- Wie bitte?
- ◆ Wie schreibt man das? Buchstabieren Sie bitte.
- A N S I C H T S K A R T E.
- ◆ Vielen Dank. Und das? Wie heißt das auf Deutsch?
- Was?
- ◆ Na, das da ...
- Das ist eine Zeitung.
- ◆ Zeitung? Buchstabieren Sie bitte.
- Jetzt hören Sie mal, ich bin Verkäuferin. Ich bin kein Wörterbuch!
- ◆ Wörterbuch? ... Heißt es der, die oder das Wörterbuch?

Kurma metin türündeki *Metin 1*’de betimleyici sunuşla Almanca öğrenme ile ilgili "Almanca öğrenmek zordur, Almancada artikel öğrenmek zordur" gibi genel düşünceler ele alınmaktadır. Bu konun mizahi öğelerle ele alınması söz konusu düşüncelerin ders ortamına taşınıp tartışılmasını kolaylaştırabilecektir.

Metin 2 (Lagune 1, s.49)

4 Aziza Hansen kommt aus Tunesien.

a. Lesen Sie den Text.

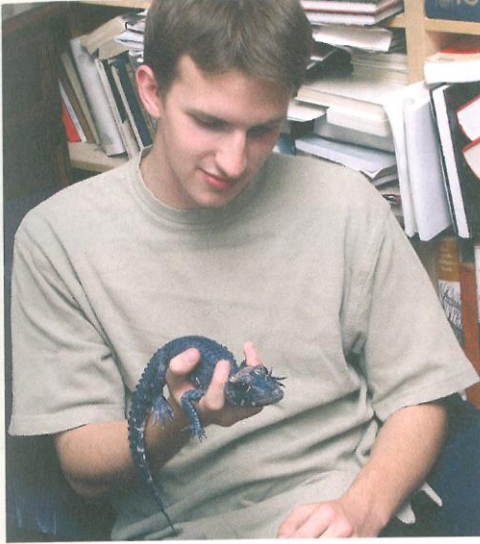
Sie kommt aus Tunesien. Aber sie lebt in Deutschland und ihre Staatsangehörigkeit ist deutsch. Aziza Hansen ist 1978 in Tunis geboren. Sie wohnt in Hannover und ist Sekretärin von Beruf. Ihr Ehemann ist Deutscher. Sie haben zwei Töchter, vier und zwei Jahre alt. Ihre Adresse: Daimlerstraße 17 a. Telefon: 8934567. E-Mail: azhansen@gmx.net.

Metin türü olarak kurma metin olan *Metin 1*’de betimleyici sunuş biçimi kullanılmıştır. Metinde farklı bir ülkeden gelen ama Almanya’da yaşayan ve Alman vatandaşı olan, bu ülkede çalışan ve bir Almanla evli olan göçmen kökenli bir karakter hakkında genel bilgiler verilmektedir. Karakterin kültürel özelliklerine değinilmemekte, hedef kültür tarafından kabul görmüş ve öteki topluma entegre olmuş bir karakter profili oluşturulmaktadır. Bu bağlamda söz konusu metin Almanya’daki kültürötesi aile ve yaşam biçimi ile ilgili izlenim uyandırabilecektir.

„Ein Krokodil und kein Telefon“

Telefon, Fernseher, Auto hat jeder. Stimmt nicht. Manche Menschen haben zum Beispiel ein Krokodil, aber kein Telefon. Vier Personen, vier Lebensstile.

Reportage

▲ Jochen Pensler, 21, studiert in Leipzig Biologie. Sein Zimmer ist ein Zoo. Zurzeit hat er 6 Schlangen, 26 Spinnen, 14 Mäuse und 1 Krokodil. Aber er hat kein Telefon und kein Radio. Einen Fernseher hat er auch nicht. „Ich höre keine Musik und ich brauche keine Unterhaltung. Nur Bücher brauche ich unbedingt und meine Tiere. Tiere sind mein Hobby und sie kosten viel Zeit.“

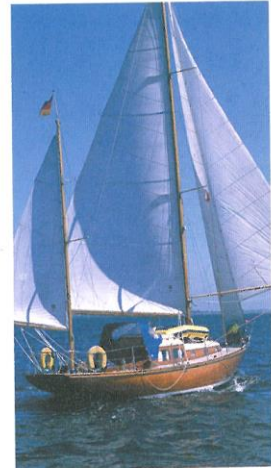
Bernd Klose, 42, lebt in Freiburg. Er ist Reporter. Deshalb ist er selten zu Hause. Seine Wohnung hat nur ein Zimmer. Es gibt eine Matratze und einen Schreibtisch. Möbel findet Bernd nicht wichtig. „Ich brauche drei Dinge: den Computer, das Motorrad und das Mobiltelefon.“ ▼

▲ Karin Stern, 33, wohnt in Frankfurt. Sie ist Sozialarbeiterin und Hobby-Fotografin. „Ich brauche keinen Luxus, keinen Geschirrspüler und keinen Computer. Ich rauche nicht und ich trinke keinen Alkohol. Geld brauche ich nur für meine Kameras, mein Fotolabor und für Filme. Der Rest ist nicht so wichtig.“ Das stimmt: Ihr Bad ist eigentlich ein Fotolabor und ihr Schlafzimmer ein Fotoarchiv.

▼ Normalerweise hat jeder Mensch eine Wohnung oder ein Haus, aber Linda Damke nicht. Sie ist 27, Musikerin, und hat ein Segelboot. Das ist ihr Zuhause. „Andere Leute brauchen ein Haus oder eine Wohnung und einen Wagen, ich nicht. Mein Segelboot bedeutet Freiheit. Im Sommer bin ich in Deutschland oder in Frankreich, im Winter in Griechenland.“ Lindas Leben ist spannend, aber nicht sehr bequem. Die Kajüte hat wenig Platz. Es gibt ein Bett, einen Tisch, ein paar Kisten, einen Mini-Kühlschrank und einen Gaskocher. Mehr braucht sie nicht.

Metin 3 kurma metin türündedir ve metinde betimleyici sunuş biçimi kullanılmaktadır. Tüketim toplumunun bir parçası haline gelen hedef dilin konuşulduğu ülkeler farklı yöndeki karakterler ile sunulmaktadır. Örneğin telefon,

radio, televizyon kullanmayan ama yılan, örümcek, fare gibi hayvanlar besleyen ya da bulaşık makinesi, bilgisayar, kullanmayan karakterler, yatta yaşayan her mevsim farklı bir yerde bulunan uç karakterler sunulmaktadır. Karakterlerin bu şekilde ele alınması hedef ülkedeki farklı yaşam şekillerini hatta ekstrem durumları görülmesini sağlayabilecektir.

Metin 4 (Lagune 1, s.102)

Angeln verboten

2 | 37

- Halt! Können Sie nicht lesen? Angeln ist hier verboten!
- ◆ Ich weiß. Wer angelt denn?
- Na Sie. Sie wollen doch angeln, oder nicht?
- ◆ Ja, ich will angeln. Ist angeln wollen auch verboten?
- Machen Sie keine Witze! Sie dürfen hier nicht angeln.
- ◆ Ich weiß. Ich angle ja auch nicht.
- Also wollen Sie gar nicht angeln?
- ◆ Doch. Ich will schon angeln, aber ich darf ja nicht. Also angle ich nicht und will nur angeln.
- Angeln und angeln wollen – da ist doch kein Unterschied.
- ◆ Doch, da ist ein Unterschied. Angeln ist angeln. Und angeln wollen ist angeln wollen.
- Das ist doch ...
- ◆ ... ganz einfach. Ich angle nicht, ich will angeln.
- Das ist auch verboten!
- ◆ Dann müssen Sie ein Schild schreiben: Angeln wollen verboten.
- Sie machen mich verrückt.
- ◆ Möchten Sie nicht auch ein bisschen angeln wollen? Das ist gut für die Nerven.

Metin türü olarak kurma diyalog metin olan *Metin 4*'te mizahi bir üslupla "Almanlar kuralcıdır" düşüncesi ele alınmaktadır. Söz konusu metin ile var olan genel bir yargı sorgulatılabilecek, genellemelerin farkına varma ve genel düşüncelerin ötesinde farklılıkları görebilme becerisi geliştirilebilecektir.

Mein Alltag

Eine Serie von Gerda Melzer

Wer soll denn die Arbeit machen?

Morgens lange schlafen, ein Wochenende mal nicht arbeiten, eine Reise machen: Das können Herr und Frau Renken nicht. Wer soll denn dann die Arbeit machen?

Ich bin zu Gast auf dem Bauernhof, bei Familie Renken in der Nähe von Oldenburg. Es ist halb acht abends, wir sitzen um den Tisch – Feierabend. „Wie war denn der Arbeitstag?“ frage ich. „Lang, wie gewöhnlich“, antwortet Gerd Renken, der Bauer. Das Leben auf dem Bauernhof ist heute nicht mehr so hart wie vor dreißig Jahren. Doch immer noch beginnt der Tag früh für einen Landwirt, auch samstags und sonntags.

„Da schlafen die Kühe nicht extra bis acht,“ weiß Herr Renken. „Heute Morgen um Viertel nach vier, da sind meine Frau und ich aufgestanden. Wir haben eine Tasse Kaffee getrunken und sind dann in den Stall gegangen.“ Täglich müssen die Renkens 56 Kühe melken. Sie schaffen das jetzt in einer Stunde, mit der Melkmaschine. Früher hatten sie keine und die Arbeit war sehr anstrengend.

„Da haben wir noch mit der Hand gemolken“, sagt Herr Renken. „Das hat Stunden gedauert, aber meine Eltern haben noch geholfen. Mein Vater ist aber vor vier Jahren gestorben und meine Mutter ist jetzt zu alt.“

Herr und Frau Renken haben drei Kinder: Wibke (12) und Imke (15) gehen noch zur Schule. Enno, der Sohn, ist 22 und studiert Jura in Münster. Er will Rechtsanwalt werden.

„Um Viertel vor sieben,“ erzählt Frau Renken, „hab’ ich heute die Mädchen geweckt, dann die Kühe auf die Weide gebracht. Um sieben Uhr morgens haben wir wie immer zusammen gefrühstückt. Die Mädchen sind dann um halb acht zur Bushaltestelle gegangen. Am Vormittag hab’ ich die Hühner und die Schweine gefüttert, die Wohnung geputzt und aufgeräumt. Und dann die Wäsche: Ich hab’ die Waschmaschine gefüllt.

Da hab’ ich plötzlich „miau“ gehört. Zum Glück war der Schalter noch auf „Aus“. Ich hab’ die Katze natürlich sofort aus der Maschine genommen.“

Herr Renken macht nach dem Frühstück den Stall sauber und arbeitet dann draußen. „Nach der Stallarbeit repariere ich die Maschinen. Immer muss man da was in Ordnung bringen, und dann kommt die Arbeit auf dem Feld.“

Um zwei sind die Mädchen aus der Schule zurück, die Renkens essen zu Mittag. Nach dem Mittagessen schläft Herr Renken normalerweise eine Stunde.

„Heute hab’ ich nur eine halbe Stunde geschlafen. Wir hatten viel zu tun. Meine Frau hat am Nachmittag im Garten gearbeitet, und ich war draußen auf dem Feld. Um Vier haben wir Tee getrunken. Danach bin ich kurz im Hühnerstall gewesen. Aber von unseren zehn Hühnern war keins mehr da. Im Zaun war ein Loch. Wir haben sie sofort gesucht und, zum Glück, alle wieder gefunden. Zehn für uns, keins für den Fuchs! Um halb sechs habe ich dann mit den Mädchen die Kühe von der Weide geholt.“

Abends melken die Renkens wieder und gegen sieben sind sie meistens fertig. Frau Renken macht das Abendbrot. „Für heute ist Feierabend,“ sagt ihr Mann und lächelt. „Oft mache ich abends aber noch Büroarbeit am Computer. Und meine Frau bügelt oder näht. Später sehen wir fern, aber dabei schlafe ich fast immer im Sessel ein.“ „Heute bestimmt nicht“, meint Frau Renken. „Heute kommt Fußball. Deine Lieblingsmannschaft spielt.“ – „Erst mal sehen“, sagt der Bauer. „Vielleicht spielt Bayern München gut – dann bleib’ ich bestimmt wach bis zum Ende.“

Kurma metin türündeki *Metin 5'te* Almanya'daki çiftçi bir ailenin yaşamı betimleyici sunuşla ele alınmaktadır. Konu Almanca konuşan ülkeler ile ilgili sanayi, ekonomi, bilim ve kültür ülkesi imgesi ile karşılaştırıldığında sahip olunan ön bilgilerin ötesinde özelliğe sahiptir. Kolaylıklar ve harikalar ülkesi şeklinde bir hedef kültür sunuşu yerine zorlu yaşam şartlarının da olduğu bir ülke sunulmakta, bu amaçla üretim sınıfının koşulları göz önünde tutulmaktadır.

4.5.3.Karakterler

Alman karakterler genel olarak nesnel bir şekilde ve çok yönlü sunulmaktadır. Ders kitabında işlenen konular her üniteye farklı karakterler üzerinden ele alınmaktadır. Karakter seçiminde ağırlıklı olarak hedef kültürün konuşulduğu ortamdan günlük hayatta karşılaşılacak kişiler seçilmiştir. Bunun yanında görsel öğelerde azda olsa hem hedef dilin konuşulduğu kültürden hem de başka kültürden tanınmış müzisyenler ve şarkıcılar sunulmaktadır. Karakterlerin yaş aralığı belirli bir yaş grubu ile sınırlı tutulmayıp tüm yaş gruplarından kişiler temsil edilmiştir. Ancak bu gruplar içinde 25 yaş ve üstü gibi bir genellemenin ağır bastığı hem metinlerden hem de görsel öğelerden çıkarılmaktadır. Bu durum, öğrencinin empati kurma olasılığını azaltsa da öğrencinin daha gerçekçi bir dünya ile yüzleşmesini sağlayabilir. Hedef kültürdeki farklı etnik ve kültürel aidiyeti olan karakterlere ve Almanca konuşulan ülkeler dışındaki ülkelere yabancı karakterlere çok az yer verilmiştir. Almanca konuşan ülkelerdeki yabancı karakterler genel olarak Almanca konuşulan ülkelere çalışan ve çalışmak isteyen ya da öğrenci olup burada çalışan kişiler olarak sunulmaktadır.

Mesleki açıdan bakıldığında birçok farklı meslek grubunun ders kitabında yer aldığı görülmektedir. Alman erkek karakterler polis, satıcı, istasyon görevlisi, öğrenci, berber, mobilyacı, radyocu sunucusu, fotoğrafçı, gazeteci, film yönetmeni, bekçi, taksici ve çiftçi olarak, Alman bayan karakterler ise gazeteci, şarkıcı, hemşire, sekreter, sosyal hizmetler çalışanı, müzisyen, doktor, resepsiyonist ve çiftçi olarak sunulmaktadır. Meslekler hizmet, sağlık, eğlence, basın, güvenlik, üretim, esnaf serbest meslek gibi farklı gruplardan seçilerek çok boyutlu bir sunuş yapılmaktadır. Meslek grupları genel olarak orta sınıftan seçilse de bekçi, mobilyacı gibi alt sınıfa

yakın ve doktorluk gibi üst sınıfa yakın meslek grupları da sunularak tek sınıflı bir Almanya düşüncesinin önüne geçilmektedir.

Farklı kültürden sunulan erkek karakterler öğrenci ve ressam, fotoğrafçı, bayan karakterler bilişimci ve sekreter olarak sunulmaktadır. Yabancı karakterlerin gözünden bakıldığında Almanya turizm, iş bulma ve eğitim ülkesi olarak sergilenmiştir. Ders kitabında sunulan farklı kültürden karakterlerin kültürleri ile ilgili kültürel içeriğe yer verilmemekte, heterojen yapıda bir Alman toplumu sunulurken Alman kültürü için ise homojen yapıda Alman kültürü sunuşu yapılmaktadır.

Görsel 4-29

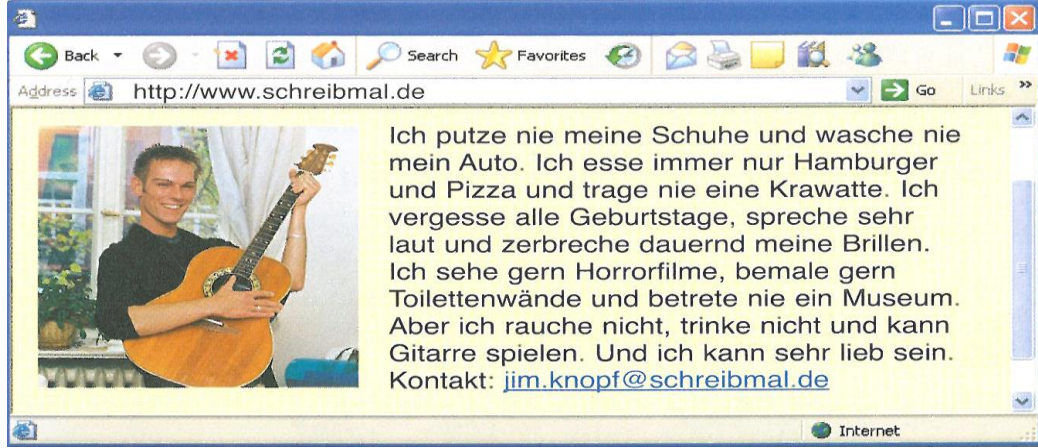
Aile ile ilgili sunuşlarda tek tip güler yüzlü, aile ilişkilerinde duyarlı ve uyumlu aile sunuşlarının yanında aile ilişkilerinde sorunlar yaşayan bireylere de yer verilmiştir. Aile ilişkilerinde genel olarak anne çocuklarla ilgilenmekte, ev işlerini yapmakta ve eşine hizmet etmektedir. Buna karşın bazı resimlerde babanın da çocuklarla ilgilendiği, kocanın eşine yardım ettiği sunuşlara da yer verilmesi ataerkil bir toplum imgesi oluşturulmasının önüne geçebilecektir.

Söz konusu ders kitabında bazı genelleştirme ve kalıp yargı oluşturabilecek durumlar sunulsa da metinlerde ve görsel öğelerde genel olarak hedef kültürle ilgili var olan kalıp yargı ve genellemeleri çözümleyici örneklerle yer verilmektedir. Örneğin ders kitabında "Almanlar birayı sever" düşüncesini sorgulatacak örnekler bulunmaktadır.

"Ich rauche nicht und ich trinke keinen Alkohol." (sf. 63)

"Er trinkt nicht gern Bier und Wein." (sf . 39)

Bu tarz örneklerle var olan Alman imgesinin ötesinde farklı bir Alman karakteri ile karşılaşan öğrencinin genellemelerin arka planını görebilmesi sağlanabilecektir.

Görsel 4-30

Karakter sunuşları yapılırken Alman toplumunun özellikleri olarak varsayılan çalışkan, dakik, kural odaklı ve disiplinli gibi özdeşleşmelerle bağdaşmayan farklı karakter sunuşları yapılmıştır. 85. Sayfada verilen metinde (Görsel 4-30) düzensiz, Alman toplumu için özel bir gün olan doğum günü ile ilgilenmeyen ve içki içmeyen bir karakter sunulmaktadır. Bu sunuş sahip olunan önyargı ve genellemeleri sorgulatarak bir toplumun ortak özelliği olarak görülen değerlerden farklı yaşayış ve düşünüş biçimleri olabileceğini gösterebilir.

4.5.4. Değerlendirme

Bu ders kitabı iletişimsel beceri temel alınarak ve kaynak kültür-hedef kültür ya da uluslararası kültür-hedef kültür sunuşundan daha çok Alman kültürü aktarımı üzerine kurulu bir düzen içinde hazırlanmıştır. Kültür aktarımının farklı dönemlerde farklı şekillerde yer aldığı göz önünde tutulduğunda söz konusu kitapta ağırlıklı olarak iletişim odaklı kültür aktarımı modeli kullanılmaktadır. Ancak söz konusu ders kitabında öğrencinin kendi kültürü ile hedef kültürü etkileşime sokması, bakış açısı değişikliği, kimlik oluşumu gibi kültürlerarası beceriyi geliştirmeye yönelik çok fazla öge bulunmamaktadır. Öğrenciyi kendi kimliğine yöneltecek gerek görsel gerek metin ile ilgili içeriklerdeki öğelerin yetersizliği öğrencinin kişisel gelişimine ket vurabilir.

Görsel düzende yer alan farklı görsel öğeler metinlerle bütünlük oluşturmaktadır. Görsel öğelerde hedef kültür sunuşu yapılırken hedef dilin konuşulduğu ortam ile ilgili hem olumlu olaylara hem de olumsuz olaylara yer verilerek eleştirel bir sunuş yapılmaktadır.

Ancak kültür etkileşiminin dersin farklı öğeleri arasında gerçekleştiği düşünüldüğünde kaynak kültürden gelen öğrenci ve hedef kültüre yönelik hazırlanmış ders kitabı arasında kültürel etkileşim olması kaçınılmazdır. Bu bağlamda hedef kültürde sunulan konuların gündelik yaşamdan seçilmesi, görsel öğelerde hedef kültür ile ilgili özgün resimlere yer verilmesi ve bütün kültürlerde var olan ortak konuların ele alınması öğrencinin kafasında karşılaştırma olayının gerçekleşmesini sağlayabilecektir.

Sunulan karakterlerin günlük yaşamdan seçilmesi empati kurmak için uygun olsa da karakterlerin yaş aralığı empati kurmak için uygun olmayabilir. Meslek gruplarının çeşitliliğine geniş yer verilmesi ve karakterlerin cinsiyet dağılımı açısından gerçekçi bir dünya yansıtılmıştır. Sunulan karakterler arasında farklı etnik kökenli karakterlere yer verilmektedir. Bu şekilde heterojen etnik yapılı ama homojen kültürel yapılı bir Alman toplumu imgesi oluşturulmaktadır. Yabancılar için Almanya turizm ve çalışma ülkesi olarak sunulmaktadır.

Metinlerdeki konu alanları AODKÇ’nde belirtilen sosyokültürel konu alanlarından seçilmiştir. Metinlerde ağırlıklı olarak betimleyici sunuş kullanılmıştır. Metinlerin geneli kurma metin olmasına karşın iki tane yazınsal metine yer verilmektedir. Ancak bu metinlerde de hedef kültürle ilgili imge oluşturacak içerik bulunmamaktadır. Ünite sonlarında verilen diyalog metinlerde mizahi öğelerle hedef kültürle ilgili imgelerin ele alınması öğrencinin motivasyon ve ilgisini arttırabilir.

İçerik açısından karşılaştırma için elverişli konulara yer verilmesine karşın, tek taraflı kültür aktarımına ağırlık verilmesi ve metinlerde kültür karşılaştırmasını teşvik edebilecek konuların ele alınmaması kültür etkileşimini zorlaştırabilir. Ayrıca ders kitabında kültürlerarası etkileşimi teşvik edebilecek yönergeler ise yetersiz kalmaktadır. Ders kitabında kültürlerarası etkileşime yönelik olarak verilen yönergeler şunlardır:

Ailenizden bahsediniz. (s. 23)

Neleri önemli/önemsiz bulursunuz? Ülkenizde ne önemlidir/önemli değildir? (s. 62)

Neleri yapmayı seversiniz/sevmezsiniz? (s. 86)

Görsel öğelerde sunulan Alman kültürünün gündelik yaşamı öğrencinin empati kurmasını kolaylaştırabilir, ancak tek taraflı bakış açısı öğrencinin kimlik oluşumunu olumsuz etkileyebilir. Alman toplumsal yaşamının olumlu ve olumsuz örneklerle yer verilerek tarafsız bir şekilde sunulması ise öğrencinin eleştirel bir bakış açısı ile bu kültüre yönelmesini sağlayabilir.

Bazı metinlerde önyargı oluşturabilecek konular doğrudan örneklerle değil, örtük biçimde ele alınmaktadır. Bu tür konular sahip olunan önyargıların sorgulanması ve eleştirel bir bakış açısının kazanılması için uygundur. Özellikle belirli bir toplumun ortak özelliği olarak görülen genel yargıların sorgulanması için genel yargıları bozan örnekler verilmektedir. Bu şekilde öğrencinin o kültür içindeki farklılıkları görmesi sağlanmaktadır ve öğrencinin öteki kültürü anlaması amaçlanmaktadır. Yani kültürler arasındaki farklı tavır, tutum, davranış ve yaşam tarzındaki farklılıkları ya da benzerlikleri belirtmekten daha çok kültürün kendi içindeki farklılıklara dikkat çekilmektedir. Bu sayede öğrencinin hedef kültür içindeki farklı değer yargılarını ve yaşam biçimlerini görmesi sağlanacaktır.

Ders kitabında benmerkezci bakış açısına genel itibari ile yer verilmemekte, Alman kültürü eleştirel bir sunuş ile aktarılmaktadır. Ancak söz konusu ders kitabında genelleme oluşturmaya ve genellemeleri çözümlemeye yönelik sunuş tarzlarından her ikisine de yer verilse de genellemeleri çözümlemeye yönelik sunuş oldukça fazla kullanılmıştır. Bu sunuş başlangıç düzeyinde yabancı dil öğrenen öğrencilerin yabancı dünyayı algılamasını ve bu dünya ile hesaplaşmasını zorlaştırabilir. Kültür etkileşimini destekleyici karşılaştırmaya yönelik içeriğin yetersiz olması ise kültürlerarası etkileşimin işlevini azaltabilir. Bu nedenle ders kitabında sunulan imgeler benmerkezci bakış açısı ile sunulmasa da genellemelerin çok az kullanılması, öğrenciyi kendi kimliğine yönelten öğelerin bulunmaması ve metinlerin ve görsel öğelerin genel anlamda kültürlerarası etkileşimi desteklememesi, kültürlerarası etkileşime yöneltecek yönergelerin az olması söz konusu ders kitabının kültürlerarası öğrenme açısından yeterli olmadığını göstermektedir. Buda kitaptaki

imgelerin hem karşılaştırma yapma, hem de yabancıyı anlama ve algılama becerileri açısından uygun olmadığını göstermektedir. Söz konusu ders kitabında genellemeleri çözümlemeye yönelik sunuş, karşılaştırma yapma, empati kurma ve kendini eleştirel değerlendirme ve sonuçta da kimlik oluşumuna katkıda bulunma işlevlerini yerine getirmeyebilir.

Tablo 4-15: Lagune 1 Ders Kitabındaki Görsel ve Metin ile İlgili İçeriklerde Alman Kültürü Sunuşu

Metinlerde ve görsel öğelerde kültürlerarası becerileri geliştirmeye yönelik olarak imge, kalıp yargı ve önyargılar ele alınmakta mıdır?	***
Metinlerde ve görsel öğelerde sunulan imgelerde öğrencinin kültürel görelilik bilincini ve yansıtıcı düşünme becerisini geliştirecek öğelere yer verilmiş midir?	*
Metinlerde ve görsel öğelerde sunulan imgeler öğrencinin kendini eleştirel değerlendirme becerilerini geliştirmeye yöneltmekte midir?	*
Metinlerde ve görsel öğeler kültürel farklılıkları ve benzerlikleri görmeye yönelik karşılaştırma yapmayı teşvik etmekte midir?	*
Metinlerde ve görsel öğelerde hedef kültür yanında kaynak kültür veya farklı kültürlerden öğelere yer verilmiş midir?	*
Metinlerde ve görsel öğelerde hedef kültür olumlu, olumsuz ve tarafsız olarak çok yönlü sunulmuş mudur?	*
Metinlerde ve görsel öğelerde farklı kültürler olumlu, olumsuz ve tarafsız olarak çok yönlü sunulmuş mudur?	*
Ders kitabında imgelere, kalıp yargılara ve genelleme oluşturmaya ve genellemeleri çözümlemeye yönelik sunuşa dengeli biçimde yer verilmiş midir?	*
Ders kitabında farklı metin türleri kullanılmakta mıdır?	*
Konu alanları AODKÇ'nde belirtilen sosyokültürel alanlardan seçilmiş midir?	***
Karakterler yaş, meslek ve cinsiyet açısından öğrenenin dünyasına hitap etmekte midir?/Empati kurmaya yöneltmekte midir?	*
Karakterler yaş, meslek ve cinsiyet açısından gerçekçi midir?	**
Metinlerde ve görsel öğelerde kültürötesi olgular yer almakta mıdır?	*

Boşluklar: Yok

*: Az Kullanılmış

**: Yeterince Kullanılmış

***: Çok Kullanılmış

BÖLÜM V: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Küreselleşme, artan uluslararası hareketlilik ve teknolojik gelişmeler, çatışma, iletişimsizlik, yabancılaşma ve kimlik problemi gibi sorunları beraberinde getirmektedir. Bu sorunlar eğitim dünyasına çıkış yolları bulma zorunluluğu görevini yüklemektedir. Günümüzde yalnızca eğitim dünyasında değil, diğer disiplinlerde de gerçekleşen kültürlerarası öğrenme bu sorunlarla yüzleşebilmek için bir çıkış noktası olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bakış açısı ile yabancı dil eğitimi ile birlikte öğrencinin öğrendiği dili etkili bir şekilde kullanmasının yanında öğrencinin eğitsel gelişimine katkıda bulunmak amaçlanmaktadır. Burada kaynak kültür ve hedef dilin kültürünün bir araya geldiği yabancı dil dersi, kültürlerarası etkileşim için hareket noktası olarak görülmektedir. Ancak kültürlerarası etkileşimde, insan ilişkilerinde ve uluslararası ilişkilerde sahip olunan imgeler, yabancı dil eğitiminde kurulan etkileşimi olumlu yönde ya da olumsuz yönde biçimlendirebilir. Bu noktada kaynak kültür ve hedef kültür arasındaki etkileşime yön veren ders kitapları önemli rol oynamaktadır. Yabancı dil eğitiminde kullanılan ders kitaplarının kaynak kültür ve hedef kültür arasındaki etkileşimi verimli hale getirmesi için, ders kitaplarında bu amaca yönelik imgelerin sunulması gerekmektedir.

Kültür kavramının çok katmanlı ve karmaşık yapısı özellikle temel düzey ders kitaplarında imge, kalıp yargı ve genellemelerin kullanımını zorunlu hale getirmektedir. Burada amaç, öğrencilere yeni karşılaştıkları yabancı dünyayı sahip oldukları ön bilgilerden hareketle sunarak, oluşabilecek motivasyon düşüklüğü, kültürü şoku gibi kültürel etkileşime zarar verecek etkileri azaltmak, diğer taraftan da öteki kültürün karmaşık yapısını kategorize ederek basite indirgemektir. Ayrıca öğrencinin kendi kültürüne yabancılaşması ya da hedef kültüre sempati duyması, hayran olması gibi duyuşsal açıdan öğrencinin kendi kimliğine zarar verecek durumlara karşı imgelerin sunuşunda dikkatli olmak gerekmektedir. Diğer taraftan öğrencinin ön yargılarla hesaplaşabilmesi, iletişim durumlarını olumsuz etkileyen genellemeleri çözümleyebilmesi ya da sosyal etkileşimde başarılı olabilmesi için empati kurma ve kendi bakış açısının bilincine varma gibi eğitsel gelişime yönelik becerileri de edinmesi gerekmektedir. Bu nedenle öğrenilen yabancı dil ve kültürle ilgili imgeleri beraberinde sınıfa getiren öğrencinin ön bilgilerini olumlu yönde

değerlendirecek ve sahip olunan imgelerin olumsuz etkilerini azaltabilecek ders kitaplarına ihtiyaç vardır.

Yabancı dil eğitiminde kullanılan ders kitapları çok işlevli yapıları nedeni ile çok boyutlu olarak tasarlanmaktadır. Buna bir de politik bakış açıları, pazar çıkarları, farklı bilimsel yönelimler eklendiğinde hedef kitleye uygun ders kitabı seçmek daha da zor bir hale gelmektedir. Bu bakış açıları ile yabancı dil olarak Almanca eğitimine yönelik olarak birçok ders kitabı piyasaya çıkmakta, öğrenciler için uygun ders kitabını seçmek ise yabancı dil eğitiminde öğretmen için zor bir uğraşa dönüşmektedir.

Okullarda okutulan ders kitaplarında oluşturulan imgenin öğrencilerin kültürlerarası becerilerini geliştirmek için uygun olup olmadığı göz önünde tutulmamakta ve bu yönde ders kitaplarının uygunluğunu inceleyen çalışmalar yapılmamaktadır.

Çalışmada yabancı dil eğitimi için kullanılan ders kitaplarının öğrencinin eğitsel gelişimi için uygun olup olmadığını tespit etmek amacı ile yabancı dil olarak Almanca öğretimine yönelik başlangıç düzey ders kitaplarındaki imgeler ele alındı. Söz konusu ders kitaplarında görsel öğelerde ve metinlerde sunulan hedef kültür ve farklı kültürel olgular ile ilgili imgeler çözümlendi. Elde edilen sonuçlardan hareketle ders kitaplarında sunulan hedef kültür ve farklı kültürler ile ilgili imgelerin kültürlerarası bakış açısı çerçevesinde öğrencinin eğitsel gelişimi için uygun olup olmadığı sorgulandı.

Bu çalışma ile ders kitabı seçiminde öğretmenlere yol gösterici olmak, ilerleyen süreçte yabancı dil olarak Almanca eğitimi için hazırlanacak ders kitaplarının daha uygun nitelikte hazırlanabilmesine katkıda bulunmak ve yapılan araştırmalar yol gösterici olmak amaçlandı.

İncelenen ders kitapları içinde *Ideen 1* ders kitabı genel olarak biz-öteki bakış açısı üzerine kurularak öğrenci karşılaştırma yapmaya yöneltilmektedir. Ders kitabında farklı kültürlerden karakterlere yer verilmesi öğrencinin kültürlerarası etkileşime girmesini kolaylaştırabilecektir. Öğrenci oluşturduğu Alman imgesini sadece kendi kültüründen hareket ile oluşturmayacak ayrıca söz konusu ders kitabında sunulan bu kültürlere ait görüngülerle hedef kültürü karşılaştırarak imgeler oluşturabilecektir.

Ders kitabında yer alan konu alanları, metin sunuşundaki çeşitlilik öğrenenin kültürlerarası etkileşime girmesini kolaylaştırabilecektir. Metinlerdeki konularda önyargıların ele alınması ve öteki olanın farklılıklarının normal olduğunu gösteren konulara temas edilmesi, karşılaştırma yapmaya yönelten yönergeler ile öğrenciyi kültürlerarası etkileşime yöneltmek hedeflenmiştir. Buna karşın farklı kültürler ezilen, yardıma muhtaç ve kötü şartlarda yaşayan yetersizlikler ülkesi şeklinde sunulurken Almanca konuşulan ülkelerin harikalar ülkesi ya da sorunsuz bir ülke olarak sunulması ise öğrencinin hedef kültürle girdiği hesaplaşma, hedef kültüre asimile olma, sempati duyma ya da kendi kültürüne yabancılaşma sorunsalına dönüşebilecektir.

Karşılaştırma yapmaya, genelleme oluşturmaya ve genellemeleri çözümlemeye yönelik sunuşların dengeli biçimde yer almasına ve kültürlerarası etkileşime yönelik öğelere yer verilmesine rağmen ben merkezli bakış açısı öğrenenin kültürlerarası öğrenme becerilerini geliştirmeyebilir. Ben merkezli sunuş, yapılan karşılaştırmaların hedef kültüre direnç gösterme ya da kendi kültürüne yabancılaşmaya dönüşmesine sebep olabilecektir. Bunun sonucunda yabancı dil eğitimi öğrenin kimlik gelişimine katkıda bulunması yerine, yaptığı karşılaştırmalar ile oluşturduğu imgeler sonucu hedef kültür ve kendi kültürel gerçekliği ile uyuşmayan imgelere sahip olabilir. Sonuçta yabancı dil eğitiminde hedeflenen eğitsel gelişim gerçekleşmeyebilir.

Schritte 1 ders kitabı ise hem genelleme oluşturmaya yönelik sunuşun ağırlıkta olması, hem de kısmen ben merkezli bakış açısı kullanımı ve kültürlerarası etkileşimi destekleyen içeriğin azlığı nedeni ile öğrencinin eğitsel gelişimi için uygun olmayabilir.

Ders kitabı, Almanca konuşan ülkelerde yaşayan ya da yaşamak isteyen, az öğrenme deneyimi olan ve muhtemelen daha önce hiç yabancı dil öğrenmeyen yabancılar için hazırlanmıştır. Türkiye şartlarında bu ders kitabını kullanan öğrenciler açısından bakıldığında öğrenciler Almancayı ikinci yabancı dil olarak öğrenmektedir ve okul deneyimi olarak liseye kadar yeterli birikim ve deneyim kazanmaktadır. Türkiye’de söz konusu kitabın lise düzeyinde kullanıldığı düşünüldüğünde kitabın sadece dilsel açıdan değil, kültürel açıdan da bu öğrenci kitlesi için uygun olmadığı göz önünde tutulmalıdır. Çünkü temel düzeyde yabancı dil öğrenen öğrencilere hedef dilin birçok ögesinin öğretilmesi gerektiği gerçeği göz

önünde tutulduğunda ders kitaplarının hedef kültür ile ilgili tüm kültürel öğeleri içermesi beklenemez. *Schritte 1* ders kitabı, hedef kitlesinin göçmenler olması ve bu hedef kitlesinin ihtiyaçlarına yönelik kültür aktarımına öncelik vermesi nedeni ile kültür aktarımı açısından öğrencilerin eğitsel gelişimini desteklemeyebilir.

Yabancı ve göçmen kökenli karakterlere sıkça yer verilmesi, öğrencinin bu kültürde bulduğu farklılıklar korkularını azaltacak ve hedef dili yeni öğrenen birine hedef kültürde yer verilmesi empati kurmasını teşvik edebilecektir. Buna karşın karakterlerin orta yaşlı ve orta sınıftan seçilmesi, mesleki açıdan öğrencilikle bağlantılı olmaması, öğrencinin empati kurmasını olumsuz etkileyebilecek, kendi değerleri ile karakterlerin değerleri arasında karşılaştırma yapmasını, hedef kültür ile ilgili gerçekçi bir imge oluşturmalarını zorlaştırabilecektir. Bir çocuğun deneyimleri ile bir yetişkinin deneyimleri farklı olduğundan her iki grubun da algıları farklı şekillenmektedir. İmgelerin sosyal yaşantı, çevre, yaş vb. şartlardan etkilenecek olduğu düşünüldüğünde erken yaşta oluşmaya başlayan imgeler ile ilerleyen yaştaki imgeler farklı yapı ve özelliklere sahiptir. Erken yaşta oluşmaya başlayan imgeleri biçimlendirmek kolay olabilmesine karşın ilerleyen yaşlarda yerleşmiş imgeleri düzeltmek daha zor olabilir. Bir çocuğun aklındaki Alman imgesi ile bir yetişkinin aklındaki Alman imgesi farklı olduğundan kendi dünyaları ile bağlantıya sokamadıkları yabancı dünya öğrenme motivasyonunu olumsuz etkileyebilecektir.

Ders kitabında sadece genellemeler üzerinden hedef kültürü sunmak öğrencinin iletişim durumlarına bu genellemeleri taşımasını ve hedef dilin kültürünün tek boyutlu öğrenmesinin ötesinde hedeflenen eğitsel gelişimi de engelleyebilecektir. Bu sunuş biçimi ile öteki kültürü anlamaya yönelik olarak farklılıklara karşı duyarlı olma, benmerkezci bakış açısını bırakarak olayları çok yönlü değerlendirme ve farklılıklara uyum gösterme gibi öğrencinin eğitsel gelişimine yönelik beceriler göz ardı edilmektedir.

Öğrenciyi kendi kimliğine yöneltecek yönerge ve konuların ele alınmaması, benmerkezci bir bakış açısına az da olsa yer verilmesi ve kitabın hedef kitlesi dolayısı ile öğrencinin duygu dünyasına uymaması, genellemelere ağırlık verilmesi eğitsel gelişim açısında olumsuz özellikler olarak karşımıza çıkarken Alman kültürünü yansıtan az sayıdaki özgün resim ise öğrencinin karşılaştırma yapmasını teşvik edebilecektir. Ancak karşılaştırma yapmaya yönelik sınırlı sayıdaki içeriğe

karşın algılama ve yabancıyı anlama becerileri açısından kitap öğrencilerin eğitsel gelişimi için uygun olmayabilir.

Lagune 1 ders kitabı iletişim odaklı yabancı dil öğretimini temel almaktadır, bu nedenle kültürlerarası etkileşime yönelik içerik çok fazla yer almamaktadır. Ancak ders kitabında özellikle sahip olunan imgelerin çözümlenmesine yönelik sunuşa ağırlık verilmiştir. Yabancı dil dersinde kalıp yargıları kullanma ya da kalıp yargıları kullanmama arasında bir seçim yapılma zorunluluğu yoktur. Her ikisi arasında bir denge kurulabilir (Wang, 2011, s. 235). Sadece hedef kültür ile ilgili imgeleri ve genellemeleri çözümlmeye yönelik sunuş eğitsel gelişim için çok olumlu değildir. Bu sunuş biçimi öğrencinin karşılaştırma yapmasını zorlaştırır. Bütün kültürler içinde bulunan ortak konu alanları ele alınmasına karşın bu konuların çeşitliliklerine geniş yer verilmesi başlangıç seviyesindeki öğrencinin karşılaştırma yapmasını zorlaştırır. Başlangıç seviyesinde yabancı dil öğrenen öğrencinin yabancı kültür ile ilgili bu kadar çok yönlü gerçeklikle yüzleşmesi motivasyonu düşürebilir ve korku uyandırabilir. Kültürler arası etkileşimi yönelik yönergelerin azlığı ve tek taraflı kültür aktarımı gibi kültürlerarası etkileşime yöneltecek öğelerin yetersizliği eğitsel gelişim için olumsuz özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Ders kitabında sadece Alman kültürü ile ilgili kültür aktarımı yapılması öğrencinin deneyim, yaşantı ve düşüncelerine bağlı olarak kendi kültürüne yabancılaşması ya da hedef kültüre karşı direnç göstermesi durumunu beraberinde getirebilir. Öğrenciyi kendi kültürüne yöneltecek öğelerin yetersiz olması ve empati kurmaya yöneltecek sunuşa yer verilmemesi hem karşılaştırma yapmayı hem de öğrencinin kimlik oluşumunu olumsuz etkiler. Bu nedenle ders kitabı hem karşılaştırma becerilerini, hem algılama ve yabancıyı anlama becerilerini geliştirmek açısından ele alındığında öğrencinin eğitsel gelişimi için gerekli olan bütün kıstasları sağlamamaktadır.

Daf ist Spitze ders kitabı ise kültürlerarası etkileşime daha uygun hem de genelleyici ve çeşitlendirmeye yönelik sunuş dengeli biçimde sunulmuştur. Bu açıdan eğitsel gelişim için daha uygundur.

Türkiye için hazırlanan bu yerel ders kitabı hedef kültür ve kaynak kültür etkileşimi göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Kaynak kültür ve hedef kültür etkileşimine yönelik kültür aktarımı öğrencinin karşılaştırma yapmasını kolaylaştıracaktır. Aynı kültürel görüngülerin farklı yönlerine temas edilmesi ise öğrencinin yansıtıcı düşünme becerilerini geliştirmek için uygundur.

Karakterlerin hedef kitlenin duygu dünyasına hitap etmesi öğrencinin empati kurmasını kolaylaştıracaktır. Giriş bölümünde verilen Türk toplumu ile ilgili imgeler öğrencinin hedef kültürle etkileşime girmesini kolaylaştırmaktadır. Görsel öğelerde verilen öğelerin hedef kültürün çok yönlü sunulmaması ve gerçekle bağdaşmayan resimlere yer verilmesi kültürlerarası etkileşim için olumsuz bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak imge ve genelleme oluşturmaya ve imge ve genellemeleri çözümlemeye yönelik sunuşa dengeli bir şekilde yer verilmesi öğrencinin hedef kültür ile ilgili gerçekliği algılamasını kolaylaştıracaktır. Bu şekilde bir taraftan hedef kültürün gerçekliği öğrencinin ön bilgileri ile bağlantıya sokulacak, hedef kültürün karmaşık yapısı basite indirgenecek diğer taraftan da hedef kültürle ilgili olguların çeşitlendirilerek sunulması öğrenin hedef kültürle ilgili gerçekliği çok yönlü tanınmasını sağlayacaktır. Böylelikle yapılacak genellemeler konusunda eleştirel bilinç oluşturulmuş olunacaktır.

Ancak özellikle görsel öğelerdeki sunulan resimlerde hedef kültürü gerçekçi sunmayan resimlere yer verilmesi ve özgün resimlerin azlığı kültürlerarası öğrenme açısından hedef kültürle etkileşimin etkisini azaltacaktır.

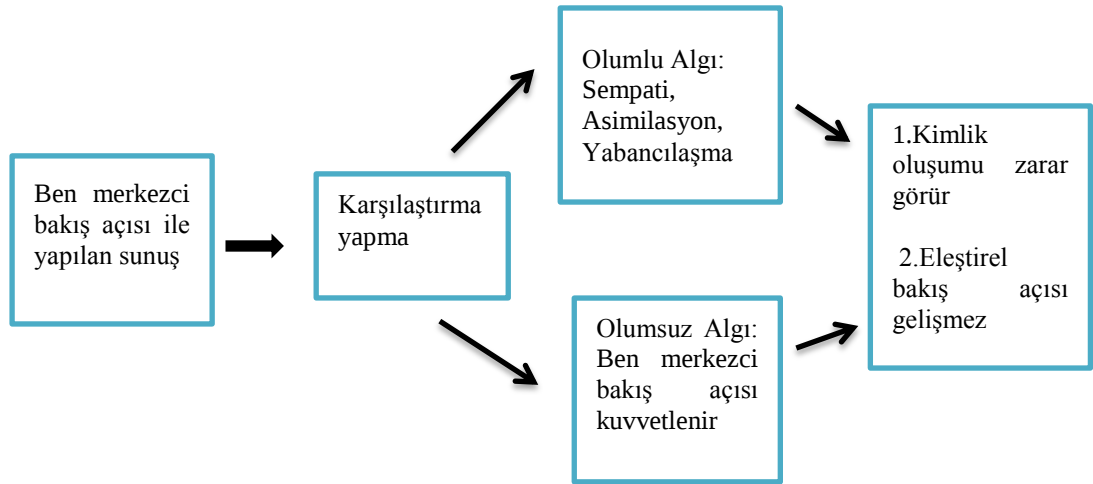
Genel olarak bakılacak olunursa genelleme ve genellemeleri çözümleyici öğelerin dengeli sunuşu, kültürlerarası karşılaştırma için genel anlamda yeterli olması ve kendi kimliğine yönelten yönerge ve içeriğe yer verilmesi söz konusu kitabın olumlu özelliği olarak değerlendirilebilir.

Menschen ders kitabında genel olarak genellemeleri çözümleyici sunuş şekline yer verilmiştir. Genellemeleri çözümleyici sunuş ve genelleme oluşturmaya yönelik sunuşun dengeli sunulmaması öğrencinin hedef kültürü anlamlandırmasını ve kendi dünyası ile bağlantıya sokmasını zorlaştıracaktır. Hem genellemeleri oluşturacak sunuşta hem de genellemeleri çözümleyici sunuşta Alman kültürü ile ilgili olumlu imge oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Ayrıca metinlerde imge, önyargı ve kalıp yargı gibi kültürlerarası becerileri geliştirmeye yönelik konular ele alınmamıştır. Kültürlerarası etkileşime yönelik içerik sadece konu alanlarının karşılaştırma için uygun olması, bu amaca yönelik yönergeler, görsel sunuş ile sınırlıdır. Farklı kültürel öğelere ders kitabında yer verilmemesi ise genel anlamda kültürlerarası etkileşimi zorlaştıracaktır. Ders kitabındaki metinlerde empati kurmayı teşvik edecek konular ele alınmamakta,

öğrencinin empati kurmaya yöneltecek içerikler öğrencinin dünyasına yakın karakterlerin seçilmesi ile sınırlı kalmaktadır.

Araştırmada başlangıç düzeyinde kullanılan ders kitapları bir arada değerlendirildiğinde *Ideen 1* ve *Daf ist Spitze* ders kitaplarında genellemelere yer verilmekte olup bunun yanı sıra hedef kültür farklı yönleri ile sunulurken bu kültürdeki olguların çeşitliliğine yer verilmektedir. Genelleme oluşturmaya ve genellemeyi çözümlmeye yönelik öğelerin bir arada ve dengeli verilmesi yabancı dil eğitiminin eğitsel işlevini arttırabilecektir. Ancak, yabancı dil olarak Almanca ders kitaplarında sunulan Alman toplumu ve Almanya ile ilgili imgelerinin genelinde benmerkezci bakış açısı göze çarpmakta, bu bakış açısı ders kitaplarında genelleme ve çeşitliliklere de yansımaktadır. Bu sunuş kültürlerarası öğrenmede hedeflenen becerilerin gelişimini olumsuz etkileyebilecektir. Çünkü yabancı dil dersinde öğrenci karşılaştırma yaparak hedef kültür ile ilgili imgeler oluşturur. Ders kitabında yapılan sunuşlarda tarafsız olunmaması durumunda öğrenci kendi kültürü ve hedef kültür ile yaptığı kıyaslama ile olumlu-olumsuz vb. yönde imge oluşturacaktır. Bu karşılaştırmada olumlu imge empati kurmadan asimile olmaya ya da hedef kültüre sempati duymaya dönüşecek ya da olumsuz imge ise kendine eleştirel bakmak yerine ben merkezci bakış açısını perçinleyecektir. Sonuçta öğrencinin kendi kimliği zarar görecektir, yabancı dil eğitiminde hedeflenen kimlik gelişimine ulaşamayacaktır.

Şekil 5-2: Ben Merkezci Bakış Açısı ile Yapılan Sunuş

Hueber Yayınevi tarafından hazırlanan ders kitaplarında kısmen *Lagune 1* ders kitabı dışındaki diğer ders kitaplarında benmerkezci yaklaşım kendini hissettirmektedir. Konsept olarak kültürlerarası yönergeler, karşılaştırma yapmaya yönelten konu alanları, empati kurmaya uygun karakterler ve hedef kültürün çeşitli şekillerde sunuşuna yer verilmesine karşın bu bakış açılarının dışında örtük müfredatta yapılan sunuş öğrencinin özellikle kimlik gelişimini ve kendi bakış açısının farkına varmasını engelleyebilecektir. Algılama becerileri, karşılaştırma yapma, yabancıyı anlama gibi beceriler yabancı dil eğitiminde kültürlerarası öğrenme için bir birini tamamlayan unsurlardır. Ders kitaplarında karşılaştırmaya yönelten içerik, yönerge ve farkındalık geliştirmeye yönelik konular ele alınsa da örtük biçimde benmerkezci bakış açısı ile kültürlerarası öğrenme ile çelişen imgeler oluşturulmaktadır. Sonuçta karşılaştırma yapmak için uygun olmayan ders kitabındaki kültürel içerik yabancıyı anlama ve algılama becerilerinin gelişmesini güçleştirebilecektir.

Sonuç olarak kültürlerarası öğrenme tek yönlü bir süreç olmayıp, bu süreçte her iki kültüründe karşılıklı etkileşimi hedef alınarak öğrencinin algılama, karşılaştırma yapma ve yabancıyı anlama becerilerinin kazandırılması gerekmektedir. Kültürlerarası öğrenmede bu becerilerin hepsinin birlikte geliştirilmesi hedeflenir. Ancak ders kitaplarında sunulan kültürlerarası etkileşime yönelik sunuş sadece yüzeysel kalmakta, böyle bir yaklaşım için uygun sunulmayan imgeler nedeni ile kültürlerarası etkileşim gerçek amacına ulaşmamaktadır. Özellikle sunulan imgeler algı boyutunda kendi bakış açısının farkına varma ve yabancıyı anlama boyutunda kendi kimliğini oluşturma becerileri için yetersiz kalmaktadır.

A1.1 düzeyindeki *Menschen*, *Daf ist Spitze* ve *Schritte 1* ders kitapları arasında *Daf ist Spitze* ders kitabının, A1 düzeyindeki ders kitapları arasında ise öğretmenin yönlendirici olması koşulu ile *Ideen 1* ders kitabının öğrencinin eğitsel gelişimi için daha uygun olabileceği saptanmıştır.

Hueber Yayınevi tarafından hazırlanan *Schritte 1*, *Lagune 1*, *Ideen 1*, *Menschen* ders kitapları basım yıllarına göre bir bağlamda ele alınacak olunursa sunulan Almanya imgesinin göçmen ülkesi imgesinden öğrenci ve turizm ülkesi imgesine dönüştüğü fark edilmektedir.

Eğitsel gelişimin en temel öğelerinden olan benmerkezci bakış açısını çözümlmek amacı ile karşılaştırma için uygun konular ve yönergeler verilmesine

karşın sunuşlarda örtük biçimde yer alan ben merkezci bakış açısı öğrenenin eğitsel gelişimini olumsuz etkileyecektir. Ders kitaplarında genel olarak genelleme ve çeşitliliğe yönelik sunuşlarda hedef kültür tarafsız sunulmayıp olumlu özellikleri ön plana çıkarılmaktadır.

Ders kitaplarında öne çıkan temel sorunlardan biri de kültürlerarası öğrenmeye yönelik içerik ile sunulan imgelerin kültürlerarası öğrenme bağlamında birbirini tamamlamamasıdır. Ya da kültürlerarası öğrenme için uygun imge sunuşlarına yer verilmesine karşın ders kitabında kültürlerarası etkileşime yöneltecek içerik ve yönergeler yetersiz kalmaktadır. Örneğin *Ideen 1* ders kitabı kültürlerarası etkileşimi temel almış, bu etkileşime yönelik konulara ağırlık vermiş olsa da örtük biçimde ben merkezli sunuş biçiminin kullanılması kültürlerarası etkileşime ket vurulmasına neden olabilecektir.

Ders kitapları genel olarak karşılaştırma yapma ve empati kurma gibi durumları desteklemesine karşın özellikle kimlik gelişimi ve ben merkezci yaklaşımı çözümlemeye yönelik sunuşun yetersiz olduğu göze çarpmaktadır. Kültürlerarası öğrenme çok yönlü gerçekleşmektedir. Hareket noktası kültür karşılaştırması olmasına rağmen öğrencinin kendini eleştirel değerlendirme bilinci geliştirilmediği sürece kültürlerarası öğrenme gerçekleşmeyebilir. Bu noktada öğrencinin yansıtıcı düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik konular, *Ideen 1* ders kitabı dışında tüm kitaplarda sadece bu amaca yönelik yönergeler ile sınırlı kalmaktadır.

Bir bireyin kültürel kimliği ne kadar çok kültürel unsurdan oluşursa diğer bireylerin kimlikleri ile ortak noktası ihtimali o kadar fazla olur. Böyle bireyler diğer farklılıklara rağmen daha kolay iletişime girebilir. Bu bireyler mevcut ortak noktaları bulabilir ve yenilerini keşfedebilirler, yabancı ile karşılaşmada savunma durumuna geçmekten daha çok iletişim kurma becerisine sahip olurlar (Welsch,2009, 6).

Benzer biçimde ders kitaplarında Almanca konuşulan ülkelerin sunuşunda kültürötesi olgulara yer vermek öğrencinin tanıdığı, aşına olduğu değerlerle karşılaşma ihtimalini arttırabilecektir. Çünkü günümüzde özellikle genç kuşakların kullanılan ürünler, medya vb. nedenler ile küresellikten etkilenmesi kaçınılmazdır. Ders kitaplarında kültürötesi öğelere yer verilmesi öğrencinin hedef kültürle etkileşime girmesini kolaylaştırabilecektir. Oluşabilecek kültür şoku, yabancılaşma gibi durumların önüne geçebilecektir. Bu sayede kültürlerarası etkileşimin

kaçınılmaz olduğu yabancı dil dersinde küresel kültür, yerel kültürlerin etkileşimini işlevli hale getirmek için kullanılabilir.

Koskensalo'ya (2008) göre kültürötesilik diğerkültürel paradigmalardan olan birşeydir. Kültürötesilik hiçbir zaman diğerkültürel paradigmalardan yerini tamamen almak için uygun değildir (s. 93). Bu açıdan kültürlerarasılık ve kültürötesilik gibi bakış açılarını birbirlerini çürütmek yerine birbirlerini tamamlamak amacı ile yabancı dil eğitiminde kültürötesi öğeleri kültürlerarası etkileşimi desteklemek için kullanmak öğrencinin eğitsel gelişimi için daha faydalı olabilir.

Araştırmada genel olarak söz konusu ders kitaplarında kültürötesi olguların göz ardı edildiğı saptanmıştır. İncelenen ders kitaplarında genel olarak kültürlerarası bakış açısı öne çıkmasına karşın özellikle *Hueber Yayınevi* tarafından yayınlanan ders kitaplarında az da olsa kültürötesi olgulara yer verilmiştir. *Ideen 1, Menschen, Lagune 1* ders kitaplarında kültürötesi olgulara yer verildiğı tespit edilirken *Daf ist Spitze* ve *Schritte 1* ders kitabında bu olguların göz ardı edildiğı tespit edilmiştir.

Ders kitaplarında farklı kültürel öğelere yer verilmemesi öğrencinin karşılaştırma yapmasını zorlaştıracakğı gibi duyuşsal anlamda korku, motivasyon kaybı yada yabancılaşma gibi durumlara sebep olabilir. Kimlik ve imgenin birbirini etkilediğı, kimliğin kişinin kendini şekillendirdiğı, imgenin ise öteki ile ilgili olduğı düşünüldüğünde tek taraflı sunuş öğrenenin kimlik gelişimini olumsuz etkileyebilecektir. Ya da kendi ön bilgisinin, kendi bakış açısının farkına varamayan kişinin, yabancı kültürü yapılan sunuş ne kadar iyi olursa olsun kendi bakış açısı ile değerlendirmesine neden olabilecektir. Bu nedenle ders kitabı seçiminde;

- Ben merkezci yaklaşımdan uzak,
- Öğrenciyi hedef kültüre eleştirel yaklaşıma teşvik edecek,
- Aynı ölçüde öğrenciyi kendi kültürüne eleştirel yaklaşmayı teşvik edecek,
- Hedef kültür yanında öğrencinin korkularını yenebileceğı, hedef kültürde kendine de yer bulabileceğı, farklı kültürlerin içeriklerine yer veren,
- Karşılaştırma yapmayı teşvik eden,
- Kültürötesi öğelere yer veren,
- Kültürlerarası beceriyi geliştirmeye yönelik içerik ile bu amaca yönelik sunulan imgelerin her ikisine uyumlu bir şekilde yer veren,

-İmge, kalıp yargı ile ilgili genellemelerin ve bunun yanında genellemeleri çözümlemeye yönelik içeriğin dengeli bir şekilde sunulduğu ders kitaplarına öğrencinin eğitsel gelişimine katkıda bulunmak amacı ile ders kitabı seçiminde öncelik verilmelidir.

Ancak bir ders kitabının çok işlevli olduğu göz önünde tutulduğunda yalnızca bu amaçlara yönelik ya da bu kıstasların hepsini karşılayan ders kitabını bulabilmek gerçekçi bir bakış açısı değildir. Özellikle hazırlanan ders kitaplarının uluslararası piyasalar ya da Almanca konuşulan ülkelerin kendi iç piyasaları için hazırlandığı, bu kitapların hazırlanmasında farklı bakış açılarının etkili olduğu ve Türkiye'deki bir gencin Alman algısı ile farklı bir ülkedeki bir gencin Alman algısı aynı olmadığı düşünüldüğünde bu iş daha zor bir hale gelmektedir. Bu nedenle kültürlerarası öğrenme yolu ile eğitsel gelişimin sağlanması için öğrencinin algı ve kimlik gelişimine etki edecek ve sunuş ilkesi olarak benmerkezci yaklaşımın ötesinde bir bakış açısına sahip, hedef kültürün ve kaynak kültürün eleştirel biçimde sunulduğu yerel ders kitaplarına ihtiyaç vardır. Burada önemli olan nokta ise hedef kültürün eleştirel bir şekilde sunulurken kaynak kültürün de tarafsız sunulmasıdır. İmge sunuşlarına dikkat edilerek oluşturulan imge ile ders kitabının içeriğinin kültürlerarası etkileşim için uygunluğu göz önünde tutulmalıdır.

Araştırmada Anadolu Liselerinde hazırlık ve 9. sınıflarda yabancı dil olarak Almanca öğretimi için kullanılan başlangıç düzeyindeki ders kitapları çözümlenmiştir. Bu kitapların ileri düzeylerinin bir arada incelenmesi, söz konusu ders kitabında çözümlenmeye çalışılan imge ile ilgili bütüncül sonuçlara ulaşılmasını sağlayabilecektir.

Bu araştırma, konunun kapsamlı olması ve araştırmanın amacı nedeni ile ders kitaplarının çözümlenmesi ile sınırlı tutulmuştur. Ders kitabı ile ilgili araştırmalarda söz konusu ders kitabının çözümlemesine ilave olarak etki araştırmasının yapılması bilgilerin doğruluğunu kuvvetlendirecektir. Ancak, Türkiye'de bu yönde yapılan araştırmaların yalnızca çözümleme kısmı ile yetinilmekte ve etki araştırmasına yönelik ders kitabını kullanan öğrencilere anket ve röportaj uygulanması göz ardı edilmektedir. Yabancı dil eğitiminde yapılan imge ile ilgili araştırmalarda öğrencinin hedef kültür ile ilgili imgelerini şekillendiren etkenlerden biri olan ders kitabının göz önünde tutulması gerekmektedir. Yapılan araştırmalarda ya her iki modelin de kullanılması ya da incelenen ders kitaplarına yönelik farklı bir araştırmada söz

konusu ders kitabı ile ilgili etki araştırması yapılması ulaşılan sonuçların nesnelliğini arttıracaktır. Bu nedenle araştırmanın ikinci adımı olarak etki araştırmasının yapılması alana yönelik katkıyı arttıracaktır.

Okullarda okutulacak ders kitaplarının seçiminde öğretmenin yabancı dil eğitiminin eğitsel gelişimi konusunda bilinçlendirilmesi, öğretmenin uygun ders materyalini seçebilmesine yardımcı olabilecektir. Özellikle birçok farklı amaca ve hedef kitleye yönelik ders kitabının olduğu göz önünde tutulursa, yabancı dil eğitiminin eğitsel işlevi hakkında farkındalık sahibi olmayan öğretmenin uygun ders kitabını seçmesi de zorlaşabilir. Ayrıca eğitsel gelişimini tamamlamamış öğretmenlerden ders kitabı bu amaca uygun olsa da öğrencilere bu yönde eğitim veremeyebilir. Çünkü kendi önyargılarını bırakamayan, kendi bakış açısının bilincine varamayan, farklılıkları kabullenemeyen bir öğretmen öğrencilere bu becerileri kazandıramayabilir. Bu nedenle yabancı dil eğitimi bölümlerinde okuyan öğrencilere konu ile ilgili kapsamlı bilgi verilmeli, yabancı dil eğitiminin eğitsel işlevine dikkat çekilmelidir. Yabancı dil eğitimi bölümlerinde bu amaca yönelik eğitim verilip verilmediğini, verilen eğitimin yeterli olup olmadığı araştırılabilecek bir diğer noktadır. Bu nedenle söz konusu bölümlerde okuyan öğrencilerin eğitsel gelişimi ile ilgili araştırma yabancı dil eğitiminin eğitsel işlevine yönelik verilen eğitimin kalitesi, yeterliliği konusunda bilgilere ulaşılmasını sağlayabilecektir.

KAYNAKLAR

- Abdalla, H. (2011). *Prinzipien bei der Entwicklung von Lehrwerken für das Fach Deutsch als Fremdsprache an der ägyptischen Oberschule unter Berücksichtigung der Schreibkompetenz*. Dissertation, Ruhr-Universitaet. Bochum.
- Aksoy, B. (2011). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarında Türk İmgesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Ammer, R. (1988). *Das Deutschland Bild in den Lehrwerken für Deutsch als Fremdsprache*. München: Iudicium Verlag GmbH.
- Avrupa Dilleri İçin Ortak Başvuru Metni (2006). (Ö. Demirel, A. Çakır, N. Sevil, İ. Egel, G. Yüksel, B. Haznedar, O. Toklu, İ. Bükel, ve A. Daloğlu, Çev.). Ankara: MEB.
- Bechtel, M. (2003). *Interkulturelles Lernen beim Sprachenlernen im Tandem*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Bechtel, M. (2009). Empirische Untersuchung zu interkulturellem Lernen in deutsch-französischen Tandemkursen mit Hilfe der Diskursanalyse. A. Hu und M. Byram (Hrsg.). *Interkulturelle Kompetenz und fremdsprachliches Lernen* (ss. 139-160). Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Beirat Deutsch Als Fremdsprache des Goethe Instituts. (1992, Juni). 25 Thesen zur Sprach- und Kulturvermittlung im Ausland. *Fremdsprache Deutsch*, 6 Landeskunde, 34-35.
- Bovermann, M., S. Penning und Specht, F. (2003). *Schritte 1*. Ismaning: Hueber Verlag.

- Bredella, L. (2000). Fremdverstehen mit literarischen Texten. L. Bredella, F. Meissner, A. Nünning ve D. Rösler. (Hrsg.). *Wie ist Fremdverstehen lehr- und lernbar?* (ss. 133-163). Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Bredella, L. und Christ, H. (1995). Didaktik des Fremdverstehens im Rahmen einer Theorie des Lehrens und Lernens fremder Sprachen. *Didaktik des Fremdverstehen* (ss. 8-19). Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Bredella, L., Meissner, F., Nünning, A. und Rösler, D. (2000). Einleitung: Grundzüge einer Theorie und Didaktik des Fremdverstehen beim Lehren und Lernen fremder Sprachen. L. Bredella, F. Meissner, A. Nünning ve D. Rösler. (Hrsg.). *Wie ist Fremdverstehen lehr- und lernbar?* (IX-LII). Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Brill, L. M. (2005). *Lehrwerke/Lehrwerkgenerationen und die Methodendiskussion im Fach deutsch als Fremdsprache*. Aachen: Copyright Shaker Verlag.
- Burçoğlu, N. K. (1994). İmagoloji Nedir?. *Boğaziçinden Haberler Dergisi*, 2, 5-6.
- Burçoğlu, N. K. (2007, Ocak). İmgebilim Araştırmaları. *Varlık*, 1192, 77-81.
- Cangil, B. (2003). Evrensel Değerler Işığında Ülkemizde Yabancı Dil Öğretmenlerinin Yetiştirimi. *2000'li Yıllarda Lise Eğitime Çağdaş Yaklaşımlar Sempozyumu Bildiri Metinleri* (ss. 283-290).
- Cangil, B. (1996). *Yabancı Dil Olarak Almanca Ders Kitaplarında Ülkebilgisi ve Kültür Aktarımı*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

- Dellal-Akpınar, N. (2000, Temmuz). Karşılaştırmalı Yazın Bilim. *Evrensel Kültür*, 103, 19-22.
- Dellal-Akpınar, N. (2000, Ağustos). Karşılaştırmalı Yazın Bilim: İmgebilim-2. *Evrensel Kültür*, 104, 12-15.
- Durmuş, S. (2013). *Daf ist Spitze*. İstanbul: YDS Yayıncılık.
- Gencer, Ö. (2008). *Eğitim Fakülteleri Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı Derslerinde Yabancı Kültürle Karşılaşma ve Önyargılar - Ampirik ve Nitel Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi. Çanakkale.
- Groenewold, P. (2005). Laesst sich ein Land erlernen wie eine Fremdsprache? Überlegungen zu einem-unerlaubten?-Vergleich. *Info Daf* 32, 6, 515-527.
- Gültekin, A. (2006). Türkiyede Karşılaştırmalı Edebiyat ve İmgebilim Araştırmaları. S. Ulağı (Ed.). *Uluslararası İmgebilim Sempozyumu* (ss. 47-55). Muğla: Muğla Üniversitesi Yayınları.
- Gündoğdu, M. (2007). *Almanca Öğretiminin Temel İlkeleri*. İstanbul: Kare.
- Güvenç, B. (2010). *İnsan ve Kültür* (2. bs.). İstanbul: Boyut.
- Holliday, A. (2006). *Intercultural Kommunikation and Ideology* (2.). Sage Verlag.
- Juan, L. (2011). *Das kompetenzorientierte Modell der Integrativen Landeskunde: Vom theoretischen Konstrukt zur didaktisch-methodischen Umsetzung*. München: Iudicium Verlag.

- Kocadoru, Y. (1997). Avrupa ve Türk İmajı. A. O. Öztürk (Ed.). *İmaj Yazıları* (ss. 9-14). Konya: Gökhan Ajans
- Krenn, W. und Puchta, H. (2008). *Ideen 1*. Ismaning: Hueber Verlag.
- Logie, N. N. (2004). Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Becerinin Oluşturulmasının Önemi ve Budunbilimsel Boyut. *İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 1 (1)*, 173-180.
- Macaire, D. und Hosch, W. (2000). *Bilder in der Landeskunde*. Fernstudieneinheit. München: Langenscheidt.
- Maijala, M. (2007). Was ein Lerwerk können muss-Thesen und Empfehlungen zu Potenzialen und Grenzen des Lehrwerks im Unterricht Deutsch als Fremdsprache. *Info Daf* 34, 6, 543-561.
- Neuner, G. (1999). Interimswelten im Fremdsprachenunterricht. L. Bredella und W. Delanoy (Hrsg). *Interkultureller Fremdsprachenunterricht* (ss. 261-285). Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Neuner, G. (2002): Fremdsprachenunterricht als ‚phantastisches Unternehmen‘. H. Barkowski und R. Faistauer (Hrsg). ... *in Sachen Deutsch als Fremdsprache* (ss. 280-291). Hohengehren: Schneider Verlag.
- Nünning, A. (1999). Englische Bilder von Deutschland und den Deutschen: Zur Bedeutung von Nationalstereotypen für das kollektive Gedächtnis und das Verstehen fremder Kulturen. L. Bredella, W. Delanoy (Hrsg.). *Interkultureller Fremdsprachenunterricht* (ss. 322-357). Tübingen: Narr.
- Oksaar, E. (2008). *Kültürlerarası İletişim Bağlamında Kültür Kuramı*. (A. Selçuk, Çev.). Konya: Çizgi. (1988).

- Öz, J. (2010). *Yabancı Dil Olarak Almanca Ders Kitaplarında Kültürlerarası Öğrenme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi. Çanakkale.
- Öztürk, A. O. ve Çınar, S. (2007). Yazın Öğretiminde Kuramsal Yaklaşımlar. A. O. Öztürk (Ed.) *Yabancı Dil Eğitimi Bölümlerinde Edebiyat Öğretimi* (ss. 1-10). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özyurt, C. (2012). *Küreselleşme Sürecinde Kimlik ve Farklılaşma*. İstanbul: Açılım.
- Padros, A. ve Biechele, M. (2003). *Didaktik der Landeskunde. Fernstudieneinheit 31*. München: Langenscheidt.
- Polat, T. (1994). *Kültürlerarası Bildirişim – Evet, ama nasıl? M. Kinsız (Ed.). 4. Germanistik Sempozyumu: 1993-İzmir. (s. 9-16). İzmir.*
- Polat, T. (2008). Kültürlerarası İletişim Alanı Olarak Yabancı Dil Öğretimi. N. Kuruyazıcı (Ed.). *Gençliğin İzdüşümü: Nilüfer Tapan Armağan Kitabı* (ss. 253-264). İstanbul: Multilingual.
- Reimann, M., Pude, A. und Glas-Peters, S. (2012). *Menschen*. Ismaning: Hueber Verlag.
- Roche, J. (2001). *Interkulturelle Sprachendidaktik: Eine Ein Führung*. Tübingen: Narr Verlag.
- Rösler, D. (2012). *Deutsch Als Fremdsprache Eine Einführung*. Stuttgart: Metzler Verlag.
- Sarrazin, T. (2010). *Deutschland schafft sich ab (2. Auflage)*. München: Deutsche Verlags-Anstalt.

- Simon-Pelanda, H. (2001). Landeskundliches Lernen und Lehren. L. Götze, G. Henrici, H.-J. Krumm (Hrsg.). Deutsch Als Fremdsprache. Ein Internationales Handbuch (2. Halbband) (ss. 931-942). Berlin-New York: Walter De Gruyter.
- Spaniel, D. (2004). Deutschland-Images als Einflussfaktor beim Erlernen der Deutschen Sprache. *Deutsch Als Fremdsprache*, 3, 166-172. Leipzig.
- Storz, T., Müller, J. und Aufderstrasse, H. (2003). *Lagune 1*. Ismaning: Hueber Verlag.
- Tapan, N. (1995). Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Yeni Bir Yöneliş: Kültürlerarası–Bildirşim–Odaklı Yaklaşım. *İstanbul Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 9, 149-167.
- Tapan, N. (1986). *Orta Öğretim Ders Kitaplarına Çözümleyici ve Değerlendirici Bir Yaklaşım*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul.
- Telman, N. ve Ünsal, P. (2009). *İnsan İlişkilerinde İletişim* (2. bs.). İstanbul: Epsilon.
- Ulağlı, S. (2002). Edebiyata Farklı Bir Bakış: İmgebilim. A. Gültekin (Ed.) *I. Ulusal Karşılaştırmalı Edebiyat Sempozyumu* (ss. 427-434). Eskişehir.
- Ulağlı, S. (2006). *İmgebilim “Öteki”nin Bilmine Giriş*. Ankara: Sinemis.
- Uluç, T. F. (2003). *Kültürlerarası Etkileşim Bağlamında Alman Gazetelerinde Türkiye İmgesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul.
- Uygur, N. (2012). *Dilin Gücü* (6. bs.). İstanbul: YKY.
- Volkmann, L. (2010). *Fachdidaktik Englisch: Kultur und Sprache*. Tübingen: Narr Verlag.

- Yıldız, S. (2006). 'Made in Germany' İmgesi. M. Karakuş ve M. Oraliş (Ed.). *Bellek, Mekan, İmge* (s. 112-130). İstanbul: Multilingual.
- Wang, Z. (2011). Auf dem Weg zum Fremdverstehen. Dissertation, Frankfurt am Main: Peter Lang Verlag.
- Welsch, W. (2000). Transkulturalität zwischen Globalisierung und Partikularisierung. *Jahrbuch Deutsch als Fremdsprache*, 26, 327-351.
- Witte, A. (2009). Reflexionen zur einer (inter)kulturellen Progression bei der Entwicklung interkultureller Kompetenz im Fremdsprachenlernprozess. A. Hu und M. Byram (Hrsg.). *Interkulturelle Kompetenz und fremdsprachliches Lernen* (ss. 49-66). Tübingen: Gunter Narr Verlag.

DİĞER KAYNAKLAR

- Földes, C. (2009). Black Box "Interkulturalitaet". *Wirkendes Wort*, 3, 503-525.
Erişim Tarihi: 27.12.2013
<http://www.foeldes.eu/sites/default/files/Interkulturalitaet.pdf>.
- Genç, A. (2004). Lern Mit Uns Adlı Almanca Öğretmen Kitaplarında Ülkebilgisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 91-102.
Erişim Tarihi: 27.12.2013.
<http://web.firat.edu.tr/sosyalbil/dergi/arsiv/cilt14/sayi1/091-102.pdf>.
- Koskensalo, A. (2008). Transdifferenz und Transkulturalität: Neue Konzepte für die Fremdsprachendidaktik. Tella, S. (Ed.) *From Brawn to Brain: Strong Signals in Foreign Language Education* (ss. 85-98).

Helsinki. Erişim Tarihi: 27.12.2013.
<http://www.helsinki.fi/~tella/290.pdf>.

Loginov, M. I. (2003). *Studia Imagologica: zwei methodologische Ansätze zur komparatistischen Imagologie. Germanistisches Jahrbuch GUS "Das Wort"* (ss. 203-220). Erişim Tarihi: 07.01.2014.
<http://www.daad.ru/wort/wort2003/Logvinov.Druck.pdf>.

Maijala, M. (2007). *Integration und Vermittlung landeskundlicher Inhalte im Fremdsprachenunterricht. Dissertation, Universität Turku. Turku.* Erişim Tarihi: 20.12.2013.
<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/62951/AnnalesB328Maijala.pdf?sequence=1>.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü. Erişim Tarihi: 27.12.2013
(http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=keli me&guid=TDK.GTS.520c8879860495.60852763).

Welsch, W. (2009). *Was ist eigentlich Transkulturalität.* Erişim Tarihi: 27.12.2013.
<http://www2.uni-jena.de/welsch/tk-1.pdf>.

Welsch, W. (1994). *Transkulturalität- Die veränderte Verfassung Heutiger Kulturen.* Erişim Tarihi: 27.12.2013. http://via-regia-kulturstrasse.org/bibliothek/pdf/heft20/welsch_transkulti.pdf.

EKLER

Ek-1: Çözümlenen Ders Kitaplarındaki Metinlerde ve Görsel Öğelerde Genellemeleri Çözümlemeye Yönelik Sunuş

	Ideen 1	Menschen	Schritte 1	Daf ist Spitze	Lagune 1
Karakterlerin Cinsiyet Dağılımı Çeşitliliği	**	**	**	**	**
Yaş Gruplarının Çeşitliliği	*	*	*	**	**
Toplumsal Sınıfların Çeşitliliği	**	**	*	***	***
Meslek Gruplarının Çeşitliliği	***	***	*	*	***
Metinlerdeki Konu Alanlarının Çeşitliliği	***	**	*	*	**
Metinlerin Sunuş Biçimlerinin Çeşitliliği	**	**	*	**	*
Ev, Okul vb. Konu Alanlarının Farklı Bağlamlarda Sunuşu Çeşitliliği	*	***	*		**
Almanca Konuşan Ülkelerin Çeşitliliği	***	**	*	*	*
Hedef Kültür Yanında Farklı Kültürlere Yer Verme	***	*	***	***	*
Toplumsal Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği	**	***	*	***	**
Almanca Konuşulan Ülkeler İçin Belirli İmgeler Oluşturma (Göçmen Ülkesi, Eğitim Ülkesi, Turizm Ülkesi vb.)	*	**	***	**	**
Farklı Ülke Ve Ulusların Olumlu/Olumsuz Bağlamlarda Çok Yönlü Sunuşu					
Meslek Gruplarının Cinsiyetlere Göre Dağılımı	**	**	*	**	**

Boşluklar: Yok

*: Az Kullanılmış

**: Yeterince Kullanılmış

***: Çok Kullanılmış

Ek-2: Çözömlenen Ders Kitaplarındaki Metinlerde ve Görsel Öğelerde
Alman Toplumunun Olumsuz Yönde Sunuşu

	Ideen 1	Menschen	Schritte 1	Daf ist Spitze	Lagune 1
Aile İlişkilerindeki Sorunlar		1		2	4
Toplumsal ve Günlük Yaşamdaki Sorunlar (İşsizlik, Trafik vb.)					2
Toplumsal Yaşamda Bireyler Arasındaki Sorunlar					4
Karakterlerin Olumsuz Özelliklerle Sunuşu (Hasta, Kötü Alışkanlıklar, Sağlık Sorunları, Uyumsuz)	2		4	4	2
Çevre Sorunları					
Kötü Yaşam Koşulları		1		1	

ÖZGEÇMİŞ

Ayhan Yavuz ÖZDEMİR 1985 yılında Tarsus'ta doğdu. İlk ve orta öğretimini Tarsus'ta tamamlayan Özdemir 2010 yılında Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Aynı yıl Hakkari Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı'nda araştırma görevlisi olarak göreve başladı. 2011 yılında İstanbul Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı'nda yüksek lisansa başladı. Halen araştırma görevlisi olarak görevine devam etmektedir.